

รายงานผลการดำเนินงานช่วงแรก

โครงการการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพ
องค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย: ภาคกลาง

เรื่อง

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์

ผู้รับทุนวิจัย จิววรรณ ประจวบเหมาะ
ผู้ร่วมวิจัย สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์
สรินยา คำเมือง
ชาย ไชยชิต
วิระพา อังกูรทัศนีย์รัตน์
จารุจิต สินธุ์ชัย

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทนำ	1
กระบวนการรวบรวมข้อมูล และแหล่งข้อมูล	1
โครงสร้างข้อมูลในรายงาน	2
ปริมาณงานวิจัยที่ปรากฏในบรรณานิต์สน์	3
ข้อสังเกตเบื้องต้นในเรื่องประเด็นศึกษา	6
บรรณานุกรมหลัง พ.ศ. 2530 ที่จัดทำบรรณานิต์สน์	9
ภาษาไทย	10
ภาษาอังกฤษ	119
บรรณานุกรมตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ที่ยังไม่ได้จัดทำบรรณานิต์สน์	126
ภาษาไทย	127
ภาษาอังกฤษ	140
บรรณานุกรมก่อน พ.ศ. 2530	142
ภาษาไทย	143
ภาษาอังกฤษ	151

บทนำ

ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้เป็นผลมาจากการดำเนินงานช่วงแรก ระหว่างเดือนมิถุนายน 2547 และ พฤษภาคม 2548 ตามโครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมของภาคกลาง ในประเด็นเรื่อง ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการรวบรวมบรรณานุกรม และจัดทำบรรณานิติศนเอกสารวิชาการประเภทต่างๆ เช่น หนังสือ หรือ รายงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว รายงานวิจัยที่ยังไม่ได้มีการตีพิมพ์ (โดยสำนักพิมพ์) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา บทความประเภทต่างๆ เช่น บทความในวารสารทางวิชาการ และที่นำเสนอในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการ ในช่วงเวลาประมาณหลัง พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลดังกล่าวนี้จะป็นฐานข้อมูลสำหรับนักวิชาการ นักศึกษา และ ผู้สนใจเรื่อง ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในภาคกลาง ได้ใช้ประโยชน์ในการค้นคว้า และ เป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินงานในช่วงหลังที่จะเป็นการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมของภาคกลาง

เพื่อว่าผู้ใช้ประโยชน์จะได้เข้าใจภาพรวมของฐานข้อมูลนี้ และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ ผู้วิจัยจึงใคร่นำเสนอองค์ประกอบและลักษณะฐานข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในภาคกลางตามประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

กระบวนการรวบรวมข้อมูล และแหล่งข้อมูล

ความสามารถในการจัดหบบรรณานุกรมอย่างครอบคลุมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาฐานข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้พยายามช่วยกันค้นหาจากหลายแหล่งข้อมูล และหลายวิธี ซึ่งไม่อาจจะอ้างถึงทั้งหมดได้ แต่พอจะยกเป็นตัวอย่างได้ คือ

1. ค้นจากบรรณานุกรมเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ได้มีผู้รวบรวมมาก่อนแล้ว เช่น "Bibliography on the Karen People in Thailand...1970-1993" โดย Alec Gordon
2. ค้นจากห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ รวมทั้ง websites ของนักวิชาการบางท่าน ผ่านระบบ internet
3. ค้นจากเอกสารอ้างอิงของงานวิจัยสำคัญๆ บางงาน
4. ค้นจากวารสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการจัดทำบรรณานิทัศน์นั้นจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องไปตามแหล่งเอกสารต่างๆ เพื่อสรุปสาระสำคัญและทำคำสำคัญโดยพิจารณาจาก คำนำ สารบัญ บทคัดย่อ บทสรุป หากไม่สามารถจะค้นได้จาก internet

ด้วยกระบวนการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว บรรณานุกรมที่ได้รวบรวมไว้น่าจะครอบคลุมเอกสารวิชาการต่างๆ ที่ได้ค้นคว้าและเขียนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคกลางอย่างน้อย 90% หากมีตกหล่นไปบ้างคงจะเป็นส่วนน้อย แต่สำหรับบรรณานิทัศน์นี้อาจจะทำให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้เพราะมีปัญหาการเข้าถึงแหล่งเอกสาร แต่ได้พยายามช่วยกันหาข้อมูลให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับประเภท และลักษณะข้อมูลที่มีต่อไป

โครงสร้างข้อมูลในรายงาน

ฐานข้อมูลสำหรับการสืบค้นบรรณานิทัศน์ถูกจัดเก็บภายใต้โปรแกรมสืบค้นที่เรียกว่า Culture Research Search ซึ่งจะสามารถค้นได้ตามคู่มือการใช้ที่ปรากฏในส่วนต้นของฐานข้อมูล ผู้ใช้สามารถเรียกดูข้อมูลที่ต้องการได้ในแบบต่างๆ เช่น เรียกดูตามหัวเรื่องว่าเป็น ethnicity (ความหลากหลายทางชาติพันธุ์) art and culture (ศิลปะและวัฒนธรรม) หรือ อื่นๆ หรือเรียกข้อมูลตามชื่อผู้แต่ง และ ปีที่พิมพ์ นอกจากนี้ยังสามารถเรียกดูได้จากคำสำคัญต่างๆ ซึ่งสะท้อนสาระสำคัญของงานที่จัดทำบรรณานิทัศน์ องค์ประกอบของคำสำคัญมีหลากหลาย เช่น หัวเรื่อง พื้นที่จังหวัด กลุ่มชาติพันธุ์ แนวทางการศึกษา และอื่นๆ ที่เห็นสำคัญสำหรับงานนั้นๆ

การนำเสนอข้อมูลในรายงานนี้มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป คือ ไม่ใช่จัดทำสำหรับการค้นคว้าโดยตรง แต่เป็นการให้เห็นภาพรวมของฐานข้อมูลว่ามีองค์ประกอบลักษณะ และปริมาณชิ้นงาน อย่างไรบ้าง จึงได้จัดระเบียบข้อมูลตามชื่อกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลักสำหรับบรรณานิทัศน์ แต่สำหรับบรรณานุกรม ไม่อาจจัดทำตามกลุ่มชาติพันธุ์ได้เพราะไม่มีคำสำคัญที่จะช่วยจัดระเบียบข้อมูลตามกลุ่มชาติพันธุ์ จึงจัดตามปี พ.ศ. เป็นหลัก

ในรายงานนี้มีข้อมูล 3 ส่วน คือ ในส่วนแรกเป็นบรรณานิทัศน์งานศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคกลาง ที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ หรือ เผยแพร่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ที่ประชุมสัมมนา หรือ เป็นรายงานวิจัยนำเสนอต่อสถาบันการศึกษา หรือ องค์กรที่ให้การสนับสนุนการวิจัย ส่วนที่ 2 เป็นบรรณานุกรมงานตั้งแต่ 2530 จนถึงปัจจุบัน ซึ่ง

ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อสรุปสาระสำคัญและทำคำสำคัญ และในส่วนของ 3 เป็นบรรณานุกรมงานที่ผลิตก่อนปี พ.ศ. 2530 สองส่วนหลังที่จะไม่ปรากฏในฐานข้อมูลบรรณานิตส์

ข้อมูลที่น่าเสนอในส่วนของเป็นบรรณานิตส์จะถูกจำแนกตามภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และถูกจำแนกย่อยลงตามชื่อกลุ่มชาติพันธุ์โดยเรียงลำดับจากกลุ่มที่มีงานศึกษา มากไปสู่กลุ่มที่มีการศึกษาน้อย และลำดับลักษณะงานจากประเภทหนังสือ รายงานวิจัย ไปสู่บทความ ส่วนการนำเสนอบรรณานุกรมทำได้เพียงเรียงลำดับตามปีที่เผยแพร่ หรือ ตีพิมพ์เท่านั้น

**ปริมาณงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลางที่ปรากฏในบรรณานิตส์
จำแนกโดยภาษาที่ใช้เขียนงานและประเภทเอกสาร**

1. ภาษาไทย	จำนวน	187	เรื่อง	จำแนกเป็น
หนังสือ		17	เรื่อง	
รายงานวิจัย		20	เรื่อง	
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์		56	เรื่อง	
บทความวารสาร		87	เรื่อง	
บทความสัมมนา		6	เรื่อง	
เอกสารเผยแพร่อื่นๆ		1	เรื่อง	
2. ภาษาอังกฤษ	จำนวน	12	เรื่อง	จำแนกเป็น
หนังสือ		3	เรื่อง	
รายงานวิจัย		3	เรื่อง	
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์		5	เรื่อง	
บทความวารสาร		1	เรื่อง	
บทความสัมมนา		-	เรื่อง	
เอกสารเผยแพร่อื่นๆ		-	เรื่อง	

จำแนกด้วยภาษาที่ใช้เขียนงาน กลุ่มชาติพันธุ์ และประเภทเอกสาร

งานภาษาไทย

ประเภทเอกสาร กลุ่มชาติพันธุ์	หนังสือ	รายงาน วิจัย	วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์	บทความ วารสาร	บทความ สัมภาษณ์	เอกสาร อื่นๆ	รวม
1. มอญ	5	7	8	25	2	-	47
2. จีน	2	1	14	16	-	1	34
3. กะเหรี่ยง	2	5	8	17	-	-	32
4. ลาวพวน	2	-	9	10	4	-	25
5. ลาวโซ่ง	1	4	6	5	-	-	16
6. ไทยมุสลิม	3	2	7	1	-	1	14
7. ลาวครั่ง	-	-	5	3	-	-	8
8. ไทยยวน	-	-	2	2	-	-	4
9. ของ	-	-	-	3	-	-	3
10. ลาวเวียง	-	1	1	-	-	-	2
11. ลัวะ	-	-	-	1	-	1	2
12. อินเดียด/พราหมณ์	-	-	1	-	-	-	1
13. ลาวตี้	-	-	-	1	-	-	1
14. ไทยโคราช	1	-	-	-	-	-	1
15. ลาวแง้ว	-	-	-	1	-	-	1
16. ญ้อ	-	-	-	1	-	-	1
17. ญวน	1	-	-	-	-	-	1
18. เขมร	-	-	-	1	-	-	1
รวม	17	20	61	87	6	3	194

จะเห็นว่าในบรรดานิติศน์ของงานหลัง ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน มอญเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผู้สนใจศึกษามากที่สุด นับจำนวนงานได้ 47 เรื่อง จำแนกเป็น

-หนังสือ/รายงานวิจัย/วิทยานิพนธ์	20	เรื่อง
-บทความประเภทต่างๆ	27	เรื่อง

-หนังสือ/รายงานวิจัย/วิทยานิพนธ์	20	เรื่อง
-บทความประเภทต่างๆ	27	เรื่อง

ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งเป็นที่สนใจอันดับรองๆ ลงมากก็มี 4-5 กลุ่มด้วยกัน คือ ลาว
โซ่ง จีน กะเหรี่ยง ลาวพวน และไทยมุสลิม ดังรายละเอียดปรากฏในตารางข้างบน

งานภาษาอังกฤษ

ประเภทเอกสาร	หนังสือ	รายงาน วิจัย	วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์	บทความ วารสาร	บทความ สัมมนา	เอกสาร อื่นๆ	รวม
1. มอญ	-	-	-	-	-	-	-
2. จีน	-	-	3	-	-	-	3
3. กะเหรี่ยง	1	3	-	-	-	-	4
4. ลาวพวน	1	-	-	-	-	-	1
5. ลาวโซ่ง	-	-	-	-	-	-	-
6. ไทยมุสลิม	-	-	-	1	-	-	1
7. ลาวครั่ง	-	-	-	-	-	-	-
8. ไทยยวน	-	-	-	-	-	-	-
9. ของ	-	-	-	-	-	-	-
10. ลาวเวียง	-	-	-	-	-	-	-
11. ลัวะ	-	-	-	-	-	-	-
12. อินเดีย/พราหมณ์	1	-	-	-	-	-	1
13. ลาวตี้	-	-	-	-	-	-	-
14. ไทยโคราช	-	-	-	-	-	-	-
15. ลาวเงี้ยว	-	-	-	-	-	-	-
16. ญ้อ	-	-	-	-	-	-	-
17. ญวน	-	-	1	-	-	-	1
18. เขมร	-	-	1	-	-	-	1
รวม	3	3	5	1	-	-	12

ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นศึกษาต่างๆ ในงานศึกษาทางชาติพันธุ์ในภาคกลาง

การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในช่วงเวลาประมาณห้าทศวรรษที่ผ่านมาได้มีหลากหลายแนวทางและประเด็นศึกษาซึ่งในที่นี้พอจะประมวลประเด็นศึกษาได้เป็น 5 ประเด็นหลักๆ และสามารถจำแนกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้ คือ

1. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (ethnic history and culture) หรือวิถีชีวิตชุมชน/ชุมชนศึกษา (ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ทางสังคม และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์) เช่น

- ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน (การอพยพ)
- ภาษาและวรรณกรรม (เสียงวรรณยุกต์ วรรณกรรม)
- ระบบเศรษฐกิจ (ทรัพยากร ผลิต บริโภค แลกเปลี่ยน)
- การจัดระเบียบสังคมและการเมือง (ครอบครัว เครือญาติ แต่งงาน เลี้ยงลูก ผู้นำ กลุ่ม สมาคม และความสัมพันธ์อื่นๆ)
- ระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม (ความเชื่อ พิธีกรรม การเคลื่อนไหวทางศาสนา ค่านิยม และโลกทัศน์)
- ระบบนันทนาการ / ศิลปวัฒนธรรม
 - เพลงพื้นบ้าน / ดนตรี
 - การละเล่น
 - นิทาน
 - การแต่งกาย
 - ผ้า / ลายผ้า / ทอผ้า
 - สถาปัตยกรรม / เรือน
 - เครื่องใช้
- สุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล

ประเด็นศึกษาในลักษณะดังกล่าวได้เป็นที่สนใจศึกษากันมานานตั้งแต่ทศวรรษของ 2460 ซึ่งเน้นการศึกษาวัฒนธรรมมากกว่าชาติพันธุ์ซึ่งเน้นการศึกษาจิตสำนึกของคนว่าเป็นใคร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร และมีกระบวนการอย่างไรในการศึกษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และพรมแดนชาติพันธุ์

2. ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic relations)

- การผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation)
- การกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation)
- ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (ethnic conflict)

ประเด็นดังกล่าวเป็นที่สนใจศึกษากันในช่วงทศวรรษของ 2480 และ ทศวรรษของ 2510

3. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity)

- การดำรง/ดำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic maintenance)
- การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity change, adaptation)
- การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity construction)
- การแสดงออกของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity expression)
- การได้มาและเรียนรู้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity acquisition and learning)

ความสนใจในประเด็นนี้แพร่หลายในช่วงเวลาระหว่างทศวรรษของ 2510 และทศวรรษของ 2520 แต่ในปัจจุบันประเด็นนี้ยังมีนักวิชาการสนใจศึกษาอยู่ด้วยมุมมองที่แตกต่างออกไป

4. ชาติพันธุ์กับรัฐ (ethnic groups and state)

- สิทธิกับการเป็นพลเมือง (ethnic rights and citizenship)
- นโยบายและการปฏิบัติการกับชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย (ethnic minority policy and implementation)
- การกีดกันและเลือกปฏิบัติ (ethnic exclusion and discrimination)

ประเด็นดังกล่าวเป็นที่สนใจศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์มานานแล้วตั้งแต่ประมาณทศวรรษของ 2500 แต่ในปัจจุบันได้มีมุมมองใหม่

5. ศักยภาพชาติพันธุ์กับการพัฒนา (ethnic potentials and development)

- บทบาททางเศรษฐกิจและการค้า (economic and trade role)
- บทบาทในการท่องเที่ยว (active role in tourism)

ประเด็นนี้การศึกษามานานแล้ว แต่ในลักษณะต่างๆ และมีแนวทางศึกษาที่ต่างกันไปตามยุคสมัย

เมื่อพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในภาคกลางแล้วพบว่างานส่วนใหญ่เน้นประเด็นศึกษาแนววัฒนธรรมมากกว่าแนวชาติพันธุ์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่เก่าแก่และโบราณสุด ดังรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มประวัติศาสตร์วัฒนธรรม จำนวน	167	เรื่อง
ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน (33 เรื่อง)		
ภาษาและวรรณกรรม (10 เรื่อง)		
ระบบเศรษฐกิจ (15 เรื่อง)		
การจัดระเบียบสังคมและการเมือง (20 เรื่อง)		
ระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม โลกทัศน์ (43 เรื่อง)		
นันทนาการ (เพลงพื้นบ้าน การละเล่น) (11 เรื่อง)		
ประเด็นเฉพาะอื่นๆ (การแต่งกาย สถาปัตยกรรม อาหาร) (20 เรื่อง)		
วิถีชีวิตชุมชน (ครอบคลุมประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรม) (15 เรื่อง)		
2. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์	32	เรื่อง
3. ชาติพันธุ์กับรัฐ	2	เรื่อง
4. ศักยภาพชาติพันธุ์กับการพัฒนา	2	เรื่อง
5. อื่นๆ	3	เรื่อง
รวม	206	เรื่อง

ข้อสังเกตเบื้องต้นคือว่างานวิจัยต่างๆ เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่ามีความสนใจศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในแง่มุมของประวัติศาสตร์การอพยพและตั้งถิ่นฐาน ระบบความคิดความเชื่อ ภาษาและวรรณกรรม วิถีชีวิตชุมชน การจัดระเบียบสังคม และความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่นมากกว่าเรื่องอื่นๆ และเรื่องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจได้รับความสนใจน้อยที่สุด

บรรณานุกรมหลัง พ.ศ. 2530
ที่จัดทำบรรณานิตส์

มอญ

มุสตี ทิพทัส และ สุวัทนา ธาดานิติ (2532) "การศึกษาชุมชนมอญในพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ" โครงการวิจัยแม่บทในพื้นที่อำเภอพระประแดงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศึกษาหมู่บ้านมอญ 16 หมู่บ้านใน 4 ตำบล คือ ต.บางพึ่ง ต.ตลาด ต.ทรงคนอง และ ต.บางหญ้าแพรก และวัดมอญ ในอำเภอพระประแดง โดยศึกษาลักษณะทางกายภาพของชุมชน โครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี คติความเชื่อ พิธีกรรม รวมทั้งทัศนคติของคนมอญ ต่อความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ร่วมกับการศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่พักอาศัย และอาคารทางศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะหมู่บ้านมอญส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ส่วนใหญ่คนมอญทั้ง 16 หมู่บ้านนี้มีบรรพบุรุษเป็นชาวมอญจากปทุมธานีซึ่งอพยพมาในสมัยธนบุรี ชาวมอญส่วนใหญ่ยังนับถือผีบ้านผีเรือนอยู่ถึงร้อยละ 80 และนับถือเจ้าพ่อหรือเทวรูปที่ถือเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์จากเมืองมอญ ในส่วนของพิธีกรรมปัจจุบันที่ยังคงอยู่ได้แก่ การรำผีเพื่อขอขมาหรือเพื่อถวายเจ้าพ่อ กิจกรรมทางศาสนาที่ยังปฏิบัติกันอยู่ได้แก่ ประเพณีการตักบาตรน้ำผึ้ง ตักบาตรเทโว และแข่งเรือพายประเพณี ประเพณีสงกรานต์ ความเปลี่ยนแปลงในช่วง 20 ปีพบว่า คนรุ่นใหม่ไม่รู้ภาษามอญ และชุมชนมอญมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ในด้านสถาปัตยกรรมพบว่า เรือนมอญมีลักษณะไม่ต่างจากเรือนไทย และอาคารทางศาสนาของมอญก็คล้ายคลึงกับของไทย โดยชาวมอญได้ใช้รูปแบบวัดไทยในการสร้างวัดมอญขึ้นที่นี่ แต่สัญลักษณ์ที่เด่นชัดคือ เจดีย์แบบมอญ และเสาหงส์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของมอญที่ยังคงเหลืออยู่และได้รับการฟื้นฟูขึ้นในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรปราการ, มอญ, ชุมชนศึกษา, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, พิธีกรรม, สถาปัตยกรรม, เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

ไฉน สนสกุล (2535) 'การธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ ตลอดจนศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อ.เมือง จ.ลพบุรี โดยใช้การวิจัยภาคสนามและข้อมูลจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ชาวมอญบางขันหมากมีการปรับตัวให้

เข้ากับสังคมไทยกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี ปัจจัยที่ทำให้มีการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยส่วนใหญ่ ได้แก่ นโยบายรัฐ ที่ทำให้ชาวมอญรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย, การศึกษาอันเป็นปัจจัยสำคัญให้ชาวมอญมีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง, อาชีพ, การแต่งงาน ถือเป็นตัวแปรที่ได้ผลสูงมาก และการตั้งถิ่นฐาน การอพยพย้ายถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งบางส่วนของผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมไทยด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, การอ้างชาติพันธุ์, การศึกษา

พรรณนพจณี ปานทองคำ (2536) 'มอญบ้านบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี' เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาระบบภาษามอญที่ใช้กันในชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาษามอญตำบลบางชั้นหมากเป็นภาษาที่เน้นน้ำเสียง ซึ่งลักษณะน้ำเสียงที่เด่น ทำให้ทั้งเสียงสระและพยัญชนะมีมากกว่าภาษาตระกูลอื่น กล่าวคือ มีเสียงสระเดี่ยวถึง 2 ชุด ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากความสูงต่ำของเสียงไม่เป็นตัวการที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลง ส่วนโครงสร้างพยางค์มีพยางค์โดดและพยางค์รองเป็นโครงสร้างใหญ่ ส่วนลักษณะการประกอบเสียงเป็นพยางค์มีพยางค์ปิดและพยางค์เปิดเช่นเดียวกับภาษาอื่นๆ นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า เนื่องจากตำบลบางชั้นหมาก เป็นชุมชนที่มีชาวมอญอาศัยอย่างหนาแน่น จึงทำให้ยังคงอัตลักษณ์วัฒนธรรมมอญได้อย่างเข้มแข็ง ดังจะเห็นได้จากความเคร่งครัดต่อขนบประเพณีดั้งเดิมและการใช้ภาษามอญเป็นหลัก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, มอญ, ระบบภาษา, ชุมชนศึกษา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อะระโห โອซิมมา (2536) 'ชีวิต พิธีกรรม และเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนมอญในเมืองไทย : กรณีศึกษาในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี' วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการอ้างชาติพันธุ์มอญ ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยพิจารณาการแสดงออกและการเรียนรู้เอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ และพรมแดนชาติพันธุ์มอญในชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของคนมอญ โดยมุ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างการอ้างชาติพันธุ์กับพิธีกรรม โดยใช้ทฤษฎีการอ้างชาติพันธุ์และทฤษฎีการวิเคราะห์พิธีกรรม จากการศึกษาพบว่า เพื่อให้จะให้กลุ่มชาติพันธุ์อ้างอยู่ได้ จำเป็นต้องมีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ กลุ่ม (group) ประวัติศาสตร์ (history) และอัตลักษณ์ (identity) ในขณะเดียวกันพิธีกรรมก็มีความสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลต่างๆ ที่เข้าร่วมพิธีกรรมด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, การอ้างชาติพันธุ์, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ภูธร ภูมะธน (2536) 'มอญบ้านบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี' เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี.

งานศึกษามีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์มอญ โดยมุ่งเน้นศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญบ้านขันหมาก จังหวัดลพบุรี ซึ่งตั้งหมู่บ้านอยู่สองฝั่งแม่น้ำลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า มอญบ้านขันหมากอพยพจากดินแดนมอญเข้าสู่ประเทศไทย ด้วยเหตุผลของการหนีภัยสงครามกับพม่า โดยอพยพมาตามที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา สำหรับระบบเศรษฐกิจในชุมชนมอญบ้านขันหมาก ยังคงเป็นการผลิตข้าวเพื่อกินในครัวเรือน ส่วนที่เหลือเก็บไว้แลกเปลี่ยนและขาย ชาวมอญบ้านขันหมากยังมีอ้างรักษาวัฒนธรรมเดิม โดยผ่านการเรียนการสอนภาษามอญโดยพระสงฆ์ในวัดโพธิ์ระหัดและวัดอัมพวัน รวมถึงการประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมของชาวมอญ เช่น พิธีสังเวทอาหาร พิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดศิลปะการเล่นต่างๆ เช่น ดนตรีมอญ ฟ้อนรำทะเลยมอญ รำผี การเล่นลูกช่วง และการเล่นสะบ้า

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, มอญ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนศึกษา, วัฒนธรรมชาติพันธุ์, การอ้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

จวน เครือวิชฌยาจารย์ (2537) **วิถีชีวิตชาวมอญ** กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

หนังสือเล่มนี้แปลจากคัมภีร์ "โลกสิทธิ" และ "โลกสมุตติ" ซึ่งจารเป็นภาษามอญโบราณ เก็บรักษาอยู่ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เนื้อหากล่าวถึงเรื่องต่างๆ ไปในการดำเนินชีวิตของชาวมอญ นับตั้งแต่ การปลูกต้นไม้ การปลูกบ้าน ตำราสัตว์ร้อง การทำนายฝัน ทำนายตามรูปข้าง คัมภีร์ทักษาปกรณ์ ข้อห้าม กฎเกณฑ์ คำสั่งสอนของคนมอญ โบราณที่สืบทอดกันมาและยังคงถือปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ ตลอดจนจารีตปฏิบัติในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการตาย เช่น พิธีศพคนตายนอกบ้าน พิธีศพผู้แขวนคอตาย การตายด้วยโรคระบาด เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, วรรณกรรมศึกษา, พิธีกรรม, ความเชื่อ, ระบบภาษา, วิถีชีวิต

ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์ (2537) 'การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และการอ้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ: ศึกษากรณีชุมชนมอญบ้านลาดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษากลุ่มชาวมอญบ้านลาดเกร็ดโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม พบว่า ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทยอย่างรวดเร็วนั้น กลุ่มชาติพันธุ์มอญเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านต่างๆ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านสังคม และการปกครองตนเอง ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา ด้านการศึกษาและความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ในขณะที่เดียวกันชาวมอญก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญในสังคมไทย โดยสามารถอ้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมกลุ่มไว้ได้ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การอ้างชาติพันธุ์, ระบบภาษา, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การปรับตัว

พลาดิศัย สิทธิธัญกิจ (2537) "สามโคก...ชุมชนชาวรามัญแถบกลุ่มเจ้าพระยา" วัฒนธรรมไทย

กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนโบราณที่อาศัยอยู่ริมฝั่งเจ้าพระยาชื่อ "สามโคก" ซึ่งใช้เรียกชุมชนของชาวรามัญที่เข้าไปตั้งเตาเผาหม้อ เเผาโอ่ง อ่างกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน และเพราะยี่ดอกซีฟเผาหม้อจึงจำเป็นต้องทำเตาให้สูงเป็นโคกเพื่อหนีน้ำ กล่าวได้ว่า การทำเตาเผาภาชนะดินเผาถือเป็นวิชาเฉพาะและเป็นวิถีชีวิตของชาวรามัญที่สามโคก ตามตำนานยังเล่าว่า พระเจ้าอู่ทองอพยพหนีโรคห่ามาหยุดพักที่สามโคกก่อนจะขึ้นไปตั้งราชธานีที่กรุงศรีอยุธยา และเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองประทุมธานี ด้วยเหตุที่เมืองนี้มีดอกบัวถวายพระเจ้าแผ่นดินอยู่เป็นประจำ ชุมชนชาวรามัญที่สามโคกถือเป็นกลุ่ม "มอญเก่า" ที่ได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญของชาวรามัญไว้จนกลายเป็นชุมชนแห่งชาวรามัญที่สืบอายุมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ปทุมธานี, มอญ, คติชนวิทยา, ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน, หัตถกรรม, การอนุรักษ์วัฒนธรรม

(ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน) (2537) "ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง" สยามอารยะ 23: 31-33.

บทความแสดงให้เห็นว่า ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งเป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวมอญ เป็นการบูชาพระสงฆ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ในวันตักบาตรน้ำผึ้งจะมีการทำบุญตักบาตรเช่นเดียวกับการทำบุญในเทศกาลสำคัญอื่นๆ คือ มีการทำบุญตักบาตรอาหารคาว หวาน แต่พระภิกษุสามเณรในวัดเหมือนการทำบุญวันพระทั่วไป แต่ที่พิเศษก็คือ การตักบาตรน้ำผึ้ง ทางวัดจะเรียงบาตรหรือภาชนะอื่นต่างหากจากบาตรข้าว โดยชาวบ้านจะนำน้ำผึ้งเทลงในบาตร คนมอญเชื่อว่าการถวายน้ำผึ้งจะให้อานิสงส์มาก เพราะน้ำผึ้งเป็นส่วนผสมที่สำคัญของยาโบราณ แต่ภิกษุไม่สามารถหามาเองได้

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ชชาติพันธุ์วรรณนา, เอกลักษณะวัฒนธรรม

ไพโรจน์ บุญผูก (2537) "ปีพาทย์-มอญจำ ความอลังการแห่งคติ-นาฏกรรมที่เรื่องรุ่งและดำรงอยู่ในจิตวิญญาณของความเป็นมอญ" สยามอารยะ 23: 43-53.

บทความกล่าวถึงความเป็นมาของปีพาทย์มอญ และวงปีพาทย์มอญที่ยังคงสืบสานอยู่จนถึงปัจจุบันในชุมชนชาวมอญท้องถิ่นต่างๆ ในแถบภาคกลาง บทความได้ชี้ให้เห็นว่า มอญจำ และปีพาทย์มอญเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง ที่เพียบพร้อมด้วยทักษะทางดนตรี ฆบร้อง และการประพันธ์วรรณกรรมในเวลาเดียวกัน ผู้ขับร้องต้องแต่งกลอนสด และรำจำประกอบไปพร้อมกันด้วย โดยมี

ดนตรีสอดประสานขับร้องตามลำนำที่ผู้ร้องทั้งชายและหญิงแสดงออกมา สาระเนื้อหาและท่วงทำนอง แสดงความนุ่มนวล ละเมียดละไมในอรรถรสและลีลาของดนตรี การแสดงมอญรำทะเลมอญนี้จะจัดขึ้นในทุกโอกาสหากมีงานขึ้นเมื่อใด

คำสำคัญ: ขาดิพนธ์, ภาคกลาง, มอญ, ขาดิพนธ์วรรณนา, นาฏศิลป์, ดุริยางคศิลป์, เอกลักษณขาดิพนธ์

แก้ว ทิพยอำพัน (2537) "งานบุญชาวมอญ จากศรัทธาในภพหน้า" **ไฮ-คลาส** 128: 207-212.

บทความกล่าวถึงประเพณี "งานบุญวันพระ" ของชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี อันเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความศรัทธาอย่างแนบแน่นในพระพุทธศาสนา และแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูที่บุตรพืงมีต่อบิดามารดา งานบุญวันพระในวันพระ 15 ค่ำ เป็นงานที่มีความสำคัญต่อชาวมอญมาก เนื่องจากชาวมอญมีความเชื่อสืบทอดกันมาแต่ครั้งพุทธกาลว่า หากใครทำบุญสร้างอานิสงส์ต่อผู้สืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาในวันพระจันทร์เต็มดวง หรือเดือนดับมืด จะได้รับอานิสงส์ไปถึงภพหน้า เมื่อเกิดใหม่อีกภพหนึ่งจะมี "หม้อทิพย์" เป็นของตนเอง หากอยากได้สิ่งใดก็สามารถไขว่คว้าจากหม้อทิพย์ได้ไม่ขาดมือ ปัจจุบันงานบุญวันพระของชาวมอญ จะเริ่มตั้งแต่วันขึ้นหรือแรม 14 ค่ำ เป็นวันที่ชาวมอญส่วนใหญ่จะอยู่กับบ้านเตรียมข้าวของเครื่องใช้สำหรับไปทำบุญ เตรียมอาหาร ทำขนมสำหรับถวายพระในวันรุ่งขึ้น โดยข้าวของเครื่องใช้สำหรับถวายพระนี้จะบรรจุในหม้อหรือถาดปิดด้วยผ้าขาวที่เรียกว่า "กุ" ซึ่งเปรียบได้กับ "หม้อทิพย์"

คำสำคัญ: ขาดิพนธ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ความเชื่อ, พิธีกรรม, ค่านิยม

สร้ชชา เวชพฤติ (2538) 'เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การติดต่อทางวัฒนธรรมและกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมในชุมชนมอญ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ โดยศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการรักษาเอกลักษณ์และการสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของมอญในอำเภอพระประแดง โดยใช้เทคนิควิจัยทางมานุษยวิทยา ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในช่วยรักษาเอกลักษณ์

ลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา และผู้นำทางการศึกษา ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความทันสมัย การเป็นเมือง การเป็นอุตสาหกรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสื่อสารมวลชน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรปราการ, มอญ, ชชาติพันธุ์วรรณนา, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, พิธีกรรม, โครงสร้างสังคม, การอ้างชาติพันธุ์

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2538) มอญ : บทบาทด้านสังคม วัฒนธรรม ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานกลุ่มชาติพันธุ์มอญ โดยเนื้อหาของหนังสือเริ่มต้นด้วยการนำเสนอประวัติและการอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยโดยสังเขป จากนั้นเป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญในกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเชื้อสายมอญและผู้รู้ ประกอบกับเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ส่วนต่อมากล่าวถึงบทบาทของชาวมอญที่มีต่อราชการแผ่นดิน ซึ่งพบว่าในระยะต้นๆ นั้นสามารถระบุตัวบุคคลชัดเจนได้ แต่ในระยะหลังๆ เป็นการกล่าวถึงบทบาทของชาวมอญโดยรวม เนื่องจากไม่สามารถชี้ชัดเป็นรายบุคคลได้ ในส่วนสุดท้ายกล่าวถึงบทบาทของชาวมอญที่มีต่อการศาสนา สังคม และวัฒนธรรมโดยทั่วไป

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, บทบาทในสังคมไทย

มณฑล สุขบุรณ์ (2538) "ชุมชนมอญลุ่มน้ำแม่กลอง" ดิ เอิร์ธ 200 17: 24.

บทความกล่าวอ้างอิงถึงงานศึกษาวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มน้ำแม่กลอง : บ้านโป่ง บ้านเจ็ดเสมียน ของสุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ โดยได้ชี้ให้เห็นว่า บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองมีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ จึงทำให้บริเวณนี้มีผู้คนมาตั้งรกรากกันหนาแน่น โดยเฉพาะชุมชนมอญลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งมีหลักฐานว่าอพยพมาจากจังหวัดกาญจนบุรี เข้ามาตั้งถิ่นฐานหนาแน่นบริเวณบ้านโป่งและโพธาราม โดยสร้างวัดมอญเป็นศูนย์กลางชุมชน นอกจากนี้ งานศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ชุมชนมอญบ้านม่วงที่ตั้งบ้านเรือนริมฝั่ง

ตะวันตกของแม่น้ำ เป็นชุมชนมอญที่เก่าแก่มาก เนื่องจากปรากฏหลักฐาน และวัฒนธรรมมอญดั้งเดิมให้ได้ศึกษา เช่น คัมภีร์โบราณ เครื่องมือเครื่องใช้ และประเพณีต่างๆ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความเชื่อ, พิธีกรรม

อาภา ศรีสงคราม (2539) "วัฒนธรรมพื้นบ้านเกาะเกร็ด" ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยครอบคลุมประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน การสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนร่วมสมัย ทั้งในด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ศาสนพิธี ภาษา ศิลปกรรม โบราณสถาน และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีการปรับเปลี่ยนไป งานศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนมอญเกาะเกร็ด ยังคงมีวิถีชีวิตผูกพันกับประเพณีความเชื่อดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดคงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักของคนภายนอก

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การธำรงชาติพันธุ์

จำลอง บุญสอง (2539) "ศรัทธาในอานิสงส์พิธีศพมอญ อลังการตระการตา" ศิลปวัฒนธรรม 2: 173-178

กล่าวถึงประเพณีมอญโบราณที่สะท้อนว่าคนมอญมีความผูกพันแนบแน่นกับพุทธศาสนา มาก ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดจึงเสมือนของคู่กันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เมื่อพระมอญรูปใดมรณภาพลงโดยเฉพาะพระชั้นผู้ใหญ่ที่มีพรรษาสูง การจัดงานศพจึงค่อนข้างยิ่งใหญ่กว่าศพคนธรรมดาสามัญทั่วไป ด้วยการสร้างปราสาทสำหรับตั้งศพ และการจุดลูกหนูเผาศพตามประเพณีโบราณ นอกจากนี้ยังมีพิธีแย่งศพมอญ โดยชาวบ้านแต่งตัวเป็นทหารแบ่งออกเป็นสองฝ่ายแบกโลงศพ ดึงกันไปดึงกันมาพาลงให้ร้องแย่งกันก่อนจะนำศพไปเผา เชื่อว่าเป็นการแสดงความอาลัยให้รู้ว่าผู้ตายมีคุณความดี พิธีโกศศพ เชื่อว่าเป็นการโกศตอบแทนที่ลูกหลานได้เคยถูกผู้ตายไกวเปลมาในวัยเด็ก หรือไกวเพื่อส่งวิญญาณผู้บริสุทธิ์ไปสู่สวรรค์ พิธีมอญร้องไห้ เพื่อพรรณนาคุณงามความดีของผู้ตาย โดยมีตำนานเล่าสืบต่อกันมาที่สะท้อนให้เห็นว่าประเพณีทั้งหลายของมอญล้วนแฝงด้วยความสูญเสีย การพลัดบ้านพลัดเมืองและสำนึกในความรักชาติให้คน

มอญกลับไปกู้เมืองหงัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ชาติพันธุ์วรรณนา, สำนักชาติพันธุ์, พิธีกรรม, ความเชื่อ

จำลอง ทองดี (2540) **ด้านเจดีย์สามองค์** กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์มอญ โดยมุ่งเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่มีถิ่นอาศัยในบริเวณชายแดนเหนือเขื่อนเขาแหลมขึ้นไปตามลำน้ำแควน้อย ใกล้ด้านเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ชนชาติมอญก่อนที่จะตกอยู่ในการยึดครองของพม่าว่า ในอดีตแผ่นดินมอญประกอบด้วยพื้นที่ 5 จังหวัด คือ เมาะละหม่ง สะเทิม พะโค มะริด และทะวาย โดยชนชาติมอญมีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งผูกติดแน่นกับความศรัทธาในพุทธศาสนา แต่ในปัจจุบันรัฐพม่าได้ทำให้เมืองมอญกลายเป็นเมืองปิด ซึ่งยากแก่การสัมผัส ถ่ายทอด และรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับชาวมอญ มีเพียงวัดมอญและพระสงฆ์มอญเท่านั้น ที่ยังคงทำหน้าที่รักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมอญดั้งเดิมไว้ได้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, มอญ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การสืบทอดวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, ชาติพันธุ์กับรัฐ

สุภาพร มากแจ้ง (2540) "การศึกษาวิถีชีวิตมอญบางขุนเทียน "มอญบางกระดี" ศูนย์ศึกษาและปฏิบัติการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี .

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนมอญ โดยศึกษาความสัมพันธ์ภายในชุมชนมอญบางกระดีเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ชาวบางกระดีดำรงชีวิตตามขนบประเพณีมอญที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ โดยมีคัมภีร์โลกสิทธิ์ และโลกสมมุติเป็นระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตชาวมอญ เช่น การโกนผมไฟ การแต่งงาน และการตาย การจัดงานศพเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมาก มีข้อห้าม และข้อปฏิบัติมากมาย พิธีกรรมต่างๆ ที่ชาวมอญจัดขึ้นตามความเชื่อในชุมชน ได้แก่ พิธีรับผีประจำตระกูล พิธีรำผี พิธีทรงเจ้า พิธีเซ่นสังเวยผีเรือน และพิธีทำบุญในงานเทศกาลทางศาสนาพุทธ ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวมอญบางกระดีมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไป มีการเปลี่ยนอาชีพจากการจับสัตว์น้ำ เย็บจาก ตัดฟัน ไปสู่อาชีพคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำงานตามเวลาที่กำหนด ผู้คนในชุมชนมีเวลาพบปะกันน้อยลง ประเพณีและวัฒนธรรมลดความสำคัญลง สภาพชุมชนเริ่มอ่อนแอ เพราะไม่สอดคล้องกับสังคมอุตสาหกรรม

กรรม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มอญ, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, พิธีกรรม, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

บุรพา ดีสุข (2540) "สภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนไทยเชื้อสายมอญลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จ.ราชบุรี" **ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี** 1: 55-67.

ศึกษาชุมชนไทยเชื้อสายมอญที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณสองฝั่งของลุ่มน้ำแม่กลอง ในเขต อ.โพธารามและ อ.บ้านโป่ง ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ โครงสร้างครอบครัวและสังคม ที่ขึ้นอยู่กับระบบเครือญาติโดยนับเป็นญาติ "ผีเดียวกัน" เรื่องความเชื่อของมอญ ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นลึกซึ้ง และความเชื่อเกี่ยวกับผีและสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยมีการทำพิธีเลี้ยงผีกลางบ้านปีละครั้ง และยังนับถือผีบรรพบุรุษด้วย ดังนั้นพิธีกรรมและการปฏิบัติตนของมอญจึงเกี่ยวข้องกับผีและความเชื่อทางพุทธศาสนาไปพร้อมกัน นอกจากนี้พิธีกรรมยังมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม ผ่านการสืบทอดผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, ความเชื่อ

สุภรณ์ โอเจริญ (2541) **มอญในเมืองไทย** กรุงเทพฯ : มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของคนมอญ โดยนำเสนอถึงการอพยพของมอญเข้าสู่ประเทศไทยในลักษณะต่างๆ กัน ส่วนมากมักอยู่ในฐานะผู้ลี้ภัยการเมืองจากสภาวะการรุกรานของพม่า บ้างเข้ามาในฐานะเชลยสงคราม การอพยพของชาวมอญครั้งสำคัญๆ เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยนโยบายของไทยในการปกครองและการผสมกลมกลืนชาวมอญอพยพ เป็นไปในลักษณะการจัดเขตที่อยู่อาศัยเป็นย่านๆ การยอมให้แต่งงานกับชาวไทย การยอมให้ชาวมอญอยู่ในฐานะไพร่หลวงรับราชการเช่นชาวไทย ต่อมาเมื่อสังคมไทยรับอิทธิพลความเจริญจากภายนอก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ทำให้ชาวไทยชาวมอญรับอิทธิพลของกันและกัน ใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าชาวมอญรุ่นแรกๆ จนถึงรุ่นลูกหลานจึงค่อยๆ กลายเป็นชาวไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทาง

ชาติพันธุ์, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์กับรัฐ, การแต่งงาน

กชพร ตราโมท (2541) "มอญรำ (บัวสะเป็น) : ศิลปะคุณภาพของมอญ" **จุลสารไทคดีศึกษา** 1: 70-84.

บทความนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการรำมอญ โดยแสดงให้เห็นว่าเกิดขึ้นครั้งแรกในพระราชพิธีสมโภชเฉลิมฉลองพระมหากษัตริย์องค์ใหม่ของมอญ นามว่าพระเจ้าธรรมเจดีย์ เมื่อ พ.ศ. 2015 สำหรับมอญรำในประเทศไทย เป็นศิลปการฟ้อนรำที่ได้รับการอนุรักษ์และถ่ายทอดในหมู่ชาวไทยเชื้อสายมอญมาหลายชั่วอายุคน ปัจจุบันมอญรำสามารถหาชมได้หลายแห่ง เช่น ชุมชนมอญเกาะเกร็ด (นนทบุรี) มอญ ปากกั๊ด (พระประแดง) และมอญสามโคก (ปทุมธานี) ความมุ่งหมายของการรำมอญก็เพื่อเป็นการแสดงความเคารพสักการะ และยกย่องคุณความดีของพระภิกษุและบุคคลที่เคารพนับถือของชุมชน ทั้งที่มีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตแล้ว โดยจะจัดการแสดงทั้งในงานมงคลและงานศพ โดยเชื่อว่าใครมีส่วนร่วมในการรำจะได้านิสงส์มาก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, นาฏศิลป์, ระบบนันทนาการ, หน้าที่ทางสังคม, การรำวงชาติพันธุ์

เทียมจิตร พ่วงสมจิตร (2541) "เพลงไทยสำเนียงมอญ : มรดกทางสังคมจากความสัมพันธ์ไทย-มอญ" **จุลสารไทยคดีศึกษา** 3: 26-42.

บทความนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านมอญ โดยแสดงให้เห็นว่าเมื่อมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ได้นำศิลปวัฒนธรรมประจำชาติมอญเข้ามาด้วย ทำให้คนไทยมีการรับเอาศิลปวัฒนธรรมมอญเข้ามาผสมผสาน ปรับเปลี่ยนและสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมของไทย ที่พัฒนาขึ้นจากวิถีวัฒนธรรมของชาวมอญ เช่น เพลงไทยสำเนียงมอญ และปี่พาทย์มอญ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงนักประพันธ์เพลงไทยหลายท่านที่ได้รังสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังได้รวบรวมรายชื่อเพลงไทยสำเนียงมอญพร้อมข้อมูลโดยสรุปเกี่ยวกับเพลงนั้นๆ ไว้กว่าร้อยเพลงอีกด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, เพลงพื้นบ้าน, ศิลปวัฒนธรรม, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

อำไพ มัชฌมาน (2541) "จงโอะห้ต่าน ประเพณีชาวไทยราชบุรีเชื้อสายมอญ" ศิลปวัฒนธรรม
ท้องถิ่นราชบุรี 2: 99-100.

บทความกล่าวถึงประเพณีสำคัญของคนไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งตั้งถิ่นฐานบริเวณฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ในเขตอำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นั่นคือ ประเพณีจงโอะห้ต่าน หรือประเพณีการเผาฟืนที่ชาวบ้านนำมาทานให้แก่วัด ประเพณี "จงโอะห้ต่าน" จะมีขึ้นในวันมาฆบูชาหรือวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 ซึ่งเป็นฤดูหนาว ชาวมอญจึงมีประเพณีการนำฟืนมารวมกันก่อไฟถวาย เพื่อให้ความอบอุ่นแก่พระสงฆ์ ทั้งนี้เนื่องจากพุทธบัญญัติห้ามพระสงฆ์ก่อไฟผิงหรือให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายตั้งแต่สมัยพุทธกาล เพราะเคยมีเหตุการณ์พระสงฆ์ทำไฟไหม้สร้างความสะดวกร้อนให้ชาวบ้าน ในวันโอะห้ต่าน ชาวบ้านจะเตรียมโอะห้ต่านทำจากไม้กระถิน เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4-6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2-3 เมตรตากแห้งพร้อมเครื่องบูชาเตรียมไปถวายวัดในตอนเช้า พร้อมทั้งนำข้าวต้ม ข้าวหลามมาถวายพระ ในพิธีเผาโอะห้ต่านด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, ความเชื่อ

จวน เครือวิชฌาจารย์ (2541) "ภูมิปัญญาไทย : ประเพณีหญิงตั้งครรรค์และการอยู่ไฟของชาวไทยเชื้อสายมอญในราชบุรี" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 2: 27-36.

บทความมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของคนมอญ โดยกล่าวถึงประเพณีการปฏิบัติตน ตามความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของหญิงตั้งครรรค์ ที่ชาวมอญสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น คำสั่งสอนหญิงที่ตั้งพึงปฏิบัติ ที่กำหนดว่าสิ่งใดหญิงตั้งครรรค์ควรทำไม่ควรทำ การพูดจาปราศรัย อากัปกิริยาต่างๆ การควบคุมอาหารการกิน สิ่งที่ต้องงดเว้นตามความเชื่อ เช่น ห้ามพึงเส้าบ้านเพราะเป็นที่ตั้งของผีบ้าน ห้ามนั่งหัวบันได ห้ามนั่งเหยียดขาบนบันไดบ้าน ห้ามพึงเรื่องคนตาย เป็นต้น นอกจากนี้ ก็ยังกล่าวถึงขั้นตอนวิธีการดูแลรักษาครรรค์ กิจที่สามีต้องปฏิบัติต่อภรรยาที่ตั้งครรรค์ การตัดฟืนอยู่ไฟ เป็นต้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ชุมชนศึกษา, โลกทัศน์, การแพทย์ชาติพันธุ์, พิธีกรรม, วิถีชีวิต

พิศาล บุญผูก (2541) "ชุมชนมอญเมืองสาครบุรี" เมืองโบราณ 3: 20-27.

บทความมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, วิถีชีวิตชุมชนมอญ โดยแสดงให้เห็นว่า สาครบุรี หรือ จ.สมุทรสาคร ประกอบด้วยผู้คนหลายเชื้อชาติ กล่าวกันว่าเมืองนี้ก่อตั้งขึ้นจากชุมชนชาวจีนตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนชุมชนมอญได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ให้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมืองนี้ และให้ดูแลปกครองกันเองโดยแต่งตั้งหัวหน้ามอญให้มีตำแหน่งทางราชการ คนมอญอยู่ร่วมกับคนจีนมาอย่างสนิทสนมช้านาน ชาวมอญสาครบุรียึดอาชีพตัดฟันขายให้คนกรุงเทพตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา โดยแหล่งรับซื้อสำคัญคือ ตลาดพลู คลองบางหลวง เขาวราช ราชวงศ์ ท่าเตียน บางยี่ขัน คลองสาน นอกจากนี้ยังมีอาชีพเย็บจากขาย โดยมีเกาะเกร็ดเป็นตลาดรับซื้อแหล่งใหญ่ ชุมชนมอญสาครบุรียังคงดำรงเอกลักษณ์ความเป็นมอญและยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนทุกวันนี้ คนมอญถิ่นต่างๆ ยังไปมาหาสู่กันตลอดโดยมีมอญสาครบุรีเป็นผู้เดินทางเชื่อมประสานความผูกพันให้แน่นแฟ้นขึ้นผ่านการขายฟืนและจาก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรสาคร, มอญ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชาติพันธุ์กับรัฐ, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การค้าขาย

อำไพ มัชฌมาน (2541) "สงกรานต์ที่บ้านมอญ" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 2: 38-44.

บทความกล่าวถึงประเพณีสงกรานต์ในท้องถิ่นชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี โดยกล่าวถึงที่มาของคติความเชื่อของชาวมอญที่เชื่อว่า วันที่ 13 เมษายน เป็นวันมหาสงกรานต์ เป็นวันที่เทวดารักษาโลกเสด็จกลับสู่สวรรค์ เป็นวันสิ้นปีเก่า วันที่ 14 เป็นวันเนาหรือวันว่าง ไม่มีเทวดาอยู่รักษาโลก วันที่ 15 เป็นวันขึ้นปีใหม่ หรือวันเถลิงศก เป็นวันที่เทวดาองค์ใหม่เสด็จลงมา รักษาโลกมนุษย์ คนไทยเชื้อสายมอญลุ่มน้ำแม่กลองจึงจัดทำศาล พร้อมเครื่องบูชา อาหาร ต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้านแทบทุกครัวเรือน นอกจากนี้บทความยังกล่าวถึงรายละเอียดขั้นตอนการเตรียมนางในวันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหาร ขนมหวาน การถวายอาหารที่วัด การสรงน้ำพระ การค้ากึ่งโพธิ์ การโรยทราย การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นลูกช่วง สะบ้า การเข้าผี ฝีกะลา ฝีกะดั่ง ฝีสุม ฝีลิง เป็นการละเล่นที่สนุกสนาน ครั้นเครง เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, คติชนวิทยา, พิธีกรรม, ความเชื่อ

ศิริรัตน์ แอดสกุล, เสถียร วิพรมหา, นิภา ธรรมบวร (2542) "การธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : กรณีศึกษาชุมชนมอญบ้านม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวมอญ โดยศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านม่วง ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชาวมอญบ้านม่วงยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางอย่างไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ อย่างไรก็ตาม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางส่วนก็ถูกผสมกลมกลืนกับสังคมไทยด้วย โดยพบว่าชาวมอญบ้านม่วงมีการผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยได้เป็นอย่างดีและมีแนวโน้มจะกลายเป็นไทยมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีปัจจัยได้แก่ นโยบายรัฐ การศึกษา อาชีพ การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐานและอพยพย้ายถิ่น เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกันมาแต่ประวัติศาสตร์ และโครงสร้างของสังคมไทยที่เปิดรับชาวมอญ ทำให้การผสมกลมกลืนเป็นไปโดยราบรื่น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, ชชาติพันธุ์กับรัฐ

พัลลภ สุริยกุล ณ อยุธยา (2542) 'เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมอญ: ศึกษากรณีหมู่บ้านเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมอญ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญในหมู่บ้านเจดีย์ทอง ใช้เทคนิควิธีทางมานุษยวิทยาในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ชาวมอญในหมู่บ้านเจดีย์ทองนั้น มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเกิดจากปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น การปฏิรูปทางการศึกษา ทำให้การใช้ภาษามอญลดลง หรือการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ซึ่งทำให้แบบแผนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ประเพณีทางด้านศาสนานั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากในหมู่บ้านนี้มีเจดีย์ที่สำคัญที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวมอญในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียง ประกอบกับการมีผู้นำชุมชนที่เคร่งครัดในด้านการศาสนาและมีสำนึกทางเชื้อชาติในความเป็นมอญสูง แต่ไม่มีใครเห็นความสำคัญของกระบวนการ

ถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมค่อยๆ สูญไป

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, ปทุมธานี, มอญ, ชุมชนศึกษา, การศึกษา, การพัฒนา, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

พินดา สงวนเสรีวานิช (2542) "พระมหาช่วง ชาติปาโล: พระมอญที่พม่าสอนหนังสือได้ทุกรูป ถ้าไม่ได้ถือว่าไม่สมศักดิ์ศรีคนมอญ" **ศิลปวัฒนธรรม** 7: 136-137.

บทความกล่าวถึงการดำรงอัตลักษณ์ชาตินิยมมอญ โดยกล่าวถึงประวัติของพระมหาช่วง ชาติปาโล พระภิกษุไทยเชื้อสายมอญที่ศึกษาภาษาบาลีระดับสูง เป็นผู้แต่งแบบเรียนภาษาบาลีแปลตำราวิชาการมอญเป็นไทยหลายฉบับ และยังช่วยตรวจชำระประวัติศาสตร์มอญ รื้อฟื้นประเพณีมอญร้องไห้ ที่สำคัญคือเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ภาษาบาลีขึ้นที่วัดอาวุธวิกิตาวราม ซอยจรัญสนิทวงศ์ 72 เพื่อสืบทอดภาษาบาลีแก่เยาวชนรุ่นใหม่ ให้เล็งเห็นคุณค่าความสำคัญของความเป็นมอญ เนื่องจากภาษาบาลีมีอิทธิพลทางด้านภาษาศาสตร์กับหลายๆ ภาษาในภูมิภาคแถบนี้

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, กทม., มอญ, การดำรงชาตินิยม, การฟื้นฟูวัฒนธรรม

พินดา สงวนเสรีวานิช (2542) "'มอญ' ในมิติที่เลื่อนไหลทางสังคม" **ศิลปวัฒนธรรม** 7: 134-135.

บทความมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางชาตินิยม (ethnic relations) โดยศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาตินิยมมอญด้วยมุมมองใหม่ผ่านวัฒนธรรมชุมชนที่คนหลายกลุ่มเป็นผู้สร้างขึ้น เป็นวัฒนธรรมผสมผสานที่พวกเขาได้เลือกเฟ้นวัฒนธรรมร่วมกันอันเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมมอญเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ในแม่น้ำเจ้าพระยาไปจนถึงแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง วัฒนธรรมมอญจึงมีศักยภาพมากแม้ชนกะเหรี่ยงยังใช้วัฒนธรรมมอญเป็นสัญลักษณ์ในการเปลี่ยนเป็นพุทธศาสนิก นอกจากนั้นยังเสนอให้มองวัฒนธรรมในมิติที่เลื่อนไหล ไม่บริสุทธิ์ และพร้อมจะผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมอื่น

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, มอญ, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, การดำรงชาตินิยม, ความสัมพันธ์ทางชาตินิยม

สร้อยญา ชูชาติไทย (2543) 'แนวทางในการอนุรักษ์หมู่บ้านมอญพระประแดง กรณีศึกษาหมู่บ้านทรงคนอง' วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาแนวความคิดในการอนุรักษ์บ้านทรงคนอง โดยเน้นด้านสถาปัตยกรรมและภาพรวมของหมู่บ้าน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการสำรวจภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์คือ การอนุรักษ์เพื่อเป็นย่านที่อยู่อาศัยของคนมอญต่อไป และส่งเสริมคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านทรงคนอง พร้อมกับเชื่อมโยงหมู่บ้านกับสถานที่สำคัญในอำเภอพระประแดง กล่าวคือ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คือ การอนุรักษ์สังคม วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการคงความเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวไทยรามัญ และเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อที่แฝงอยู่ในการสร้างและใช้อาคารด้วย และหมู่บ้านทรงคนองเป็นตัวอย่างหนึ่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ต้องการความเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเสนอแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพ การปรับปรุงสถาปัตยกรรม ระบบการสัญจรและการเข้าถึง ระบบพื้นที่เปิดโล่ง และแนวทางการจัดการอนุรักษ์หมู่บ้านทรงคนอง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มอญ, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, ชุมชนศึกษา, สถาปัตยกรรม, วิถีชีวิต

จวน เครือวิชฌายาจารย์ (2543) **ประเพณีมอญที่สำคัญ** กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีที่ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายมอญที่ตั้งถิ่นฐานอยู่แถบริมแม่น้ำแม่กลอง เขตอำเภอบ้านโป่ง โพนาราม จังหวัดราชบุรี โดยให้ข้อมูลประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายมอญตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งประเพณีในพุทธศาสนา เช่น การเทศน์มหาชาติ โดยผู้เขียนได้อธิบายความเป็นมาและรายละเอียดของพิธีต่างๆ ที่ชาวไทยเชื้อสายมอญแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลองยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ประเพณีดังกล่าวบางครั้งมีแนวปฏิบัติคล้ายกับชาวไทยเชื้อสายอื่นๆ บางครั้งก็แตกต่างออกไป เช่น ประเพณีการนับถือผีบ้าน ซึ่งเป็นประเพณีเฉพาะของชาวไทยเชื้อสายมอญ เป็นต้น ซึ่งความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอนี้ ได้จากการศึกษาจากผู้ใหญ่ คัมภีร์ ตำรามอญ รวมถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายมอญ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ประเพณี, พิธีกรรม, การ

นับถือศาสนา

บุญศิริ นิยมทัศน (2543) 'รำมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและรูปแบบของการรำมอญ 12 เพลง ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาเอกลักษณ์ของการรำมอญเกาะเกร็ดจากการฝึกหัดกับผู้เชี่ยวชาญในตำบลเกาะเกร็ด ผลการวิจัยพบว่า รำมอญ 12 เพลง ตำบลเกาะเกร็ด เป็นการรำของชนเชื้อสายมอญซึ่งอพยพมาจากมอญสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นิยมรำในพิธีกรรมประเพณีเพื่อบูชาบรรพบุรุษ ในงานพิธีศพ ประเพณีออกพรรษา และเทศกาลสงกรานต์ โอกาสในการรำพบในงานพระราชพิธีต่างๆ งานสมโภชที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ งานประเพณีต่างๆ ลักษณะโครงสร้างทำรำซึ่ง มีการใช้ศีรษะ ลำตัว มือและแขน และเท้า โดยรูปแบบการรำจะเป็นการรำท่าเดียวประจำในแต่ละเพลง ซึ่งใช้วงปี่พาทย์มอญบรรเลงทั้ง 12 เพลง นิยมรำเป็นแถวหน้ากระดานเต็มเวที มอญรำทุกคนนั่งกราบเมื่อเริ่มรำและจบเพลง เพื่อเป็นการคารวะส่วนเสื้อผ้าเป็นชุดมอญ ถ้าเป็นงานมงคลสวมเสื้อผ้าและนุ่งซิ่นสไบสีสันสะอาดตา ถ้าเป็นงานอวมงคลจะนุ่งสีดำ ห่มสไบสีขาว เป็นต้น การรำมอญ 12 เพลง ตำบลเกาะเกร็ด เป็นนาฏศิลป์ที่ชาวมอญสืบทอดกันมาและมีพัฒนาการเป็นของตนเอง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, นาฏกรรมทางสังคม, พิธีกรรม, การแต่งกาย, เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

แก้วมณี (2543) "พิธีทำขวัญนาคมอญ" **ความรู้คือประทีป** 4: 16-23.

บทความกล่าวถึงประเพณีการทำขวัญนาคของชาวมอญ โดยแสดงให้เห็นว่า ชาวมอญมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่า เมื่อเกิดมาและเติบโตจนถึงช่วงเวลาที่จะเป็นหนุ่มเป็นสาวจะต้องโดนจุก โคนเปียออกเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็เด็กหญิงหรือเด็กชายก็ตาม และในการโดนจุกโดนเปียนี้ ก็ควรจะได้รับ การประกอบพิธีรับขวัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตเมื่อเจริญวัยขึ้นไปด้วย โดยชายหนุ่มเมื่อผ่านการบวชเรียน และฝ่ายหญิงอยู่ในวัยสาวสะพรั่งพร้อมเป็นแม่เรือน การเริ่มต้นชีวิตครอบครัวก็ต้องมีพิธีสร้างขวัญและกำลังใจ อวยพรให้คู่หนุ่มสาวอยู่เย็นเป็นสุข มีความมั่งคั่งในการสร้างรากฐานแห่งชีวิตต่อไปอีกด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรปราการ, มอญ, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, ความเชื่อ, การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

มณีรัตน์ จินกุล (2544) 'แนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี' วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะท้องถิ่นของชุมชนมอญเกาะเกร็ด นนทบุรี โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์-พัฒนา และแนวทางการออกแบบในพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนไทยเชื้อสายมอญในชุมชนมอญเกาะเกร็ด มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน และพื้นที่ว่าง กลุ่มอาคารสิ่งก่อสร้าง ระบบการสัญจร และการบริการสาธารณะ รวมถึงแหล่งนันทนาการที่มีความเฉพาะตัว สืบถึงรูปแบบความสัมพันธ์ด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ และความผูกพันภายในชุมชน ด้วยกลุ่มอาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและศรัทธา เช่น ศาลผี และเจดีย์มอญ พื้นที่ลานกลางบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลที่สละเพื่อสาธารณะ สืบให้ทราบถึงระดับความศรัทธาในพิธีกรรมเฉพาะของกลุ่ม และระดับความผูกพันกับถิ่นฐาน รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน พื้นที่ประกอบกิจกรรมในชุมชนมอญเกาะเกร็ดมีความสำคัญในการรักษาวิถีชีวิตของคนมอญเกาะเกร็ด เช่น พื้นที่ลานกลางบ้าน และลานศาลผี สามารถบ่งบอกถึงตัวตน วิถีความเชื่อที่สะท้อนถึงรูปแบบชีวิต พฤติกรรมคนมอญ ฯลฯ ฉะนั้นเมื่อใดที่พื้นที่เหล่านี้หายไปจากพื้นที่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด เท่ากับว่าคติความเชื่อและความเป็นกลุ่มชุมชนคนมอญ ณ ที่แห่งนี้ได้จางหรือสูญหายไปเช่นกัน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, การใช้พื้นที่, การดำรงชาติพันธุ์

ศิริพร รัตนดำรงอักษร (2544) 'บทบาทพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน "ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ" ต่อความสำนึกทางชาติพันธุ์ ภูมิศึกษา ชุมชนมอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษานี้เป็นการศึกษาความเป็นมาและรูปแบบการดำเนินการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน "ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ" บางกระดี่ ตลอดจนศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ที่มีต่อความสำนึกทางชาติพันธุ์ของชาวมอญบางกระดี่ หมู่ 2,8,9 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ มีบทบาทด้าน

จิตใจมอญบางกระดี่ โดยสร้างความภูมิใจและให้ตระหนักถึงคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมมอญ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีมอญ และมีบทบาททางสังคมและ วัฒนธรรมของชุมชนบางกระดี่ โดยเป็นองค์กรที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้บริการ การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นและต่างถิ่น ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม และ วัฒนธรรมมอญ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กรุงเทพฯ, มอญ, ชุมชนศึกษา, พิพิธภัณฑ, การสืบ สานวัฒนธรรม, สำนึกทางชาติพันธุ์

กาญจนา ชินนาค (2544) "ประสบการณ์วิจัยภาคสนาม : นักมานุษยวิทยากับการศึกษาประเพณี และพิธีกรรมการรำผีมอญ" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 4: 35-65.

บทความนี้กล่าวถึงประสบการณ์วิจัยภาคสนามของผู้เขียน ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2542 - กันยายน 2543 โดยได้รับทุนจากสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในหัวข้อ "การศึกษา ประเพณีและพิธีกรรมการรำผีมอญ บ้านวัดเกาะ ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" บทความนำเสนอสาระสำคัญในประเด็นต่างๆ ประเด็นแรก ว่าด้วยความเป็นมาของประเพณีและ พิธีกรรมการรำผีมอญ เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมในวิถี ชีวิตชาวมอญ ประเด็นต่อมาเป็นรายละเอียดและลำดับขั้นตอนของพิธีกรรม ประเด็นที่สามว่าด้วย ทัศนะของนักมานุษยวิทยาในการอธิบายประเพณีพิธีกรรมนี้

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ประเพณี, พิธีกรรม, เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สุทิน สนองผัน (2544) "สังเขปงานวิจัยเรื่องพัฒนาการทางสังคมลุ่มน้ำแม่กลอง : ศึกษากรณีชุม ชนชาวมอญ" ศิลปวัฒนธรรมราชบุรี 4: 18-22.

การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณ ลุ่มน้ำแม่กลองตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางเป็นอย่างช้า และพบหลักฐานทางวัฒนธรรมหรือวิถี ชีวิตชาวมอญว่า มีอายุเก่าไปกว่าสมัยต้นกรุงศรีอยุธยา บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองจึงเป็นเขตที่สำคัญ ของชาวมอญมาช้านาน เพราะเป็นจุดเชื่อมผ่านของชุมชนโบราณระหว่างสองฝั่งของเทือกเขา ตะนาวศรี เป็นเขตรฐานกำลังสำคัญของอาณาจักรไทยในการต่อสู้กับอาณาจักรพม่าในสมัยกรุงศรี

อยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้ชาวมอญมีความกลมกลืนกับคนไทยกลุ่มอื่น ๆ และเมื่อระบบเศรษฐกิจการค้าผลักดันให้การตั้งถิ่นฐานกระจายออกไปตามแหล่งอาชีพ ชุมชนเมือง ย่านการค้า และเส้นทางศูนย์กลางในเขตลุ่มน้ำแม่กลองก็ทำให้ชุมชนชาวมอญปรับเปลี่ยนเป็นคนไทย รามัญที่ไม่อาจสืบทอดอัตลักษณ์มอญเหมือนเมื่อครั้งบรรพบุรุษอีกต่อไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ศรัทธา ลาภวัฒนา (2546) **คนมอญ บนลุ่มน้ำภาคกลาง** กรุงเทพฯ : วันชนะ .

นำเสนอประสบการณ์จากการลงไปสัมผัสพื้นที่ใน 3 จุดใหญ่ๆ คือ ลุ่มน้ำสามประสบ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี, ลุ่มน้ำแม่กลอง อ.โพธาราม-บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และเกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โดยค้นหาร่องรอยอารยธรรมมอญที่ยังหลงเหลืออยู่ร่วมกันในชุมชนมอญลุ่มน้ำภาคกลาง ไม่ว่าจะเป็ความเคร่งครัดในพระพุทธศาสนา และประเพณีพิธีกรรม ตำนาน ความเชื่อ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างที่หล่อหลอมวิถีมอญในเขตพื้นที่ต่างๆ เป็นหนึ่งเดียวกัน ได้แก่ ตำนานการเลี้ยงผี ที่สะท้อนความเชื่อถึงการผสมผสานเข้ากับพุทธศาสนา หรือตำนานเสาหงส์ ที่ย้อนรอยความทรงจำแผ่นดินเกิดของชนชาติมอญ เป็นต้น รวมถึงวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลือจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำตุ่มสามโคกของช่างรามัญเมืองปทุมฯ แหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ของชาวมอญที่เกาะเกร็ด เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, คติชนวิทยา, พิธีกรรม, ความเชื่อ, เอกลักษณ์วัฒนธรรม

กาญจนา ชินนาค (2546) "มอญราชบุรี" **ศิลปวัฒนธรรมราชบุรี** 5: 45-56.

บทความแสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตชาวไทยเชื้อสายมอญ จังหวัดราชบุรีมีความผูกพันและยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นระบบความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนอย่างมาก การศึกษาพบว่า ระบบความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวมอญ ได้ถูกปลูกฝังและสืบทอดอย่างไม่ขาดสาย เป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของชุมชน ดังเช่นประเพณีการบวช ชาวไทยเชื้อสายมอญได้กำหนดขั้นตอนและข้อปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนตามแบบดั้งเดิม เช่น ก่อนที่จะบวช ลูกหลานมอญต้องไปศึกษาข้อวินัยวัตรปฏิบัติที่วัดก่อนอย่างน้อยหนึ่งเดือน หรืออย่างน้อยที่สุดเจ็ดวัน ผู้บวชต้องอยู่ในวัดตลอดไม่ออกไปนอกเขตวัด มีการฝึกกราบพระ พิธีการอุปสมบท วิธีการนั่งคุกเข่า กราบเบญจางคประดิษฐ์ โดยพระพี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลโดยตลอด และเมื่อบวชแล้วก็ต้อง

ปฏิบัติธรรมด้วยการฝึกท่องพระธรรม เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ความเชื่อ, การสืบทอด วัฒนธรรม

อาภรณ์ สุนทรวาท (2546) "รามอญที่บ้านคงคา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" **ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่นราชบุรี 5: 98-110.**

บทความแสดงให้เห็นว่า รามอญเป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญมาแต่โบราณ ใช้แสดงกับงานมงคลต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน และงานฉลองอื่นๆ ตลอดจนงานศพ แม้แต่ในพระราชวังสมัยโบราณชาวมอญก็ได้จัดเป็นประเพณีในงานราชการด้วย เมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยสมัยอยุธยาตอนปลาย ก็ได้นำประเพณีการแสดงรามอญเข้ามาใช้ในหมู่ชาวมอญเป็นประจำ และได้วิวัฒนาการมาเรื่อยๆ จนปัจจุบันกรมศิลปากรและวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้พัฒนาการรามอญรวบรวมเป็นชุดต่างๆ โดยบทความได้กล่าวถึงรายละเอียดทำรำแต่ละท่า พร้อมภาพประกอบอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, นาฏศิลป์, วิวัฒนาการ, เอกลักษณะวัฒนธรรม

วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย (2546) "ชุมชนชาว (หมู) บ้านมอญสามโคก ปทุมธานี" **ศิลปวัฒนธรรม 2: 133 - 139.**

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชาวมอญเมืองสามโคกริมฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา มีลักษณะเด่น 5 ประการคือ 1) เป็นหมู่บ้านใหญ่ ตั้งอยู่หนาแน่นแออัดกันเป็นกลุ่ม 2) มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยมีเอกลักษณ์ เช่น มีเจดีย์มอญ เสาหงส์ ธงตะขาบ เป็นต้น 3) ประกอบอาชีพการค้าขายทางน้ำ 4) ปลูกต้นโมกเป็นเอกลักษณ์ 5) ปลูกบ้านขวางแม่น้ำที่เรียกกันว่า "มอญขวาง" โดยคติความเชื่อมาจากพระพุทธศาสนาที่คนมอญนับถืออย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังแสดงประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านที่เป็นชื่อบ้านชื่อเมืองเดิมของมอญอพยพเหล่านี้ อาทิ บ้านเวียงจาม บ้านเมตา รางค์ บ้านศาลาแดง บ้านสามเรือน บ้านอำพู บ้านตากแดด บ้านกระแซง เป็นต้น ปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่สามโคกมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการประกอบอาชีพเปลี่ยนไป และสภาพพื้นที่คับแคบ ทำให้บางหมู่บ้านกลายสภาพเป็นหมู่บ้านร้างในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ปทุมธานี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่น

ฐาน, เอกลักษณ์วัฒนธรรม, การเปลี่ยนแปลง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546) "มอญศึกษา" ศิลปวัฒนธรรม 2: 128 - 132.

กล่าวถึงประวัติศาสตร์อารยธรรมมอญในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่สมัยทวารวดี จนกระทั่งเมื่ออิทธิพลเขมรเข้ามามีอำนาจ กลุ่มชาติพันธุ์มอญส่วนใหญ่ได้ผสมกลมกลืนเข้ากับประชากรที่มีความหลากหลายในท้องถิ่นต่างๆ จนสูญเสียอัตลักษณ์มอญของตน กระนั้นการอพยพของมอญสู่กรุงศรีอยุธยาอีกหลายระลอก เป็นผลให้มรดกทางวัฒนธรรมได้ถูกเก็บรักษาไว้ตามวัดมอญต่างๆ มากมาย กล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นแหล่งสะสมอารยธรรมมอญที่ใหญ่ที่สุดในโลก และได้มีอิทธิพลต่อภาษา ศาสนา ความเชื่อในสังคมไทยมากมาย แต่ปัจจุบันปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นคือ การสลายตัวของอารยธรรมมอญ โดยเฉพาะภาษา ตั้งแต่ชุมชนมอญวัดม่วงมีบทบาทสำคัญเพราะยังดำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มอญไว้อย่างเหนียวแน่น และมีการจัดตั้งศูนย์มอญศึกษาขึ้นที่วัดม่วง ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เพื่อเป็นศูนย์กลางของวิชาความรู้ด้านมอญศึกษาในโลก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ศูนย์วัฒนธรรม

สุรินทร์ เหลือลมัย, บุญชู สุขเจริญ, สมชาย และมนัสนันท์ แสงชัยศรียากุล, เบญจรัตน์ เมืองไทย (2546) "ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มมอญ-กะเหรี่ยงภูมิภาคตะวันตก" ศิลปวัฒนธรรม 12: 143-145.

ภูมิภาคตะวันตกเป็นดินแดนที่ประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างสังสรรค์สัมพันธ์กันมา และสามารถธำรงเอกลักษณ์ของตนมาได้เป็นเวลาช้านาน ทว่าการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในโครงสร้างการปกครองและการสถาปนารัฐไทยสมัยใหม่ ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการข้ามโนคติทางวัฒนธรรมไทยและเชื้อชาติไทยมาเบียดบังและสร้างความเป็นอื่นให้กับคนกลุ่มต่างๆ แรงกดดันทางเศรษฐกิจและการถูกจำกัดสิทธิด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความแปลกแยก ความขัดแย้ง และอคติทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ชุมชนต่างๆ ได้มีการปรับตัวและตอบโต้การพัฒนาในหลายรูปแบบ ดังกลุ่มชนมอญที่ถือว่าตนมีวัฒนธรรมสูง เลือกรื้อฟื้นอัตลักษณ์บางประการควบคู่กับการรณรงค์ให้ยึดมั่นคำสอนของหลวงพ่อดุตตะมนะ ผู้นำทางจิตวิญญาณ ส่วนกะเหรี่ยงในเขตทุ่งใหญ่นเรศวรได้สืบทอดความรู้และใช้วัฒนธรรมของตนเป็นเครื่องมือต่อสู้กับการพัฒนาของรัฐ ด้วยการผลิตซ้ำอุดมการณ์ลัทธิฤๅษี ในขณะที่กะเหรี่ยงในเขตวัฒนธรรมราชบุรีส่วนใหญ่กลับเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีพและการผสมกลมกลืนกับคนกลุ่มอื่นสูงกว่า

เป็นต้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มอญ, การครอบงำทางวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชชาติพันธุ์กับรัฐ

เอกรินทร์ พึ่งประชา (2546) "พิสัยทัศน์ ปลัดสิงห์ "ตากล้องหนังไทย" บรรณาธิการสำนักข่าวสารมอญ รายงานความเคลื่อนไหววัฒนธรรม สังคม และการเมืองของกลุ่มคนมอญในเมืองไทยและต่างแดน" *ศิลปวัฒนธรรม* 12: 146-149.

"ข่าวสารมอญ" จัดทำโดยสำนักข่าวสารมอญกรุงเทพฯ รายงานความเคลื่อนไหวและนำเสนอบทความด้านประเพณี วัฒนธรรม สังคมและการเมืองของกลุ่มคนมอญในเมืองไทยและต่างแดน โดยมีพิสัยทัศน์ ปลัดสิงห์ เป็นบรรณาธิการ เขาเป็นคนไทยเชื้อสายมอญสืบเชื้อสายจากพระสมิงสิงหนรินทร์ เจ้าเมืองสิงห์ หนึ่งในเมืองด่านกาญจนบุรี ซึ่งเคลื่อนย้ายมาอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี พิสัยทัศน์ได้ติดต่อกับกลุ่มคนมอญในพม่าและได้พบกับประธานพรรคมอญใหม่ เดินทางไปเที่ยวงานวันชาติมอญเป็นประจำทุกปี ด้วยสำนึกเสมอว่าตนเป็นคนไทยเชื้อสายมอญ จุดประสงค์หลักของการก่อตั้งสำนักข่าวสารมอญคือมุ่งเน้นเผยแพร่ข่าวสารความเป็นไปของคนมอญในท้องถิ่นต่างๆ ให้กลุ่มคนมอญได้รับรู้ข่าวสารโดยทั่วถึงกันโดยเฉพาะประเด็นทางการเมืองและสังคม ด้วยสำนึกถึงการตอบแทนบรรพบุรุษ และสร้างพื้นที่ให้กับชนชาติที่ไม่มีแผ่นดิน โดยเฉพาะกลุ่มคนมอญตามชายแดน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มอญ, ประวัติชีวิต, พื้นที่ทางสังคม, สำนักชาติพันธุ์, การเมืองชาติพันธุ์

เกศรินทร์ แพทอง (2546) 'การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และวิธีการดำรงรักษาอัตลักษณ์สำคัญของชาวมอญอำเภอพระประแดง' วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

งานศึกษามีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมุ่งเน้นการศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่ยังยึดอัตลักษณ์มอญ สามารถพิจารณาได้จากประเพณี ภาษา การแต่งกาย และลักษณะนิสัยที่ยึดมั่นในศาสนา ชอบการทำบุญ รักสงบและมีน้ำใจ ซึ่งอัตลักษณ์ที่มีการปรับ

เปลี่ยนไปจากเดิม ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย พิธีกรรม ค่านิยม ภูมิปัญญาด้านอาชีพ และการละเล่นต่างๆ ส่วนอัตลักษณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนไปเกือบหมดคือภาษา สำหรับวิธีการธำรงรักษาอัตลักษณ์สำคัญนั้น มีทั้งวิธีในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ การจัดทำหนังสือ จัดนิทรรศการ สร้างแหล่งรวบรวมข้อมูล การบรรจุในหลักสูตรการเรียน การรณรงค์ผ่านสื่อ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดงานประเพณีประจำปีต่างๆ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรปราการ, มอญ, ชุมชนศึกษา, การธำรงอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

สุพิศวง ธรรมพันทา, กฤช เจริญน้ำทองคำ (2546) "วัฒนธรรมมอญพระประแดง : กรณีศึกษา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านการทำโลงมอญ พระประแดง สมุทรปราการ" รายงานการวิจัย สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอพระประแดงตั้งแต่สมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจนถึงปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมค่อนข้างมาก แต่ยังคงรักษาประเพณีมอญที่สำคัญไว้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทำศพแบบมอญ โดยเฉพาะศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านการทำโลงมอญ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของมอญพระประแดง เนื่องจากมีรูปทรงและลวดลายแตกต่างจากโลงศพแบบอื่นที่พบได้ทั่วไป นั่นคือ โลงมอญสกุลช่างปากลัดจะประกอบจากงานไม้และงานกระดาษเป็นหลัก ใช้เวลาในการทำไม่น้อยกว่า 2 เดือน มีการตกแต่งฝาโลงด้วยยอดครุ ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ของครุผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการทำโลงมอญ นอกจากนี้ โลงมอญยังแฝงด้วยการสอนธรรมจากการอุปมา เช่น ลายกระจังที่ตกแต่งฝาโลงหมายถึง อากาศ 32 ของมนุษย์และหน้าต่างด้านหน้า 6 บาน หมายถึง อายาตนะทั้ง 6 เป็นต้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรปราการ, มอญ, ศิลปหัตถกรรม, พิธีกรรม, โลงศพ

ประภัสสร เขียวปัญญา, พระอาจารย์ประเสริฐ หลวงทิพย์, บุษบา ประพาสพงศ์, สุนทร ศรีปานเงิน, ประภาศรี คำสะอาด (2547) สิทธิชุมชนท้องถิ่นมอญ กรณีการสร้างท่อก๊าซที่มีผลกระทบต่อชุมชนมอญพื้นเมืองและชุมชนมอญอพยพที่อำเภอสังขละบุรี กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

งานชิ้นนี้ศึกษาสืบค้นอัตลักษณ์ของความเป็นมอญ โดยสำรวจประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ มอญ การอพยพและตั้งถิ่นฐานในไทย บทบาทของชนชาติมอญในประวัติศาสตร์ไทย และอิทธิพลของวัฒนธรรมมอญต่อไทย เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวคิดสิทธิชุมชนมอญ ผลการวิจัยพบว่า สิทธิชุมชนมอญมีพื้นฐานความคิดมาจากความเชื่อเรื่องผีและพุทธศาสนา ความเป็นชุมชนของมอญตั้งอยู่บนสำนึกในอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของชาวมอญ คือ โครงสร้างอุดมการณ์อำนาจและความสัมพันธ์ของชุมชน โดยเลือกกรณีศึกษาชุมชนมอญที่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการวางท่อก๊าซธรรมชาติไทย-พม่า และพบว่า อัตลักษณ์ความเป็นมอญของชาวมอญที่สังขละบุรีอยู่ที่ ภาษา หนังสือ วัฒนธรรมการแต่งกาย ศิลปะ ประเพณี ที่สำคัญคือการมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้น สิทธิชุมชนมอญเป็นการแสดงออกของสิทธิในระดับต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความมีตัวตนของมอญตามอัตลักษณ์ที่สร้างสมมายาวนาน ที่เด่นชัดที่สุดปรากฏในรูปของ สิทธิในการใช้ภาษามอญ สิทธิในการตั้งถิ่นฐานชุมชน และสิทธิของผู้ทำประโยชน์ตามความจำเป็น รวมถึงสิทธิในการจัดการทรัพยากรสาธารณะ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, มอญ, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, สิทธิชุมชน, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ชาติพันธุ์กับรัฐ

กชภรณ์ ตราโมท (2548) "โกศอัฐิประจำหมู่บ้าน ภาพลักษณ์ความเข้มแข็งของชุมชน หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ" *จุลสารไทยคดีศึกษา* 2: 44-54.

บทความกล่าวถึงความเป็นมาของคนไทยเชื้อสายมอญ ชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองมูเต็งทางตอนใต้ของพม่า ในสมัยรัชกาลที่ 2 โดยชาวมอญชุมชนบ้านศาลาแดงยังคงรักษาประเพณี พิธีกรรมในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการที่วัดศาลาแดงเหนือมีเจ้าอาวาสเป็นพระมอญที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัยทั้งสิ้นนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งชุมชนศาลาแดงเหนือก็มีวิถีชีวิตที่ผูกพันแนบแน่นกับวัดและพระพุทธศาสนามาโดยตลอด นอกจากนี้ บทความยังกล่าวถึงการธำรงรักษาประเพณีพิธีกรรมในแบบดั้งเดิมของชาวมอญ โดยเฉพาะประเพณีเกี่ยวกับการตาย ซึ่งแสดงให้เห็นจากการโกศอัฐิประจำหมู่บ้านไว้ที่วัด เพื่อเป็นที่บรรจุอัฐิของชาวมอญในชุมชน แทนการสร้างเจดีย์บรรจุอัฐิเฉพาะบุคคลหรือครอบครัวเช่นในวัดอื่นๆ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ปทุมธานี, มอญ, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความเชื่อ, พิธีกรรม

สถานิตย์ บุญชู (ไม่ระบุ) "คติชาวบ้านประยุกต์ในงานพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีไทยรามัญ ตำบลคลองตากุด และตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" รายงานการวิจัย สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาการนำคติชาวบ้านที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในงานพัฒนาชุมชนชาวมอญ ตำบลคลองตากุด และตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยนิทานพื้นบ้านที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดคติความเชื่อและคำสอนของชาวมอญนั้น สามารถแบ่งได้ดังนี้ ประเภทแรก นิทานปรัมปรา ที่มีเรื่องราวแฝงด้วยคติเตือนใจ เช่น เรื่องความกตัญญู กตเวทิตะ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ และความมีเมตตา ประเภทที่สอง เป็นนิทานท้องถิ่น แบ่งออกเป็น นิทานอธิบายประวัติ เช่น ประวัติรามัญ กรุงเทพมหานคร เบญจพุทธ ประวัติดอกระเบือ และนิทานอธิบายเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เรื่องตัดเส้าไม้ ควายกับพระ วิญญาณ กลับชาติเกิด บาปบุญคุณโทษ ธรรมอุบาสก เป็นต้น และประเภทที่สามคือ นิทานวีรบุรุษ เช่น เรื่องท้าวแสนปม มะกะโทผู้มีปัญญา ประเภทที่สี่ นิทานเกี่ยวกับนักบวช เช่น คนอวดดี พระหลวงตา พระโพธิสัตว์ เป็นต้น ประเภทสุดท้ายเป็นนิทานเล่าซ้ำไม่รู้จบและเรื่องตลกขบขัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, มอญ, คติชนวิทยา

จีน

สุชาติ ตันตสุฤกษ์ (2530) 'โพยก๊วน: การส่งเงินกลับประเทศโดยชาวจีนโพก๊วนในประเทศไทย' วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย ภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการของการส่งเงินกลับประเทศด้วยวิธีโพยก๊วน ในหมู่ชาวจีนในประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งพยายามอธิบายสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเงินกลับประเทศจีนในรูปแบบโพยก๊วน โดยศึกษาชาวจีนแต่จิวในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ชาวจีนมีค่านิยมสำคัญในเรื่องความกตัญญู กตเวทิตา ความผูกพันทางเครือญาติ การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันเองเหนือระดับครอบครัว การส่งเงินกลับเป็นการแสดงความกตัญญูและรับผิดชอบต่อครอบครัว และเพื่อเกื้อหนุนเครือญาติและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ท้องถิ่นดั้งเดิมของตน นอกจากนี้โพยก๊วนยังเป็นความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจในรูปแบบหนึ่งที่ชาวจีนในประเทศไทยมีต่อกันกำเนิดและสะท้อนถึงภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมของทั้งสองประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีนแต่จิว, ชาติพันธุ์วรรณนา, "โพยก๊วน", โครงสร้างสังคม, วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ, เชื้อชาตินิยม

หวางเสี่ยวเยียน (2530) "สาเหตุที่ชาวจีนอพยพไปอยู่เมืองไทยและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ" ศิลปวัฒนธรรม 3: 112-120 .

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์การอพยพ และการจัดระเบียบสังคมการเมืองในสังคมชาวจีน โดยกล่าวถึงประวัติการอพยพไปตั้งหลักแหล่งในไทยของชาวจีนและกิจกรรมของชาวจีนในไทยที่รวมศูนย์ด้านเศรษฐกิจและมีบทบาทเด่นในทางการค้าระหว่างประเทศ สาเหตุที่ชาวจีนอพยพไปตั้งหลักแหล่งในไทยเนื่องจากความต้องการแรงงานและจีนเองมีแรงงานส่วนเกินจำนวนมาก กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาวจีนในไทยแตกต่างกันไปตามกลุ่มภาษา คนแต่จิวส่วนมากประกอบการค้าขายปลีกหรือเป็นกรรมกรในโรงสี ไร่ อ้อย โรงงานกรรมกรรถไฟ ขุดคลองและกรรมกรท่าเรือ ขณะที่คนไหหลำส่วนมากเป็นกรรมกรโรงเลื่อย สวนยาง กรรมกรตู้ต่อเรือ พ่อค้าหาบเร่ คนฮกเกี้ยนมีอาชีพเป็นกรรมกรเหมืองแร่ทางภาคใต้ เป็นกะลาสีเรือ และพ่อค้า ส่วนคนกวางตุ้งประกอบกิจการก่อสร้าง พ่อค้าชาวจีนส่วนหนึ่งยังทำหน้าที่เป็นเจ้าภาษี นายอากรของรัฐบาลไทยอีกด้วย บทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนในไทย กล่าวได้ว่าชาวจีน

อพยพเหล่านี้เป็นผู้ใช้แรงงานและผู้สร้าง ซึ่งมีคุณูปการเชิงบวกแก่สังคมไทยและส่งเสริมการพัฒนาของเศรษฐกิจแห่งชาติของไทยอย่างชัดเจน ภายในกลุ่มคนจีนเองต่างได้หลอมตัวเองเข้าไปอยู่ในชนชั้นต่างๆ ที่ตนเองสังกัดและไปประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จีน, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, โครงสร้างสังคม, การแบ่งแรงงาน

นิตติ เติญศรีวงศ์ (2531) "ชาวจีน ปัจจัยสำคัญของความเปลี่ยนแปลง" ศิลปวัฒนธรรม 4: 36-48.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน ทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจสังคม การเมือง โดยชี้ให้เห็นว่า วิถีชีวิตของชาวจีนอพยพที่เข้ามาเมืองไทยแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งประสบความสำเร็จในทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีและสามารถแทรกซึมเข้าไปในระบบศักดินาได้ จึงพร้อมจะกลายเป็นชนชั้นสูงของสังคมไทย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นพวกที่ประสบความสำเร็จกว่าประชาชนไทยทั่วไป คนจีนเหล่านี้กระจายไปอยู่ในภาคส่วนเศรษฐกิจต่างๆ มีความสัมพันธ์กับคนไทยผ่านการค้าขาย กลุ่มนี้จะถูกกลืนช้ากว่า ทั้งรักษาเอกลักษณ์จีนเอาไว้มากกว่ายอมเปลี่ยนเป็นไทย เมื่อเศรษฐกิจแบบเงินตราขยายตัว บีบคั้นให้ชาวไทยเกิดความรู้สึกชิงชังต่อชาวจีนอพยพขึ้น ผลกระทบสำคัญที่สุดของการอพยพเข้ามาของจีนนั้นคือความเปลี่ยนแปลงมาสู่เศรษฐกิจเพื่อตลาด อาทิ การเกษตรกรรมเพื่อตลาด การทำเหมือง อุตสาหกรรมต่อเรือ และการค้าภายใน กล่าวได้ว่าชาวจีนอพยพเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจแบบส่งออกซึ่งเริ่มก่อตัวในประเทศไทยก่อนหน้าสนธิสัญญาเบาริง และนี่เป็นรากฐานสำคัญให้รัฐบาลสามารถขยายระบบเจ้าภาษีนายอากรไปได้อย่างมากในรัชกาลที่ 3 ซึ่งทั้งหมดนี้คือรากฐานสำคัญของการบ่อนทำลายระบบไพร่ลงในเวลาต่อมา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จีน, ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ, การกลืนกลายทางวัฒนธรรม, ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์, การขยายตัวทางการค้า

นันทนา ตันติเวสส (2532) "ชุมชนชาวจีนในราชอาณาจักรสยาม" ศิลปากร 1: 74-80.

บทความนี้สะท้อนความคิดของเซอร์ จอห์น เบาริง เกี่ยวกับชุมชนชาวจีนในราชอาณาจักรสยามจากการสังเกตและความเข้าใจของเขาในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่พำนักอยู่ในประเทศไทย คือตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม -25 เมษายน พ.ศ. 2398 ในฐานะกงสุลประจำกวางตุ้งผู้คลุกคลีกับชาวจีนอพยพในสมัยนั้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จีน, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

ธิดา สาระยา (2533) "เสี้ยวหนึ่งของอดีตที่ราชบุรี: กะเหรี่ยงและจีน" เมืองโบราณ 2: 119-129

ราชบุรีเป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติและมีการแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีต่างกันไป แต่ท่ามกลางความหลากหลายก็มีการผสมกลมกลืนสมาชิกในสังคม โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นแกนนำของการสร้างลักษณะร่วมและความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรม ทว่าเงื่อนไขสำคัญที่มีพลังในการกลืนกลายความหลากหลายทางชนชาติคือ ความเจริญจากส่วนกลาง ทำให้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มชนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป โดยเสนอเรื่องราวในอดีตของคนสองกลุ่ม ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลง คือ กะเหรี่ยง ในฐานะพรานไพรในอดีตของราชบุรี ซึ่งปัจจุบันต้องปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมือง และคนจีน ในฐานะกรรมกรรับจ้างในอดีตของราชบุรี ขณะที่ปัจจุบันพวกเขาได้ปรับเปลี่ยนชีวิตไปเป็นชาวสวนดำเนินสะดวกที่มีความรู้ความชำนาญด้านการเกษตรรอบด้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, จีน, การปรับตัว, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ความหลากหลายทางชาติพันธุ์

ปรารธนา โกเมน (2533) 'สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2440-2488' วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษา "สมาคมชาวจีน" ตั้งแต่ยุคเริ่มก่อตั้งจนถึงยุคแห่งการชะงักกบฏบาทในสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเลือกศึกษาเฉพาะสมาคมชาวจีนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นกลุ่มสมาคมที่มีความเคลื่อนไหวมากที่สุด เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการจัดองค์กร ลักษณะผู้นำ ตลอดจนการเคลื่อนไหวของสมาคมจีน ผลการวิจัยพบว่า สมาคมชาวจีนมี

การเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาโดยสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองจะมีบทบาทเด่นในช่วงกระแสชาตินิยมขยายตัว โดยเฉพาะตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจจะมีบทบาทเด่นนับแต่ชาวจีนได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในการประกอบธุรกิจสำคัญๆ ตั้งแต่ภายหลังสนธิสัญญาบาวริงเป็นต้นมา และสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านสังคมเกิดขึ้นนับแต่มีการขยายตัวของชุมชนจีนในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ สมาคมเหล่านี้มีการจัดองค์กรและข้อบังคับแตกต่างจากอั้งยี่ เนื่องจากมีการบริหารในระบบคณะกรรมการ การกำหนดระเบียบและเก็บค่าบำรุงชัดเจน และการใช้วิธีการลงคะแนนเสียง เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กรุงเทพฯ, จีน, สำนักชาติพันธุ์, การเคลื่อนไหวทางสังคม, การเมืองชาติพันธุ์, บทบาททางเศรษฐกิจ, สมาคมชาวจีน

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2533) "ปูนเถ่ากง เทพท้องถิ่นของคนจีนในเมืองไทย แพร่หลายมากที่สุด" **ศิลปวัฒนธรรม** 4: 62-74.

บทความนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนในเมืองไทย โดยมุ่งเน้นที่เรื่องระบบความคิดความเชื่อ, พิธีกรรม, ศาสนา โดยชี้ให้เห็นว่า คนจีนทุกกลุ่มภาษานับถือเทพทางศาสนาเหมือนกัน คือ พุทธมหายาน เต๋า ขงจื้อ แต่นับถือเทพประจำท้องถิ่นแตกต่างกันบ้างไม่ถ้วน "ปูนเถ่ากง" เป็นเทพประจำท้องถิ่นองค์หนึ่ง แต่ปรากฏว่าคนจีนทุกกลุ่มภาษาในเมืองไทยเคารพนับถือเทพปูนเถ่ากงร่วมกัน ดังนั้นศาลเจ้าปูนเถ่ากงจึงมีมากที่สุดที่สุดในเขตกรุงเทพฯ โดยศาลต่างๆ ในตลาดหรือแหล่งอาศัยของชาวจีนมีทั้งที่ประดิษฐานเทพปูนเถ่ากงไว้เป็นเทพประธานและเทพชั้นรอง เทพปูนเถ่ากงได้วิวัฒนาการจากเทพประจำกลุ่มภาษาหนึ่งมาเป็นเทพที่ชาวจีนทุกกลุ่มภาษาในสิ่งแวดล้อมใหม่นิยมนับถือกราบไหว้ และได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในไทยอย่างมาก เมื่อได้มีการสร้างศาลใหม่ในชุมชนจีนก็มักจะตั้งปูนเถ่ากงเป็นเทพประธานเสมอ โดยรูปเคารพที่สลักขึ้นในกรุงเทพฯ นั้นมี 2 แห่งเท่านั้น ซึ่งล้วนเป็นช่างชาวจีนแต่จิวที่สืบทอดกันมาจนเป็นอาชีพประจำตระกูล

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาติพันธุ์วรรณนา, การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม, โลกทัศน์, ลัทธิพิธี

ตะเกียงคู่ (2534) **สายหยุดพุดจิบจีน** กรุงเทพฯ : ยินหยาง.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกลมกลืนของวัฒนธรรมไทย-จีนที่มีมายาวนานในประวัติศาสตร์ โดยองค์พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นผู้เชื่อมสายสายสัมพันธ์ไทย-จีนให้แน่นแฟ้นขึ้น วัฒนธรรมประเพณีของจีนบางอย่างยังได้ผสมเข้ากับวัฒนธรรมหลวงในราชสำนัก ดังเช่นพระราชพิธีเลี้ยงพระตรุษจีนที่จัดเข้าเป็นหนึ่งในพระราชพิธีสิบสองเดือน หรือพิธีงเด็กหลวง เป็นต้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของชาวจีน การตั้งหลักแหล่งของชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ ชุมชนจีนทางฝั่งธน บ้านจีนของตระกูลหวังหลี ศาลเจ้าแม่ทับทิมของชาวจีนไหหลำ และตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาตินิยมวรรณนา, ความสัมพันธ์ทางชาตินิยม, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

เจียง ไป ฉาว (สุริย์, แปล) (2534) "สังคมจีนในสังคมไทย มีจริง ๆ หรือ" **ศิลปวัฒนธรรม** 4: 50 - 62.

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเด็นความสัมพันธ์ทางชาตินิยม (ethnic relations) โดยผู้เขียนได้อธิบายถึงความหมายของชาวจีนต่างด้าว ชาวจีนสัญชาติไทย และชาวไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งกล่าวถึงสถิติจากการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบของจำนวนชาวจีนต่างด้าวตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา เพื่อเสนอว่า ที่เรียกว่าสังคมชาวจีนในประเทศไทยเป็นเพียงภาพลวงตาอย่างหนึ่งเท่านั้น ทั้งแง่ความคิดแบบลัทธิชาตินิยมล้าหลังและอันตราย แท้จริงแล้วประเทศไทยมิได้มีกลุ่มชนชาติที่ไม่ขึ้นต่อสังคมไทยหรือมิได้มีสังคมชาวจีนที่แยกกับชาวไทยอย่างสิ้นเชิงดำรงอยู่ เพราะชาวไทยเชื้อสายจีนและลูกหลานชาวจีนต่างด้าวในเมืองไทยเป็นคนไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย สมาคมชาวจีนไม่น้อยกว่า 2,000 แห่งก็ล้วนตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายไทย การจัดงานประเพณีแบบจีนถือเป็นการแสดงเอกลักษณ์ของคนจีนในสังคมไทย และนานวันเข้าก็มิธรรมดาที่ชาวไทยปะปนอยู่ด้วย กระทั่งโรงเรียนจีนที่ตั้งขึ้นก็เปิดโอกาสให้เยาวชนเรียนภาษาจีน เพื่อจะมีส่วนเกื้อกูลต่อการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการค้า วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีน

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, จีน, ประวัติศาสตร์ชาตินิยม, ความสัมพันธ์ทางชาตินิยม, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, มายาคติ, ลัทธิชาตินิยม

สมศรี แซ่จี้ (2536) 'ประเพณีการแต่งงานของชาวจีนในประเทศไทย : กรณีศึกษาจีนแต้จิ๋วใน ตำบลตลาดกระทุ่มแบน อำเภอกะทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นศึกษาประเพณีการแต่งงานของชาวจีนแต้จิ๋วในตำบลตลาดกระทุ่มแบน อำเภอกะทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ประเพณีการแต่งงานของชาวจีนแต้จิ๋ว ในชุมชนกระทุ่มแบนเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีการแต่งงาน เป็นหนึ่งในพิธีกรรมสำคัญที่มีส่วนในการดำรงอัตลักษณ์ และเป็นการจัดระเบียบองค์การทางสังคม ชาวจีน ดังจะเห็นได้จากการประกอบพิธีการแต่งงานที่มีการปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ก็ส่งผลให้ลักษณะประเพณีการแต่งงานแบบดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งปัจจัยหลักก็คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของชาวจีน ที่กลายมาเป็น ครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การเลือกคู่ครองเป็นไปตามความสมัครใจของหนุ่มสาวมากขึ้น และปัจจัยทางเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญต่อการลดขั้นตอนการแต่งงานลงจากเดิม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สมุทรสาคร, จีนแต้จิ๋ว, ชาติพันธุ์วรรณา, การแต่งงาน, โครงสร้างสังคม, การดำรงอัตลักษณ์, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

สมหญิง จรรยา (2537) 'การผลิตโองม้งกรกับความสัมพันธ์ภายในชุมชน' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการผลิตโองม้งกรในจังหวัดราชบุรีว่า ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในแถบนี้เป็นคนกลุ่มแรกๆที่เริ่มทำการผลิตโองม้งกรขึ้น โดยมีกรรมวิธีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมดิน การขึ้นรูปหรือการปั้น การเขียนลาย การเคลือบ และการเผา ซึ่งในการผลิตแต่ละขั้นตอนต้องอาศัยความชำนาญ และความประณีต โดยมีการแบ่งงานกันตามความถนัด ไม่ปรากฏการแบ่งงานตามเพศที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการไหว้เตาเผาเพื่อความเป็นสิริมงคลของผู้ผลิตโองม้งกรขายอีกด้วย ในส่วนความสัมพันธ์ในชุมชนผู้ผลิตโองม้งกร พบว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เริ่มจากครอบครัวเป็นหลัก เนื่องจากผู้ผลิตโองม้งกรส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน จึงมีความเชื่อทางศาสนา และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามแบบบรรพบุรุษ โดยจะมีการรวมกลุ่มกันทั้งในรูปของการตั้งสมาคมเครื่องเคลือบดินเผา และการพบปะกลุ่มเครือญาติในช่วงเทศกาล

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, ราชบุรี, จีน, ชาตินิยมชาวจีน, โครงสร้างสังคม, ศิลปะ
 วัฒนธรรม, การดำรงอัตลักษณ์

เกษียร เตชะพีระ (2537) แลลดลายมังกร: รวมข้อเขียนว่าด้วยความเป็นจีนในสยาม
 กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงอัตลักษณ์ชาตินิยมจีนในสยาม โดยชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ความเป็นจีน เป็นผลผลิตของสังคมไทย ตัวตนของพวกเขาอยู่เฉพาะในบริบทของสังคมไทยเท่านั้น "จีนสยาม" เป็นองค์ประกอบสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ในกลุ่มคนชั้นกลาง ไม่ว่าจะในแง่วัฒนธรรม ภูมิหลัง ประสบการณ์ สถานะและบทบาททางเศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มจีนสยาม "ความเป็นจีน" ยังเป็นผลผลิตของการสร้าง "ชาติ" แบบเชื้อชาตินิยมของผู้ปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราช เพื่อจะนิยาม "ความเป็นไทย" และ "ความเป็นจีน" ที่สร้างขึ้นนี้ได้กลายเป็นที่ยอมรับกันในหมู่คนไทยและจีนสยามว่าเป็นเอกลักษณ์ของตน

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, จีน, ลัทธิชาตินิยม, วัฒนธรรมอัตลักษณ์, การเมืองวัฒนธรรม, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชาตินิยมกับรัฐ

เกษียร เตชะพีระ (2537) จินตนากรรมชาติที่ไม่เป็นชุมชน: คนชั้นกลางลูกจีนกับชาตินิยม
 โดยรัฐของไทย กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมนักข่าว หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ.

งานชิ้นนี้กล่าวถึงประเด็นชาตินิยมกับรัฐ โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์นโยบายและการปฏิบัติกับชาตินิยมชนกลุ่มน้อย ผู้เขียนต้องการจะถกเถียงกับทัศนะที่ว่า ชาติไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถบูรณาการชนกลุ่มน้อยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยได้ราบรื่น และต้องการจะชี้ให้เห็นถึงการครอบงำ และความตึงเครียดทางเชื้อชาติที่แฝงอยู่ รวมทั้งยุทธวิธีทางการเมืองวัฒนธรรมในการปรับตัวและเจรจาต่อรอง ซึ่งปรากฏในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับผู้ประกอบการคนชั้นกลางชาวจีน โดยเริ่มต้นจากการวิพากษ์ชาตินิยมโดยรัฐของไทย และนโยบายผสมกลมกลืนชาวจีน ว่าด้านหนึ่งยึดเอาวาทกรรมเชื้อชาติมาเบียดขับให้ชาวจีนกลายเป็น "อื่น" ขณะที่อีกด้านหนึ่งกลับเลือกควยให้ประโยชน์จากพวกเขาตามเงื่อนไขโอกาสเฉพาะ โดยยกกรณีศึกษาคนจีนในเมืองไทยที่เลือกให้ยุทธวิธีทางการเมืองวัฒนธรรมในการปรับตัวเข้ากับความเป็นไทย ทั้งยังแสดงให้เห็นความตื่นตัวทางวัฒนธรรมในหมู่คนชั้นกลางลูกจีน หลังขบวนการพฤษภาคม พ.ศ. 2535

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, จีน, ลัทธิชาตินิยม, เชื้อชาตินิยม, วาทกรรมอัตลักษณ์, การเมืองวัฒนธรรม, การครอบงำ, ความเป็นอื่น

พรพิไล เอื้อวิเศษวงศ์ (2538) 'จิ๋ว..การเลื่อมความนิยมของชาวจีนในเยาวราช' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการแสดงจิ๋ว บทบาทของจิ๋วในชุมชนชาวจีนทั้งในประเทศจีนและประเทศไทย ตลอดจนการสืบทอดศิลปการแสดงจิ๋วของลูกหลานชาวจีนรุ่นหลังจนถึงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงสภาพทางกายภาพและสภาพทางสังคมของเยาวราช ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในเยาวราช ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อจะศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวจีนย่านเยาวราชในช่วง 50 - 60 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความนิยมการชมการแสดงจิ๋วของชาวจีนเยาวราช จากผลการศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจการค้าในเยาวราชเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชนชาวจีนเยาวราช ซึ่งนำไปสู่การเปิดรับวัฒนธรรมภายนอกชุมชน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตของลูกหลานชาวจีนรุ่นใหม่ที่มีความกลมกลืนเข้ากับสังคมภายนอก

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาตินิยมวรรณนา, ระบบนันทนาการ, ศิลปวัฒนธรรม, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ณัฐธิดา สุขมนัส (2539) 'ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาคติความเชื่อและบทบาทของระบบความเชื่อฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากชุมชนเยาวราชและสำเพ็ง และสุสานฮูลิน อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยแพร่กระจายเข้าสู่สังคมไทยผ่านกลุ่มชาวจีนอพยพในไทย 2) ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยได้รับอิทธิพลของแนวคิดเรื่องหยินหยางจากปรัชญาอี้จิง และแนวคิดเรื่องธรรมชาติจากลัทธิเต๋า 3) คติความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยมีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มชาตินิยมจีน โดยฮวงจุ้ยสำหรับสุสานเป็นสัญลักษณ์ของเอกภาพทางสายตระกูล และฮวงจุ้ยที่อยู่อาศัยตอบสนองความต้องการ ความปลอดภัย ความมั่นคงทางจิตใจและความสุขในชีวิต

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จีน, ลัทธิพิธี, การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, จักรวรรดิเวียต, ระบบสัญลักษณ์, โครงสร้างการหน้าที่

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2539) "จิ๋วชุดเบิกโรง: เรื่องสิริมงคลของชาวจีน" **เมืองโบราณ** 1: 29-42.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน โดยมุ่งเน้นที่ระบบความคิดความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงจิ๋วชุดเบิกโรงของจิ๋วแต่จิ๋วที่กรุงเทพฯ โดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของจิ๋วซึ่งเป็นมรดกของชาวจีนที่คู่กับศาลเจ้ามาช้านาน ชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษาต่างมีจิ๋วประจำกลุ่มภาษาของตน ปัจจุบันชาวจีนทุกกลุ่มภาษาในกรุงเทพฯ ยังคงปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาและมีการฉลองศาลเจ้าตามประเพณีเดิม โดยสิ่งที่ขาดมิได้คือการว่าจ้างจิ๋วมาแสดง และไม่ว่าจะแสดงในเทศกาลใด เมื่อเริ่มเปิดการแสดงจะต้องมีการถวายพรเทพเสียก่อนแล้วจึงเริ่มแสดงจิ๋วเรื่อง การแสดงชุดเบิกโรงนี้มักจะมีความหมายเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล เช่น ความมีอายุยืน มีโชคคลาภ ความสมหวัง สมบูรณ์พูนสุขทั้งสิ้น ในด้านความเชื่อ จิ๋วชุดเบิกโรงถวายพรเทพมีความสำคัญต่อชาวจีนมาก การกราบไหว้เจ้าหากจะให้ครบตามกระบวนการ ผู้กราบไหว้จะต้องอยู่รอเพื่อว่าจ้างให้ทางโรงจิ๋วแสดงชุดถวายพรเทพเสียก่อนจึงจะถือว่าได้กุศลแรง สำหรับหัวหน้าคณะจัดงานฉลองประจำปี เชื่อว่าเมื่อได้ร่วมแรงร่วมใจจัดงานฉลองเทพแล้วเทพจะคุ้มครองให้พวกเขาประสบแต่ความสุขและร่ำรวยยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, นาฏกรรมทางสังคม, จิ๋ว, พิธีกรรม, ความหมาย

วิมาลา ศิริพงษ์ (2539) "จาก "สามเพ็ง" สู "วานิช ๑": ประสบการณ์ (ส่วนตัว) ในการสัมภาษณ์และสัมภาษณ์ "สามเพ็ง" **เมืองโบราณ** 1: 43-56.

บทความกล่าวถึงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนสามเพ็ง โดยชี้ให้เห็นว่าสามเพ็งเป็นย่านการค้าของชาวจีนที่เก่าแก่และใหญ่โตที่สุดในกรุงเทพฯ ขอบเขตและอาณาบริเวณของสามเพ็งเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันถนนสามเพ็งได้เปลี่ยนชื่อเป็นถนนวานิช ๑ ทำให้ชื่อสามเพ็งหรือสามเพ็งไม่เป็นชื่อทางการอีกต่อไป กิจกรรมร้านค้าที่สามเพ็งดำรงอยู่ได้ด้วยสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างลูกค้ากับผู้ผลิตซึ่งติดต่อค้าขายกันมานานนับสิบๆ ปี โดยมีลักษณะร่วมคือเป็นธุรกิจครอบครัว หรือจำหน่ายสินค้าพิเศษ เช่น โบชา โคมกระดาษ อันเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีน สามเพ็งปัจจุบันจึงยังคงเอกลักษณ์ของการเป็นชุมชน

การค้าและชุมชนจีนที่สำคัญของกรุงเทพฯ สืบเนื่องมาตลอดเวลากว่า 200 ปี

คำสำคัญ: ชาติพันธ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธ์

พวงทิพย์ เกิดทรัพย์ (2540) 'การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงพิธีศพบของชาวจีนที่วัดหัวลำโพงใน กรุงเทพมหานคร' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาลักษณะและปัจจัยการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของพิธีศพบชาวจีน รวมทั้งแนวโน้มพิธีศพบในอนาคตของชาวจีน โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของพิธีศพบของชาวจีน เป็นการปรับเปลี่ยนลักษณะรูปแบบพิธีศพบอย่างใดอย่างหนึ่งมาเป็นแบบไทย เช่น ใช้โลงไทย ไม่ทำกงเต็ก เผาศพ แตกต่างจากลักษณะการจัดพิธีศพบแบบเดิมที่ใช้โลงจีน ทำกงเต็ก เผาศพในสรวงซุ้ย และมีการลดหย่อนขั้นตอนการปฏิบัติพิธีศพบอีกด้วย ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพิธีศพบชาวจีนในอดีตที่สำคัญคือเรื่องการเมือง ส่วนในปัจจุบันนั้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้พิธีศพบมีการจัดอย่างสมบูรณียิ่งใหญ่มากน้อย และการเปลี่ยนแปลงพิธีศพบจะเปลี่ยนแปลงเป็นแบบไทยมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหนึ่งหรือหลายปัจจัยเป็นหลัก เช่น ระดับการศึกษา ความรู้ด้านภาษาจีน การเป็นสมาชิกของสมาคมจีน ลักษณะครอบครัว เป็นต้น แนวโน้มอนาคตของพิธีศพบชาวจีนนั้น จะมีการจัดพิธีศพบอย่างไทยและมีการลดขั้นตอนการปฏิบัติพิธีศพบมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาติพันธ์วรรณ, พิธีกรรม, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การอ้างชาติพันธ์

ตัวน ลิเซิง, ตปนีย์ พรหมภัทร, บุญยิ่ง ไธสงศิริ, วชิร น้อยพิทักษ์ (2540) "บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันตก: ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม" มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ .

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รวมถึงบทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐม และกลยุทธ์ แนวทางในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อความสำเร็จและส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษานักธุรกิจ เจ้าของกิจการซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นที่นับถือ

ของคนในนครปฐม และมุ่งศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจของคนกลุ่มนี้ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2530-2538) ผลการศึกษาพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมมีส่วนในการพัฒนาความเจริญของจังหวัดมากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งบทบาทนี้เป็นผลมาจากการสร้างตัวของคนจีนรุ่นก่อนที่อพยพเข้ามาตั้งแต่เสี้ยวหมอนโบราณมีธุรกิจใหญ่โต เมื่อมีความมั่นคงแล้ว คนเหล่านี้ยังรู้จักให้ความช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ด้วยการรวมกลุ่มตั้งเป็นสมาคม มูลนิธิ สำหรับแนวทางการดำเนินธุรกิจจากธุรกิจครอบครัวมาเป็นธุรกิจที่เป็นระบบมีผู้ร่วมทุนนอกเหนือไปจากญาติพี่น้อง มีการกู้เงินเพื่อขยายการลงทุนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดของลูกหลานจีนรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนไปจากรุ่นพ่อแม่ เนื่องจากได้รับการศึกษาแตกต่างกัน คนรุ่นใหม่เข้ามารับช่วงความเจริญของธุรกิจด้วยความสนใจของตนเองมากกว่าความรู้สึกต้องรับผิดชอบต่อมรดกของครอบครัว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, จีน, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, บทบาทเศรษฐกิจ, ชาติพันธุ์กับรัฐ, โลภทัศน์, โครงสร้างสังคม

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2540) "บูรณาการของเยาวชนจีนในประเทศไทย: การเมือง การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา" ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร The Stiftung Volkswagenwerk and the SeaCCNA Programme of the Institute of Southeast Asian Studies, Singapore .

การวิจัยนี้ศึกษามิติความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ เพื่อวิเคราะห์ว่าเยาวชนจีนที่เป็นรุ่นลูกรุ่นหลานของจีนอพยพได้บูรณาการเข้าสู่สังคมไทยมากน้อยเพียงใด ทั้งทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยศึกษาจากความคาดหวังของเยาวชนจีนที่มีต่อกระแสบูรณาการในสังคมไทย โดยสัมภาษณ์เยาวชนจีนในโรงเรียนจีน โรงเรียนพณิชยการ และมหาวิทยาลัย ย่านท่าพระจันทร์ไปจนถึงย่านบางรัก ใช้แนวการวิเคราะห์ "การเมืองพลวัต" ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนจีนส่วนใหญ่ได้พัฒนาตนเองมาถึงขั้นบูรณาการและบางส่วนได้ผสมกลมกลืนไปแล้ว ด้วยพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการศึกษาไทยเป็นตัวเชื่อมผนึก เยาวชนรุ่นต่อไปจึงมีแนวโน้มจะกลายเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ ด้วยนโยบายบูรณาการแห่งชาติไทยนำไปสู่การยอมรับวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมืองไทย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสัญชาติของชาวจีนในรุ่นบุตรหลาน มีส่วนผลักดันให้กระบวนการบูรณาการก้าวไปถึงขั้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทำให้เยาวชนจีนปัจจุบันคาดหวังที่จะบูรณาการทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทย เยาวชนจีนปัจจุบันจึงผสมกลมกลืนเข้าสู่ระบบการศึกษา การใช้ภาษาไทย

และการมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาติพันธุ์วรรณนา, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, บทบาทการศึกษา, บูรณาการทางสังคม

พนิดา สงวนเสรีวานิช (2540) "2540 เยาวราชในพายุฝุ่น" ศิลปวัฒนธรรม 4: 83-98

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและการค้าของชาวจีนเยาวราช โดยกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของเยาวราชในฐานะย่านชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่เรียกกันว่า ไชน่าทาวน์เมืองไทย ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตผู้คน จากย่านที่เต็มไปด้วยแรงงานกุลิฉินในอดีต ปัจจุบันเยาวราชเป็นแหล่งรวมของแรงงานอีสานต่างถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ยังขายความเป็นจีนแก่นักท่องเที่ยวทั่วโลก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชุมชนศึกษา, ระบบเศรษฐกิจ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การปรับตัว

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2540) "เสื้อฝิ่นหมอนใบ ชุมนางไทยต้นกรุง" ศิลปวัฒนธรรม 4: 99-103.

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษาชาวจีนอพยพและลูกหลานที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ 3 ตระกูล ได้แก่ จีนเถียน ต้นสกุล "โชติกเสถียร", จีนเต็ง ต้นตระกูล "โสภณดร" และจีนหอย ต้นตระกูล "เตชะกำพุช" พบว่าชุมนางไทยเชื้อสายจีนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์มีบทบาททั้งด้านการค้าและระบบราชการ โดยมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทยอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชีวประวัติตระกูล, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, ระบบอุปถัมภ์, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, ชาติพันธุ์กับรัฐ

วรศักดิ์ มหัทธโนบล (2540) "การรวมกลุ่มของจีนสยาม" ศิลปวัฒนธรรม 4: 104-107.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการอ้างชาติพันธุ์ของชาวจีนอพยพ โดยศึกษาการรวมกลุ่มของ "จีนสยาม" ซึ่งหมายถึงชาวจีนโพ้นทะเลหรือเป็นลูกหลานจีนที่ยังไม่ทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตน โดยการรวมกลุ่มใน 2 ลักษณะคือ การรวมกลุ่มในรูปขององค์กรทางการค้า และการรวมกลุ่มในรูปขององค์กรทางสังคม ซึ่งแยกย่อยออกได้หลายรูปแบบ เช่น การรวมกลุ่มผ่าน "แซ่" การรวมกลุ่มผ่านท้องถิ่นเดียวกัน การรวมกลุ่มผ่านสำเนียงพูดเดียวกัน และการรวมกลุ่มผ่านองค์กรการกุศล นอกจากนี้พฤติกรรมการรวมกลุ่มของจีนสยาม ยังคงอิงมาตรฐานตามจารีตเดิมที่ยกย่องเพศชาย และเป็นไปบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง แต่ไม่ว่าจะรวมกลุ่มในลักษณะใด จุดร่วมที่ตัดไม่ขาดคือ การรักษาความเป็นจีน (Chineseness) เอาไว้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จีน, การรวมกลุ่มทางสังคม, การอ้างชาติพันธุ์, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

วรศักดิ์ มหัทธโนบล (2540) "ทายาทจีนเยววราช ยุคเจ้าสัว 40" *ศิลปวัฒนธรรม* 4: 115 -123.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน และศักยภาพทางเศรษฐกิจและการค้าของชาวจีนอพยพ โดยกล่าวถึงกลุ่มตระกูลชาวจีนย่านเยววราชซึ่งพัฒนาการจากยุคเสือผืนหมอนใบกระทั่งเติบโตใหญ่กลายเป็นกลุ่มตระกูลที่ทรงอิทธิพลในระบบเศรษฐกิจและการเมืองไทยในปัจจุบัน ได้แก่ ตระกูลเจ็ยรนวนนท์, โชควัฒนา, เตชะไพบูลย์ พรประภา, ไอสถานุเคราะห์, มหาดำรงกุล เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชีวประวัติตระกูล, ระบบเศรษฐกิจ, โครงสร้างสังคม, ระบบเครือญาติ, การอ้างชาติพันธุ์

ไพโรจน์ บุญผูก (2541) "เทศกาลกินเจท่าฉลอม: พิธีกรรมบริสุทธิ์และยิ่งใหญ่ของชุมชนจีนโบราณ" *เมืองโบราณ* 3: 65-70.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบความคิด ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมการกินเจของชาวจีน โดยชี้ให้เห็นว่าเทศกาลกินเจที่บ้านท่าฉลอม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ถือเป็นงานกินเจที่บริสุทธิ์ สงบ เต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งพิธีกรรม การบูชาเพื่อชำระจิตใจและร่างกายให้พ้นภาวะกิเลส ทั้งยังเป็นไปอย่างพร้อมเพรียงกันทั้งชุมชน ปราศจากสิ่งปนเปื้อนจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชาวบ้านแต่งกายชุดขาวโดยสมัครใจ รับประทานอาหารเจทั้งหมดเกี่ยวกับตำนานความ

เพื่อเรื่องการกินเจนั้น บ้างก็ว่าจัดขึ้นเพื่อสักการะเทพเจ้าเก้าองค์ "เก้าฮวงซุต์โจ้ว" บางตำนานกล่าว
ว่า น่าจะเป็นพิธีกรรมที่ชาวจีนกระทำขึ้นเพื่อบูชากษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ้อง ในเทศกาล
กินเจจึงใช้สีเหลืองทั้งสิ้นซึ่งถือว่าเป็นสีประจำองค์กษัตริย์ เทศกาลกินเจที่ทำลอมแตกต่างจากที่
อื่นตรงที่มีบรรยากาศสอดคล้องกับการถวายบูชากษัตริย์ตามตำนานอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ชาตินัชนั, ภาคกลาง, สมุทรสาคร, จีน, ชาตินัชนัวรรณนา, ปรัมปรานินาย, พิธี
กรรม, เทศกาลกินเจ

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (2542) 'เอกลักษณ์ชาตินัชนัของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่'
วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษย
วิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้ศึกษากระบวนการรักษาเอกลักษณ์ชาตินัชนัของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อม
ใหญ่ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่มีสมาชิก 3 รุ่น
10 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ชาวจีนรุ่นแรกมีสำนึกความเป็นจีนอยู่มากและเลือกธำรงวัฒน
ธรรมจีนไว้ สมาชิกรุ่น 2 เริ่มมีการปรับตัว เช่น พูดภาษาไทย เรียนรู้วัฒนธรรมไทย การปรับตัว
ปรากฏชัดในรุ่นที่ 3 เนื่องจากรัฐบาลไทยมีนโยบายกดดันให้ชาวจีนกลายเป็นไทยด้วยเหตุผลทาง
การเมือง คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 จึงมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกเป็นไทยและเลือกธำรง
เอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนไว้โดยยอมละทิ้งเอกลักษณ์ชาตินัชนัจีนบางอย่างและปรับให้เป็น ทวิ
ลักษณ์ (double identity) อันกลายเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทยเชื้อสายจีนในเวลาต่อมา นอก
จากนี้ยังพบว่า สมาชิกรุ่น 2 มีแนวโน้มออกจากอาชีพเกษตรไปสู่อาชีพช่างฝีมือและค้าขาย เมื่อได้
รับการศึกษาสูงขึ้น แนวโน้มการประกอบอาชีพก็มีความหลากหลายมากขึ้น และการเลือกตั้งถิ่น
ฐานมักอยู่ในเขตชุมชนเมืองสัมพันธ์กับลักษณะอาชีพ

คำสำคัญ: ชาตินัชนั, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาตินัชนัวรรณนา, อัตลักษณ์ชาตินัชนั, การ
ธำรงชาตินัชนั, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชาตินัชนักับรัฐ

จินตนา งามสว่าง (2542) 'การอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร' วิทยา
นิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิจัยนี้มุ่งตอบคำถามหลักที่ว่า มารดาเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือไม่ โดยศึกษาสตรีไทยเชื้อสายจีน 20 คน จากส่วนต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตสภาพแวดล้อมตามแนวทางมานุษยวิทยา และการทบทวนเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า มารดาที่มีการศึกษาสูงจะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า มารดาที่มีการศึกษาต่ำ มารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงจะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่ามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง และมารดาที่มีรายได้สูงจะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่ามารดาที่มีรายได้ต่ำ ส่วนวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรนั้นมารดาโดยทั่วไปจะใช้วิธีการใช้เหตุผลและเป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชชาติพันธุ์วรรณนา, กระบวนการขัดเกลาทางสังคม, โลกทัศน์

รุ่ง สุจินันท์กุล (2542) 'การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5' วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นในช่วงสมัย ร.1 ถึง ร.5 โดยมุ่งเน้นเรื่องสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นแนวความคิดที่เหมาะสม เพราะศาลเจ้าเป็นศาสนสถานจีนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย กำเนิดจากศาสนาเต๋าและความเชื่อพื้นบ้าน ที่มีความผูกพันและมีอิทธิพลต่อชาวจีนโพ้นทะเลและลูกหลานจีนมายาวนาน ทั้งยังเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีนประเพณีที่สวยงาม มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยแนวทางการอนุรักษ์ศาลเจ้าจะต้องคงหัวใจสำคัญทั้ง 6 ประการไว้ ได้แก่ องค์รูปเคารพ, สัญลักษณ์ทางศรัทธาและศิลปกรรมตกแต่งอาคาร, การวางผังบริเวณ, ที่ว่างและบรรยากาศอันศักดิ์สิทธิ์, พิธีกรรมทางศาสนา และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, ภัณฑิณี, อัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์, สถาปัตยกรรม

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ฮกเกี้ยน กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัย

ภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวจีนอพยพเชื้อสายฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อสายจีนที่เก่าแก่มากกว่ากลุ่มหนึ่งในประเทศไทย มีประวัติการตั้งรกรากบนแผ่นดินไทยไม่ต่ำกว่า 500 ปี โดยชื่อ "ฮกเกี้ยน" นี้ เป็นชื่อเรียกกลุ่มคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนที่พูดภาษาฮกเกี้ยน ชาวฮกเกี้ยนจะเรียกตนเองว่า "ฮกเกี้ยนหลัง" นอกจากนี้ยังมีการเรียกที่บ่งบอกถึงการสืบเชื้อสายและการผสมผสานสู่ความเป็นไทยเพิ่มขึ้น โดยฮกเกี้ยนที่เกิดจากพ่อที่อพยพมาจากประเทศจีนแต่งงานกับแม่ชาวไทย หรือลูกชาวจีนที่เกิดในประเทศไทย จะเรียกว่า "ฮกเกี้ยนبابา" ซึ่งฮกเกี้ยนรุ่นปัจจุบันเป็นฮกเกี้ยนبابาแทบทั้งสิ้น ผู้เขียนได้ศึกษาชุมชนเก่าแก่ของชาวฮกเกี้ยนในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ และชุมชนฮกเกี้ยนใหม่ซึ่งอพยพมาในระยะหลังในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ฝั่งตะวันตก จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันวัฒนธรรมดั้งเดิมของฮกเกี้ยนถูกลอมรวมไปกับวัฒนธรรมใหญ่ จนกลายเป็นรูปแบบใหม่ที่ค่อนข้างไปสู่สากลมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กรุงเทพฯ, จีนฮกเกี้ยน, ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

พัชรวรรณ รัตนพันธุ์ (2543) 'พิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนา: กรณีศึกษาวัดมังกรกมลาวาส ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาบทบาทของการเซ่นไหว้ ความเชื่อทางศาสนา และระบบสัญลักษณ์ในการเซ่นไหว้ รวมทั้งระบบคิดของผู้ไหว้ ใช้วิธีการศึกษาแบบมานุษยวิทยาโดยแบ่งกรณีศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งคือ พระและผู้มีความรู้เกี่ยวกับการเซ่นไหว้และความเชื่อ อีกกลุ่มคือผู้มาประกอบพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดมังกรฯ สม่่าเสมอ ผลการศึกษาพบว่าพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้และความเชื่อทางศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน ผู้คนที่นำเครื่องเซ่นไหว้ต่างมีความศรัทธาและความคาดหวัง โดยเชื่อว่าเมื่อนำของไปเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะเป็นมงคลแก่ตนเองและครอบครัว หรือการนำเครื่องเซ่นไหว้มาบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในที่สุดเมื่อสมหวังจึงนำของมาเซ่นไหว้เป็นการตอบแทน ดังนั้นพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้จึงเกิดจากความเชื่อและจากประสบการณ์ของมนุษย์ที่สร้างสมมายาวนาน หากความเชื่อมั่นคงมากขึ้น และประสบการณ์ตรงได้ประจักษ์ว่าสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจได้ ผู้คนก็จะทำพิธีกรรมเครื่องเซ่นไหว้ต่อไป พิธีกรรมยังมีหน้าที่ยึดเหนี่ยวหรือผนึกสังคมเข้าด้วยกันให้เกิดความสมานฉันท์

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาตินิยมวรรณนา, พิธีกรรม, ระบบสัญลักษณ์, โลกทัศน์, โครงสร้างสังคม

ศยามล เจริญรัตน์ (2544) "จิวแต่จิว" ในฐานะละครสังคม: สัญลักษณ์ทางชาตินิยมไทยจีน' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาถึงประวัติและพัฒนาการของจิวในฐานะละครทางสังคมที่สะท้อนภาพของสังคมในรูปแบบของละครและเป็นการแสดงออกถึงขอบเขตทางชาตินิยมจีนในสังคมไทย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสมาชิกคณะจิว 6 คณะ ผลการศึกษาพบว่า จิวเป็นการแสดงที่ยังคงมีความสำคัญต่อชาวจีนเพราะมีความเกี่ยวข้องกับศาลเจ้าจีนที่ยังคงได้รับการเคารพบูชา การแสดงจิวมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยและถูกปรับเปลี่ยนสถานภาพเรื่อยมา จากสิ่งบูชาเทพเจ้ากลายเป็นสิ่งสร้างความบันเทิงแก่ชาวจีน ทุกวันนี้จิวเป็นอัตลักษณ์ทางชาตินิยมที่มีการให้นิยามตัวเองใหม่ ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยขอบเขตทางภาษาจีน สิ่งที่จิวนำเสนอได้สะท้อนถึงตัวตนของสังคมจีนในด้านวิถีการดำเนินชีวิตโดยสอดแทรกคำสอน ในแง่ของสัญลักษณ์ในจิวนั้นสามารถตีความได้ภายในกลุ่มคนจีน ในด้านร่างกาย จิวเป็นเสมือนการสร้างพื้นที่ขอบเขตให้แก่นักแสดงและผู้ชม ให้อารมณ์ของนักแสดงมีสภาวะพิเศษ เป็นไปตามอุดมคติที่สังคมต้องการ ระหว่างการแสดงจิวมีการสร้างบรรยากาศให้เกิดพื้นที่ทางอารมณ์ร่วมกัน ความรู้สึกร่วมกันเองทำให้เกิดความเป็นชุมชนชาวจีนในจินตนาการที่มีขอบเขตทางเนื้อหาและสัญลักษณ์ที่เข้าใจร่วมกัน

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, จีน, ชาตินิยมวรรณนา, นาฏกรรมทางสังคม, การอ้างชาตินิยม, การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม, ระบบสัญลักษณ์, พิธีกรรม

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2544) "หุ่นจีนไหหลำในเมืองไทย" สารคดี 197: 134 -146.

บทความศึกษาความเป็นมาของหุ่นจีนไหหลำในไทย ซึ่งนิยมเล่นกันมากในแถบภาคเหนืออันเป็นถิ่นฐานของชาวจีนไหหลำ พบว่าการต่ออายุของหุ่นจีนไหหลำในยุคปัจจุบันคือ กิจกรรมแก้บน ซึ่งทำไปตามพิธีกรรม ปัจจุบันเหลือคณะเล่นหุ่นจีนไหหลำเพียงสองคณะเท่านั้นในเมืองไทย เพราะความนิยมลดน้อยลง และไม่มีผู้สืบทอด เรื่องที่เล่นมักเลือกเรื่องรักแบบสุชานาฏกรรม สถานที่เล่นคือศาลเจ้าของชาวจีนไหหลำ ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าร้างบัว ศาลเจ้าเจิวเอ็งเบี้ยว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีนไหหลำ, นาฏกรรมทางสังคม, ระบบ
นันทนาการ, การดำรงอัตลักษณ์, วัฒนธรรม

สุดา พัสสภานู (2545) 'คำเรียกขานในภาษาจีนแต้จิ๋วที่ใช้โดยคนไทยเชื้อสายจีนในเยาวราช'
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

งานชิ้นนี้มุ่งศึกษารูปแบบของการใช้คำเรียกขานในภาษาจีนแต้จิ๋วของคนไทยเชื้อสายจีน
ในย่านเยาวราช ซึ่งเป็นแหล่งของชาวจีนแต้จิ๋วที่เป็นผู้รู้สองภาษาคือภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาไทย
และศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์แบบต่างๆ ระหว่างผู้พูดผู้ฟังที่มีต่อการใช้คำเรียกขาน รวมทั้ง
ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของคำเรียกขานกับอายุของผู้พูด โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์สนทนาใน
ชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่า คำเรียกขานในภาษาจีนแต้จิ๋วมี 2 ส่วนประกอบ ได้แก่ คำนำ
หน้า ที่อาจปรากฏหรือไม่ก็ได้ และอีกส่วนที่ต้องมีเสมอคือ คำสรรพนาม คำเรียกญาติ อาชีพ/
ตำแหน่ง หรือ ชื่อ โดย คำเรียกญาติ เป็นคำเรียกขานที่ใช้มากที่สุดในความสัมพันธ์แบบไม่สมดุ
ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ส่วน ชื่อ ใช้มากที่สุดในความสัมพันธ์แบบสมดุระหว่างเพื่อน ทั้งนี้มี
ความเคารพและความสนิทสนมเป็นปัจจัยกำหนด อย่างไรก็ตามแนวโน้มการใช้รูปแบบคำเรียก
ขานที่มี คำนำหน้า ลดน้อยลงในหมู่วัยรุ่นหลัง เนื่องจากมีความสำคัญน้อยลง ประกอบกับได้รับ
อิทธิพลจากภาษาไทยมากกว่า ทำให้รับเอารูปแบบคำเรียกขานไทยเข้ามาใช้เป็นส่วนมาก เช่น
สรรพนาม และ สรรพนาม+ชื่อ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีนแต้จิ๋ว, ภาษาศาสตร์สังคม, ความสัมพันธ์ทาง
ชาติพันธุ์, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

มาลินี อัครชัย (2546) 'การตั้งตัวและการทำการค้าของพ่อค้าชาวจีนในไทย' สารนิพนธ์ ศิลปศา
สตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษานี้เป็นการศึกษาบทบาททางเศรษฐกิจและการค้าของกลุ่มชาวจีน โดยผู้ศึกษา
ได้ทำการศึกษากิจการตั้งถิ่นฐานและประกอบการค้าของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย โดย
การสืบค้นจากหลักฐานเอกสารและการสัมภาษณ์พ่อค้าชาวจีน ในเรื่องการจัดตั้งตัวทางการค้าของ
แต่ละตระกูล โดยศึกษาจากชุมชนชาวจีนในย่านสำเพ็ง เวียงนครเกษม ถนนบ้านหม้อ ตลาดน้อย

สัมพันธ์วงศ์ ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่การตั้งตัวของบรรพบุรุษพ่อค้าชาวจีนเริ่มต้นใน
 ระยะสองช่วงอายุคน หรือประมาณสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นต้นมา และพบว่าการค้าของชาวจีนมี
 ลักษณะพิเศษของตนเอง คือทำโดยระบบครอบครัวและยึดผลประโยชน์ของครอบครัวเป็นสำคัญ
 ซึ่งลักษณะพิเศษนี้เชื่อมโยงไปถึงสายสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวจีนที่มีลักษณะเข้มข้นรุนแรง
 โดยเฉพาะการนับถือบรรพบุรุษร่วมกัน ทำให้เกิดการก่อกุลกันในหมู่พ่อค้าชาวจีนที่กำลังตั้งตัว
 ประกอบกับความมานะอดทน รู้จักประหยัดคอดออม และการมีเล่ห์เหลี่ยมทางการค้า เช่น การลด
 ราคาสินค้าเพื่อตีตลาด ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความสำเร็จของพ่อค้าชาวจีน

คำสำคัญ: ชาตินัชนั, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชาตินัชนัวรรณนา, ระบบเศรษฐกิจ, ความ
 สัมพันธ์ทางชาตินัชนั, บทบาทเครือญาติ

เชียกวง (2546) กิจกรรททางกรเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย (ค.ศ. 1906-
 1939) กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองของคนจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย
 โดยวิเคราะห์ให้เห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อท่าทีและแนวโน้มทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลใน
 ไทย คือ สถานการณ์ทางการเมืองภายในจีน โดยเฉพาะการปฏิวัติซินไฮ่ นำโดย ดร.ซุนยัดเซน และ
 การประกาศใช้ พ.ร.บ. สัญชาติ ค.ศ. 1909 ที่ยึดหลักถือสายเลือดเป็นสำคัญ ยังผลให้ชาวจีนโพ้น
 ทะเลจำนวนมากรู้สึกผูกพันกับถิ่นกำเนิดและความคิดชาตินิยมก็เพิ่มสูงขึ้น อีกปัจจัยหนึ่งคือ
 สถานการณ์ทางการเมืองในไทยที่พวกเขาอาศัยอยู่ มาตรการต่างๆ ที่ทางการไทยใช้เพื่อจูงใจให้
 คนจีนในไทยฝักใฝ่จงรักภักดีต่อชาติไทย อย่างไรก็ตาม ชาวจีนโพ้นทะเลมีบทบาทอย่างมากในการ
 เคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองทั้งในประเทศจีนและในไทย งานชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม
 ทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในไทยสมัยที่พรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนร่วมมือกัน
 และแตกแยกกันในสมัยต่อมา รวมถึงกิจกรรมต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อกู้ชาติของชาวจีนโพ้นทะเลภาย
 หลังสงครามต่อต้านญี่ปุ่นทั่วประเทศจีนระเบิดขึ้น ที่สะท้อนชัดเจนถึงการเคลื่อนไหวชาตินิยมของ
 ชาวจีนโพ้นทะเลในไทย

คำสำคัญ: ชาตินัชนั, ภาคกลาง, กทม., จีน, การเคลื่อนไหวทางการเมือง, ลัทธิชาตินิยม,
 การเมืองชาตินัชนั, ชาตินัชนักับรัฐ

นิภาพร รัชตพัฒนากุล (2546) "ตลาดน้อย: พัฒนาการชุมชน "เจ๊ก" ในบางกอก"

ศิลปวัฒนธรรม 4: 162-165.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวจีน โดยชี้ให้เห็นว่าชุมชนจีนย่าน "ตลาดน้อย" เกิดขึ้นมาจากการขยายตัวของสำเพ็ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยชาวจีนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาสามารถรวมกันอยู่ที่ตลาดน้อยน่าจะเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งได้สร้างศาลเจ้าโจ้วซือกงในย่านนี้ไว้ สภาพของตลาดน้อยมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนา พัฒนาการของชุมชนย่านตลาดน้อยสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ อย่างแนบแน่น โดยเฉพาะการค้าสำเภาซึ่งเฟื่องฟูขึ้นสมัยต้นกรุงเทพฯ โดยรัฐบาลเปิดโอกาสให้พ่อค้าเอกชนชาวจีนทำการค้าสำเภาได้เสรี พร้อมๆ กับการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานจีนอพยพจนกลายเป็นแหล่งงานใหญ่ที่สุดของเมืองท่ากรุงเทพฯ ความหลากหลายของกลุ่มจีนต่างๆ เห็นได้จากจำนวนศาลเจ้าทั้งของจีนแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน ไหนล้า และจีนแคะ ผลกระทบจากการค้าเสรีภายหลังสนธิสัญญาเบาริงนำความรุ่งเรืองมาให้กับเศรษฐกิจกรุงเทพฯ ชุมชนชาวจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว กุ๊ลิ้งเริ่มขยับฐานะเป็นพ่อค้ารายย่อยและก้าวแรกที่กลายเป็นผู้สานต่อพัฒนาการของย่านตลาดน้อย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จีน, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

กะเหรี่ยง (ไป, โพล่ง, สะกอ, ปากะญอ)

วินัย ศิริเสวีวรรณ (2529) "กะเหรี่ยง-ละว้า เกร็ดบางประการจากโคลงนิราศสุพรรณ" งามคำแหง -: 219-226.

บทความนี้เป็นการศึกษาชนกะเหรี่ยงและละว้าที่ปรากฏในโคลงนิราศของสุนทรภู่ รวมถึงภาพจิตรกรรมในสถานที่ต่างๆ ซึ่งปรากฏภาพกลุ่มชนกะเหรี่ยงในชุดทรงกระสอบเป็นเอกลักษณ์ในโคลงนิราศสุพรรณ สุนทรภู่ได้กล่าวถึงเพื่อนชาวกะเหรี่ยงและละว้าที่ร่วมแรมทางไปด้วยกันในคราวนั้น และในเรื่อง "รำพันพิลาป" สุนทรภู่ได้กล่าวถึงกะเหรี่ยงเมืองกาญจนบุรี โดยโคลงนิราศสุพรรณนั้น สุนทรภู่ได้บันทึกเรื่อง "กะเหรี่ยง-ละว้า" ไว้ค่อนข้างสมบูรณ์ทั้งในด้านลักษณะท่าทาง เครื่องแต่งกาย ธรรมเนียมวัฒนธรรมบางอย่าง เมื่อเดินทางไปถึงสามชุก ก็ได้บรรยายถึงเรือค้าขายที่คอยรับสินค้าจำพวกของป่าและพืชไร่จากกะเหรี่ยง โดยเปรียบเทียบลักษณะของหญิงกะเหรี่ยงกับสนมเจ้าจอมในวัง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง, ละว้า, วรรณกรรมศึกษา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

จันทิพย์ กลีบเมฆ (2530) "กะเหรี่ยงแต่งงาน" วิทยากรย์ 6: 53-55.

บทความกล่าวถึงประเพณีการแต่งงานของกะเหรี่ยงในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์และทองผาภูมิ ซึ่งตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่ตามป่าเขาและที่ราบที่มีแหล่งน้ำ มีการแต่งกาย ภาษาและความ เป็นอยู่แบบชาวเขาทั่วไป บทความแสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงในอำเภอศรีสวัสดิ์แบ่งการนับถือ ออกเป็น 3 พวก ได้แก่ พวกผูกด้ายเหลือง ผูกด้ายขาว และพวกดื่มน้ำสุก ทั้งสามพวกพูดภาษา เดียวกัน นิสัยใจคอ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ บ้านเรือนเหมือนกัน ประเพณีเล็กๆ น้อยๆ เหมือนกัน แต่พิธีใหญ่คือพิธีหลักไม่เหมือนกัน ยกเว้นพิธีแต่งงานของกะเหรี่ยงยังคงมีลักษณะร่วมกันอย่าง เห็นได้ชัด

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยง, ชุมชนศึกษา, การแต่งงาน, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, พิธีกรรม

ประวิตร โพธิอาศน์ (2530) "กะเหรี่ยงกับงานสาธารณสุข : ข้อมูล และคำถาม" ข่าวสารสถาบัน ศูนย์วิจัยชาวเขา 1: 65-71.

บทความกล่าวถึงระบบการรักษาสุขภาพ การรักษาพยาบาลในวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงที่มีวิถี ธรรมชาติไม่ต้องพึ่งพาเงินทองในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย โดยชี้ให้เห็นว่า วิถีคิด เกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยจะสัมพันธ์กันกับเรื่องความเชื่อ เช่นการกำหนดว่าเครื่องเซ่นไหว้ผีต้อง ประกอบด้วยอาหารชนิดใดบ้าง ซึ่งอาหารพิเศษเหล่านี้ก็คืออาหารเสริมและยาบำรุงสำหรับผู้ป่วย ที่เซ่นไหว้ขอขมาผีนั่นเอง นอกจากนี้ การใช้พืชสมุนไพร และการกินอาหารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทาง แก่ร่างกายก็เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง, ชชาติพันธุ์วรรณนา, การแพทย์พื้นบ้าน, ความ รู้ท้องถิ่น, พิธีกรรม ความเชื่อ

นงกาญจน์ บุณรักษ์ (2531) 'คุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยง ใน จังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ภายใต้โครงการของกรมประชาสัมพันธ์ ' วิทยานิพนธ์ ภาควิชา ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกับระดับคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยง รวมทั้งปัญหาและความต้องการในด้านการประกอบอาชีพการเกษตรและด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ จำนวนที่ดินทำกิน ระดับการศึกษา ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความถี่ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรและการดำรงชีพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิต คือ จำนวนที่ดินทำกินและรายได้เฉลี่ยต่อปี ปัญหาและความต้องการที่สอดคล้องกัน คือ ปัญหาผลผลิตออกสู่ตลาดไม่ได้ เพราะเส้นทางคมนาคมไม่ดี และมีความต้องการปรับปรุงเส้นทางลำลองเข้าหมู่บ้าน ตลอดจน สาธารณูปโภค เช่น สะพาน ป่อน้ำ เป็นต้น

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, การมีส่วนร่วม, คุณภาพชีวิต, ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

ธิดา สารระยา (2533) "เสี้ยวหนึ่งของอดีตที่ราชบุรี: กะเหรี่ยงและจีน" **เมืองโบราณ** 2: 119-129

ราชบุรีเป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติและมีการแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีต่างกันไป แต่ท่ามกลางความหลากหลายก็มีการผสมกลมกลืนสมาชิกในสังคม โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นแกนนำของการสร้างลักษณะร่วมและความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรม ทว่าเงื่อนไขสำคัญที่มีพลังในการกลืนกลายความหลากหลายทางชนชาติคือ ความเจริญจากส่วนกลาง ทำให้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มชนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป โดยเสนอเรื่องราวในอดีตของคนสองกลุ่ม ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลง คือ กะเหรี่ยง ในฐานะพรานไพรในอดีตของราชบุรี ซึ่งปัจจุบันต้องปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมือง และคนจีน ในฐานะกรรมกรรับจ้างในอดีตของราชบุรี ขณะที่ปัจจุบันพวกเขาได้ปรับเปลี่ยนชีวิตไปเป็นชาวสวนดำเนินสะดวกที่มีความรู้ความชำนาญด้านการเกษตรรอบด้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, จีน, การปรับตัว, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ความหลากหลายทางชาติพันธุ์

สมภพ ลาขโรจน์ (2533) "ภาวะผู้นำของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนระดับหมู่บ้านของกะเหรี่ยงไป" **ข่าวสารสถาบันศูนย์วิจัยชาวเขา** 3: 42-46.

บทความได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำในชุมชนกะเหรี่ยงที่อยู่กระจายอย่างหนาแน่นตลอดแนวชายแดนไทยพม่า จากเหนือสุดไปจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตกะเหรี่ยงไป มีลักษณะเป็นชุมชนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทางสังคมขนาดใหญ่ และหมู่บ้านแต่ละแห่งเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน ทั้งนี้เนื่องจากระบบสังคมวัฒนธรรมในด้านการปกครองของกะเหรี่ยงไป มีหัวหน้าหมู่บ้านที่มีการสืบสายฝ่ายชายที่ร่วมบิดาเดียวกันสืบทอดกันมา นอกจากนี้ ชุมชนกะเหรี่ยงในระดับหมู่บ้าน ยังมีผู้นำกลุ่มต่างๆ มีบทบาทหน้าที่ตลอดจนอิทธิพลต่อสมาชิกกลุ่มในหลายด้าน เช่น หัวหน้าหมู่บ้าน กลุ่มอาวุโสชาย สตรีหัวหน้ากลุ่มเครือญาติ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำศาสนาและพิธีกรรมความเชื่ออื่นๆ เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยงไป, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, ระบบเครือญาติ, บทบาทผู้นำ

สมภพ ลาขโรจน์ (2535) "กะเหรี่ยงกับสภาพแวดล้อม" ข่าวสารสถาบันศูนย์วิจัยชาวเขา 3: 29-35.

บทความนี้เป็นรายงานการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงกับสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยศึกษาจาก 4 หมู่บ้านในชุมชนกะเหรี่ยงโปเขต ตำบลนาโลโว อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ที่ถูกประกาศให้เป็น "มรดกโลกทางธรรมชาติ" (World Natural Heritage) ทำให้พื้นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงกลายเป็นพื้นที่อนุรักษ์ (protected area) รายละเอียดของบทความได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของกะเหรี่ยงโป ทั้งพฤติกรรมทางสังคม ประเพณี เศรษฐกิจ รวมถึงทัศนคติด้านจิตใจของกะเหรี่ยงโปต่อสังคมไทย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเฉพาะและวิถีชีวิตดังกล่าวของชาวกะเหรี่ยงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ การดูแลสุขภาพสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยง, ชุมชนศึกษา, นิเวศวิทยาวัฒนธรรม, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การอนุรักษ์ธรรมชาติ

โกศล มีคุณ (2536) "สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

งานศึกษาแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน กล่าวคือ สถาบันครอบครัว ลดความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนลงไป ขณะที่คนหนุ่มสาวออกไปรับจ้างในเมืองมากขึ้น ส่วนสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญมากขึ้น สถาบันด้านความเชื่อและประเพณีก็ลดความสำคัญต่อชุมชนลง กลายเป็นเพียงการปฏิบัติกันในลักษณะการอนุรักษ์ประเพณีเท่านั้น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำนวนประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย รวมถึงปัจจัยด้านอุดมการณ์ ความเชื่อ ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่ผลกระทบกับชุมชนจนเกิดปัญหาสังคมขึ้นในที่สุด

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, การปรับตัว

วุดมิ บุญเลิศ (2536) "ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงเกี่ยวกับ "ผี บือ โย" (แม่โพสพ)

" เมืองโบราณ 4: 11-20

บทความความเชื่อเรื่องผีบือโยหรือแม่โพสพของชาวกะเหรี่ยงว่า แสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ โดยคนกะเหรี่ยงเชื่อว่านอกจากแม่ที่อุ้มท้องแล้ว "ข้าว" ยังเป็นผู้ที่ให้ชีวิตแก่มนุษย์ เทวดาและสัตว์ โดยผีบือโยหรือแม่โพสพจะลงมาในโลกมนุษย์เมื่อตอไม้กลายเป็นสีดำจากการเผาไร่ และจะคอยปกป้องดูแลต้นข้าวให้เจริญงอกงาม ชาวกะเหรี่ยงจึงมีพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบือโยนับแต่การหยอดข้าว การเก็บเกี่ยวข้าว การกินข้าวใหม่ และในเดือนที่ 1 ของชาวกะเหรี่ยงก่อนจะมีการฟันไร่ผืนใหม่ ชาวกะเหรี่ยงจะจัดพิธีเรียกขวัญแม่โพสพขึ้นเพื่อระลึกถึงบุญคุณของผีบือโย ซึ่งแต่ละที่จะจัดแตกต่างกันไป สำหรับชาวกะเหรี่ยง จังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด จัดเป็นงานระดับจังหวัด และมีการเทศนาเรื่องพระเวสสันดรชาดกเป็นภาษากะเหรี่ยงด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยงโพลง (โปว์), นิเวศวิทยาชาติพันธุ์, ระบบสัญลักษณ์, ความเชื่อ, พิธีกรรม

สุรินทร์ เหลือลมัย (2536) "เดือนเก่ากินข้าวห่อกะเหรี่ยง" เมืองโบราณ 3: 49-56.

กล่าวถึงประเพณีพิธีกรรมกินข้าวห่อเพื่อเรียกขวัญของชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อ หมู่ที่ 3 ต. สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ซึ่งจัดขึ้นในเดือนเก่าของทุกปีอันเป็นช่วงเวลาที่พืชผลกำลังงอกงามระหว่างรอการเก็บเกี่ยวผลจึงมีเวลากลับมารวมญาติกันอีกครั้ง ประเพณีกินข้าวห่อจึงเป็นเครื่องมือรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ได้อย่างแน่นแฟ้น แต่ต่อมาพิธีกินข้าวห่อเรียกขวัญของกะเหรี่ยงบ้านบ่อก็ได้ถูกใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อบริการนักท่องเที่ยวต่างถิ่นกลับเป็นการทำลายวิญญาณและคุณค่าของวัฒนธรรมกะเหรี่ยงดั้งเดิมลง ดังนั้นคนกะเหรี่ยงต้องเป็นผู้กำกับพิธีกรรมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตตนเอง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, ชาติพันธุ์วรรณา, โครงสร้างสังคม, ความหมายวัฒนธรรม

สมศิริ ยิ้มเมือง (2537) "มิเดะ ตะบันไฟของคนกะเหรี่ยง" สยามอารยะ 14: 61-62.

บทความกล่าวถึงเครื่องใช้ที่เรียกว่า "มิเดะ" ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการจุดไฟ มิเดะมีขนาดรูปร่างเหมือนตะบันหมาก ประกอบด้วยไม้ 2 ชิ้น ชิ้นแรกเป็นกระบอกไม้

ไม้ที่ทำจากไม้ข้าวหลาม ยาวประมาณ 8-10 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5 เซนติเมตร ส่วนชิ้นที่สองเป็นตัวก้านที่ใช้สำหรับอัดอากาศในตัวกระบอกลูก ทำจากไม้เนื้อแข็งและเหนียว นิยมใช้ไม้ "ทิวฮอท" เหล่าให้พอดีกับรูของกระบอกลูกไม้ ก้านไม้ยาวประมาณ 13-15 เซนติเมตร ปลายก้านเขาจะเป็นหลุมสำหรับติดเชือกที่ทำจากขุยต้นเต่าร้าง ผสมกับดินปะสิ่วดิบ การทำงานของมิเตอร์จะอาศัยการอัดอากาศด้วยการตบก้านอัดอากาศเข้าไปในรูกระบอกลูกไม้ใฝ่อย่างแรงและดึงออกมาอย่างรวดเร็ว ไฟก็จะติดที่ขุยเต่าร้าง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง, ชชาติพันธุ์วรรณนา, เครื่องใช้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดวงกมล วรรณโนทัย (2538) "บทบาทผู้นำและการผสมผสานทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี". สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมและการเมืองในชุมชนกะเหรี่ยง ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมุ่งศึกษาบทบาทผู้นำที่มีต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่าผู้นำที่มีส่วนช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง ซึ่งเป็นผู้ปกครองของชุมชน มีอิทธิพลในการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มความเป็นอยู่ของชาวบ้านและการจัดงานประเพณีต่างๆ, ผู้นำทางศาสนา ซึ่งมีบทบาทในพิธีกรรมต่างๆ ของชาวกะเหรี่ยง และผู้นำทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

วันดี สันติวุฒิมณี (2538) 'ชีวิตครอบครัวกะเหรี่ยง (สะกอ) : กรณีศึกษาชาวบ้านชอไอ ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก' สารนิพนธ์ ประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาระบบครอบครัวและการแต่งงาน ตลอดจนชีวิตครอบครัวหลังแต่งงานของกะเหรี่ยง บ้านชอไอ ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า กะเหรี่ยงสะกอ เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านชอไอเมื่อ 70 - 80 ปีมาแล้ว ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

จะตั้งอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตี การเลือกคู่ครอง ตลอดจนการแต่งงาน พบว่า หนุ่มสาวกะเหรี่ยงในอดีตนิยมพบปะเกี่ยวพาราตีกันในงานศพ เนื่องจากมีโอกาสได้ร้องเพลงบอกถึงความในใจต่อกัน แต่หนุ่มสาวในปัจจุบันนิยมพบปะกันในงานรื่นเริงต่างๆ เช่น งานวัดมากกว่า ทำให้มีโอกาสได้พบกับหนุ่มสาวชาวไทยพื้นราบ ส่งผลให้มีบางรายเลือกชาวไทยพื้นราบเป็นคู่ครอง หลังแต่งงานคู่สมรสฝ่ายชายจะต้องย้ายมาอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายหญิงเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปีจึงแยกเรือนไปเป็นอิสระ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง/ตะวันตก, ตาก, กะเหรี่ยงสะกอ, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, การแต่งงาน, ระบบเครือญาติ

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2539) "ภูมิปัญญาานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง: ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร." โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ .

งานวิจัยนี้ ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางนิเวศวิทยา การนิยามและมโนทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติของชุมชนกะเหรี่ยง ในสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านเกริงบอ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และหมู่บ้านจะแก ตำบลไลโว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทั้งสองหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรโดยพิจารณาบทบาทของความรู้ทางนิเวศวิทยาของชุมชนที่มีต่อระบบการผลิตเพื่อการยังชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสถียรภาพของระบบการจัดการในทางนิเวศวิทยาและความเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้อีกด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง, นิเวศวิทยาชาติพันธุ์, ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน, โลกทัศน์, ความรู้ท้องถิ่น

สมเกียรติ จำลอง, จันทบูรณ์ สุทธิ (2539) "วันเดือนปี ชาวเขา (กะเหรี่ยงโปว์ และวัน เดือน ปี : กรณีจังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี)" สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาระวัตติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมุ่งศึกษาระบบภาษา และความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับการนับเวลาของกะเหรี่ยงโปว์ในเขตพื้นที่ทั้งสามจังหวัด คือ อุทัยธานี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี การศึกษาพบว่า กะเหรี่ยงในพื้นที่ดังกล่าวได้รับเอาวัฒนธรรมจากชาว

มอญในเรื่องตัวอักษรและอักขระวิธีมาประยุกต์ใช้เป็นภาษาเขียนของตน รับเอาพุทธศาสนา มาเป็นอีกด้านหนึ่งของความเชื่อ รวมทั้งระบบการลำดับวัน เดือน ปี หรือการใช้ปฏิทินเข้ามาใช้ในวัฒนธรรมของตน โดยนับรอบวันแบบ 7 วันเป็น 1 รอบ และนิยมเรียกชื่อวันทั้ง 7 เป็นภาษามอญมากกว่าภาษาของตนเอง มีการนับวันแบบจันทรคติซึ่งเป็นอิทธิพลจากพุทธศาสนาที่ชาวกะเหรี่ยงนับถือ มีการเรียกชื่อเดือนตามเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนนั้นๆ การนับปีจะใช้ระบบนักษัตรที่มีสัตว์เป็นสัญลักษณ์ตามระบบของจีนมาใช้ ชาวกะเหรี่ยงมีกิจกรรมทางสังคมและทางเศรษฐกิจเกือบตลอดทั้งปีซึ่งจะเห็นได้จากการใช้แรงงานในรอบปีเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 เดือนและวันหยุดตามจารีตประเพณีในรอบปี

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยงโปว์, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ระบบภาษา, อักขระ, ปฏิทิน, ระบบนักษัตร, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

จันทบูรณ์ สุทธิ (2539) "กะเหรี่ยง : ชีวิต จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อม." สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนกะเหรี่ยง โดยมุ่งเน้นมิติทางนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ รายงานการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่กับป่ามาแต่ดั้งเดิม และมีความสัมพันธ์กับป่าอย่างลึกซึ้งแน่นหนา หลักฐานดังกล่าวปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมตามจารีตคติ ความเชื่อ ประเพณี การสร้างบ้าน ป่าชุมชน และการทำกินโดยพึ่งพาอาศัยป่า ดังจะเห็นได้จากการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน (Cyclical Bush Fallow Cultivation) ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นการเพาะปลูกที่ไม่ได้ทำให้ป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพสูญเสียไปสิ้นเชิง แต่เป็นการพักตัวชั่วคราวเวลาหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ กะเหรี่ยงยังมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนและครัวเรือนภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อห้าม ขอนิยมและจารีตประเพณีอีกด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, กะเหรี่ยง, ภาคกลาง, นิเวศวิทยาชาติพันธุ์, การเพาะปลูกพืชหมุนเวียน, พิธีกรรม ความเชื่อ, การจัดการทรัพยากร

สมโชค สวัสดิรักษ์ (2540) ความสัมพันธ์ไทย-พม่า-กะเหรี่ยง (Thai-Burmese-Karen Relations) กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

หนังสือเล่มนี้ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ โดยมุ่งเน้นมิติการเมือง

ชาติพันธุ์ในเชิงประวัติศาสตร์ ได้ชี้ให้เห็นว่า กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งซึ่งรัฐบาลทหารพม่าถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อย เมื่อพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ ชนกลุ่มน้อยต่างๆ ได้เรียกร้องขออิสระในการปกครองแต่รัฐบาลทหารพม่ากลับไม่ทำตามเงื่อนไขข้อตกลง ทำให้ชนกลุ่มน้อยต่างๆ จัดตั้งกลุ่มเรียกร้องอิสระการปกครองจากรัฐบาลทหารพม่า เช่น กองกำลังชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีการจัดตั้งเป็นสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) โดยมีที่ตั้งอยู่ติดชายแดนตะวันตกของไทย ดังนั้นในการสู้รบกันระหว่างกะเหรี่ยง-พม่า จึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายแง่มุม ทั้งความมั่นคงตามแนวชายแดน เศรษฐกิจการค้า ในขณะที่เดียวกันด้านมนุษยธรรม เมื่อเกิดการสู้รบทำให้ชาวกะเหรี่ยงได้รับบาดเจ็บ เดือดร้อนจากภัยสงครามจึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า-กะเหรี่ยง เป็นความสัมพันธ์ที่เปราะบางโดยมีรัฐกะเหรี่ยงเป็นตัวแปรสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง, การเมืองระหว่างประเทศ, ชาติพันธุ์กับรัฐ, ชนกลุ่มน้อย, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

สุรินทร์ เหลือลมัย (2540) "วัดเก่ากะเหรี่ยง กับการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 1: 30-35.

บทความกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวัดเก่ากะเหรี่ยงในเขตอำเภอสวนผึ้งและกิ่งอำเภอบ้านคา ซึ่งชาวบ้านได้พัฒนาวัดเก่ากะเหรี่ยงกลางหมู่บ้านให้กลับฟื้นคืนมาใหม่ โดยได้สร้างเจดีย์หรือเสาหลักบ้านขึ้นใหม่ เพื่อสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ความเชื่อเรื่องพุทธกับผีผสมกลมกลืนอย่างแยกไม่ออก หรือเป็น "พุทธแบบกะเหรี่ยง" โดยเสาหลักบ้านถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และจุดรวมความเชื่อของกะเหรี่ยงดั้งเดิม ทั้งยังเล่าถึงตำนานที่ทำให้กะเหรี่ยงเขตวัฒนธรรมราชบุรีและเพชรบุรีเปลี่ยนมานับถือพุทธ และทำให้โลกทัศน์ของกะเหรี่ยงไปว่ามี "ความเป็นพุทธ" จึงได้มีการเปลี่ยนความหมายทางสัญลักษณ์ของเสาหลักบ้าน มาเป็น "องค์เจดีย์" ทางพุทธศาสนามีการนำต้นโพธิ์มาปลูกตามคติแบบพุทธ แต่ที่ผ่านมา 30 ปีวัดเก่ากะเหรี่ยงหมดความสำคัญลงและขาดการสืบเนื่องในทางพิธีกรรมกระทั่งเกิดการบูรณะยกเสาเจดีย์ (หลักบ้าน) ขึ้นใหม่ดังที่กล่าวไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยงไปว้, ระบบสัญลักษณ์, การฟื้นฟูวัฒนธรรม, ความเชื่อ, ปฐมปรานิยาย, โลกทัศน์

โกวิท แก้วสุวรรณ (2542) 'ดูทุหล่า' ในพิธีเรียกวีหล่าของชาวกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโป บ้านเกาะสะเดิง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.' ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศึกษาความเชื่อเรื่อง "วีหล่า" และบทบาทของพิธีกรรมเรียกวีหล่าที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโป โดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของ "ดูทุหล่า" ในพิธีกรรมเรียกวีหล่าในมุมมองทางมานุษยวิทยาการดนตรี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยงโป, ความเชื่อ, พิธีกรรม, วีหล่า, ดูทุหล่า, ดนตรี

สุภลักษณ์ โทณลักษณ์ (2542) 'การนับถือผีบรรพบุรุษของชาวกะเหรี่ยงโปว์ : บทบาท ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษาที่หมู่บ้านดงเสลาเก่า ตำบลด่านแม่ฉลวย อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี' สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมุ่งศึกษาประเพณีการนับถือผีบรรพบุรุษของ กะเหรี่ยงโปว์ที่หมู่บ้านดงเสลาเก่า การศึกษาพบว่า ประเพณีการนับถือผีบรรพบุรุษมีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบทางสังคมและวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงโปว์ เพราะเป็นกลไกสำคัญในการจัดการระบบการผลิตภายในสังคมของกะเหรี่ยง ทั้งด้านแรงงานและการจัดสรรที่ดิน เนื่องจากไม่มีการกำหนดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ดังนั้นจึงอาศัยข้อปฏิบัติทางความเชื่อเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษมาเป็นข้อเจรจาเพื่อลดความขัดแย้งในปัญหาที่ดินแทนด้านแรงงาน ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษในสังคมกะเหรี่ยงโปว์ จึงถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับตัว การสร้างความรู้สึกร่วมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม และก่อให้เกิดสำนึกร่วมทางด้านชาติพันธุ์และการดำรงเอกลักษณ์ของกลุ่มให้คงสืบต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อความอยู่รอดของสังคม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยงโปว์, ชุมชนศึกษา, การนับถือผีบรรพบุรุษ, พิธีกรรมความเชื่อ, โครงสร้างสังคม

สุรินทร์ เหลือลมัย (2542) "ความเชื่อทางศาสนาของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาวันปีใหม่กะเหรี่ยงที่วัดแจ้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี." สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมุ่งศึกษาระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของกะเหรี่ยงโปว์ ผลการศึกษาพบว่า แต่เดิมกะเหรี่ยงมีการนับถือผีด้วยความกลัวในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติที่มองไม่เห็น และเชื่อว่าผีมองเห็นการกระทำทุกอย่างของพวกเขา และจะลงโทษให้เกิดการเจ็บป่วยหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตหรือสัตว์เลี้ยงได้ จึงเกิดข้อห้ามเป็นกลวิธีในการควบคุมสังคม ที่ชาวกะเหรี่ยงไม่กล้ากระทำความผิด ปัจจัยที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในเขตวัฒนธรรมราชบุรีและเพชรบุรีหันมานับถือพุทธศาสนาเกิดจากเจ้าอธิการนวม อดีตเจ้าอาวาสวัดแจ้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ได้ถือธุดงค์เข้าไปจนถึงหมู่บ้านกะเหรี่ยงและเกิดการลงของใช้คาถาอาคมทางไสยศาสตร์ ระหว่างเจ้าอธิการนวมกับหัวหน้าผู้นำชาวกะเหรี่ยงโปว์ หัวหน้าชาวกะเหรี่ยงยอมแพ้และรับนับถือพุทธศาสนา แต่ยังคงสืบทอดการถือผีความเป็นพุทธมีการยอมรับตั้งแต่ระดับครอบครัว เครือญาติ จนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งจังหวัดราชบุรีและเพชรบุรี โดยมีศุนย์รวมจิตใจที่วัดแจ้งเจริญ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยงโปว์, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, ความเชื่อ, การนับถือผี, การควบคุมสังคม

โกวิท แก้วสุวรรณ (2543) "พู่หมื่นเปี้ย : กิจกรรมจารีตประเพณีของกะเหรี่ยงโป ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี" มหาวิทยาลัยศิลปากร 1: 133-163.

บทความกล่าวถึงกิจกรรมจารีตประเพณีของชาวกะเหรี่ยงโป โดยชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมแสดงความเชื่อที่สำคัญของชาวกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นั่น งานบุญข้าวใหม่ และพิธีกรรมผูกมือ "หล่าเขาะว" หรือกิจกรรมเยียวยาความเครียดนั้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับฤดูกาล และการทำมาหากิน นอกจากนี้ ในภาษากะเหรี่ยงจะมีคำเรียกกิจกรรมที่แสดงความหมายว่าเป็นพิธีกรรมของชุมชน ได้แก่คำว่า "พู่หมื่นเปี้ย" ซึ่งเป็นคำที่นำคำสองคำที่มีความหมายแสดงความเป็นชุมชนมารวมกัน คือคำว่า "พู่" หมายถึง จารีตที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย และลูกหลานต้องจัดสืบสานทุกปี และอีกคำคือ "หมื่นเปี้ย" หมายถึงการร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในชุมชนที่ร่วมกันปฏิบัติพิธีกรรมอย่างพร้อมเพรียง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยงโป, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, อด

ลักษณะชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม

สุรินทร์ มุขศรี (2543) "ย้อนรอยก๊อดส์อาร์มีบุกแดนไทยตะนาวศรีที่สวนผึ้ง" **ศิลปวัฒนธรรม** 5: 54 - 62.

ศึกษาความเป็นมาของกะเหรี่ยงว่าเป็นใคร มาจากไหน เข้ามาอยู่แถบนี้ตั้งแต่เมื่อไร กะเหรี่ยงไทยกับพม่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร และทำไมที่สวนผึ้งจึงมีกะเหรี่ยงอาศัยอยู่มาก โดยศึกษา กะเหรี่ยงที่ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงคติความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับชนกะเหรี่ยงนับจากเหตุการณ์กลุ่มก๊อดส์อาร์มีบุกยึดโรงพยาบาลราชบุรี โดยพบว่ากะเหรี่ยงตามแนวเขตตะนาวศรีอพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนไทยมากกว่า 200 ปีแล้ว โดยเฉพาะด้านจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี และมีจำนวนไม่น้อยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินสยามก่อนเกิดรัฐชาติมายาวนาน ทั้งสำนึกเสมอว่าตนเป็นคนไทย แต่กลับถูกจัดเป็นชนกลุ่มน้อยหรือประชาชนชั้นสองเสมอมา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, การตั้งถิ่นฐาน, ความเคลื่อนไหวทางการเมือง

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2543) "กะเหรี่ยง" **ศิลปวัฒนธรรม** 5: 64 - 69.

กะเหรี่ยงในภาคกลางที่ติดต่อกับพมดแดนพม่ามีอยู่มากในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี บางพวกถูกเรียกว่า "กะหรั่ง" ประวัติเดิมพวกเขาอาศัยอยู่บ้านเมกะวะ เขตเมืองมอละเมง ในประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในเขตไทยที่ห้วยช่องกะเลีย อ.สังขละบุรีเมื่อ 187 ปีมาแล้ว ต่อมาก็ต่างแยกย้ายออกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ต้นลำธารต่างๆ นอกจากนี้บทความยังกล่าวถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่แสดงผ่านวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ตั้งบ้านเรือน ศาสนา การเลือกคู่ครอง การแต่งงาน และวิถีชีวิตด้านต่างๆ ของชาวกะเหรี่ยงอีกด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กะเหรี่ยง (กะหรั่ง), ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ศาสนา, พิธีกรรม, การแต่งงาน

วนิดา ตรีสวัสดิ์ (2543) "วัฒนธรรมกะเหรี่ยง : การสื่อสารผ่านบทเพลง" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ราชบุรี 3: 48-59.

บทความนี้เป็นการศึกษาเพลงพื้นบ้านของกะเหรี่ยงสวณมั้ง จังหวัดราชบุรีที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงที่สื่อสารผ่านบทเพลงและสืบทอดต่อๆ กันมา จากการศึกษาพบว่า การรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมกะเหรี่ยงมีหลายรูปแบบ การใช้บทเพลงเป็นเครื่องมือสื่อสารถ่ายทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ หรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นเป็นรูปแบบที่สำคัญ เพราะในอดีตเพลงพื้นบ้านเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีบทบาทมากในการอบรมขัดเกลาและถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคมแก่สมาชิกในสังคม สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน แม้ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านจะไม่ใช่ที่นิยมร้องหรือฟังกัน แต่ก็ยังคงมีให้เห็นในวันสำคัญหรือในโอกาสพิเศษต่างๆ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยง, ดนตรีวิทยาชาติพันธุ์, คติชาวบ้าน, การขัดเกลาทางสังคม

วัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ (2545) 'การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในวิถีการผลิตและระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในมิติหญิงชายของชุมชนกะเหรี่ยง : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านทิพูเย หมู่ที่ 3 ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี' วิทยานิพนธ์หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศึกษาผลกระทบของกระบวนการพัฒนาโดยรัฐ และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีต่อวิถีการผลิตและโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในมิติชายหญิงของชุมชนกะเหรี่ยงในหมู่บ้านทิพูเย อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลไกการพัฒนาของรัฐ เช่น การใช้กฎหมายควบคุมจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชน และการดึงชุมชนให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาในระบบทุนนิยม โดยผ่านโครงการพัฒนาแบบกลืนกลาย การเข้ามาครอบครองที่ดินของนายทุน และการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนภายนอกชุมชน เป็นสาเหตุหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิตและความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน จากวิถีการผลิตเพื่อยังชีพ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันผลผลิตภายในชุมชน มาเป็นการผลิตที่พึ่งพิงระบบเศรษฐกิจภายนอกชุมชน และความสัมพันธ์ทางสังคมสมัยใหม่ที่ยึดถือเน้นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเหนือจารีตดั้งเดิม

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, กาญจนบุรี, กะเหรี่ยงไป, ชุมชนศึกษา, แนวเศรษฐกิจ การเมือง, โครงสร้างสังคม, ชาตินิยมกับรัฐ, การปรับตัว

ภาสกร ภูแต่มนิล (2546) "ลัทธิฤๅษี : วาทกรรมของคนชายขอบ (กะเหรี่ยง) ภาพสะท้อนพลังชุมชนสูงสังคมอุดมคติ." **รวมบทความทางวิชาการไทยศึกษา** () มหาสารคาม: โครงการปริญญาเอกไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มีความเชื่อเป็นกรอบในการดำรงและการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาตินิยม โดยความเชื่อที่ยึดโยงสังคมกะเหรี่ยงคือ ลัทธิฤๅษี ชาวกะเหรี่ยงจึงดำรงอยู่อย่างพึ่งพาธรรมชาติ เคารพธรรมชาติ มีข้อห้ามทางศาสนาเป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคม โดยมีฤๅษีเป็นผู้นำทางความเชื่อที่มีบทบาทในการปกครอง และมีความสัมพันธ์ระหว่างชาวกะเหรี่ยงทั้งฝั่งไทยและพม่า มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและการร่วมกันใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีการไปมาหาสู่อย่างไร้พรมแดน เมื่อความเจริญเข้ามามีความสำคัญ เกิดการพยายามเปลี่ยนแปลงโดยรัฐชาติ ที่เข้ามาแทรกแซงการดำรงตนของชาวกะเหรี่ยง โดยเข้าไปจัดระบบการศึกษา ยกเลิกพิธีกรรมความเชื่อ และมองชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนกลุ่มน้อยที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงาน ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย บริเวณชายแดนไทย-พม่า

คำสำคัญ: ชาตินิยม, กะเหรี่ยง, ลัทธิฤๅษี, โครงสร้างสังคม, ความสัมพันธ์ทางชาตินิยม, ชาตินิยมกับรัฐ, การดำรงอัตลักษณ์ชาตินิยม, ปัญหาสังคม

สุรินทร์ เหลือลมัย (2546) "มิติวัฒนธรรมท้องถิ่นวัฒนาของชาวกะเหรี่ยงราชบุรี
" เมืองโบราณ 3: 60-67

ศึกษามิติของความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกปัจจุบันของชุมชนกะเหรี่ยงไป จ.ราชบุรี เพื่อให้เห็นกระบวนการ "ท้องถิ่นวัฒนา" (Localization) ที่เป็นการฟื้นฟูพลังและศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดร่วมกันในท้องถิ่น โดยการนำมิติวัฒนธรรมมาใช้ เช่น การฟื้นฟูวัดเก่าเพื่อสืบสานอัตลักษณ์ความเป็นกะเหรี่ยงโพลง ที่ทำให้เห็นรากเหง้าการนับถือผี "เสาหลักบ้าน" แล้วสืบทอดผสมผสานมาเป็นสัญลักษณ์ของ "เจดีย์" ในพิธีกรรม "พุทธแบบกะเหรี่ยง" พิธีกรรมการไหว้รุกขจี้อ หรือเจ้าแห่งต้นไม้ใหญ่ประจำหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนบทบาทสถานะมาเป็น "เจ้าพ่อ" ที่สิงสถิตในศาลเมื่อมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาตินิยมจีน ไทยวน ลาวเวียงและมอญที่มาตั้งรกรากภายหลัง หรือการบวชป่าที่เกิดขึ้นจากการนำเอาความเชื่อทางศาสนามาผสมผสานกับความหมายของการอนุรักษ์ในเชิงสัญลักษณ์ เป็นต้น ตลอดจนงานชุมชนหมู่บ้านใหม่กะเหรี่ยงที่วัดแจ้งเจริญซึ่งได้

ก่อให้เกิดสำนึกทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงร่วมกันจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, กะเหรี่ยงโป, ท้องถิ่นวัฒนา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์
พิธีกรรม, การนับถือศาสนา, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

พวน/ไทยพวน/ลาวพวน

ปราณี วงษ์เทศ (2531) "นิทานชาดก กับ โลกทัศน์ของลาวพวน" **พื้นถิ่น พื้นฐาน: มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิตสามัญของ "พื้นบ้านพื้นเมือง"** (132-143) กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบความคิดความเชื่อ ค่านิยม และโลกทัศน์ของกลุ่มลาวพวน โดยการศึกษาประเพณีบอกเล่า ในฐานะที่เป็นสื่อหรือข้อมูลทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้เข้าใจหรือเข้าถึงค่านิยม โลกทัศน์ และความนึกคิดร่วมของกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในเขตหมู่บ้านม่วงขาว บ้านต้นโพธิ์ และบ้านด่าน อำเภอโคกปีบ จังหวัดปราจีนบุรี เน้นเก็บข้อมูลจากการบอกเล่า พบว่า แม้พื้นที่นี้จะมีการผสมผสานกันของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในหมู่ชาวจีน ไทย และลาว แต่ชนกลุ่มที่มีบทบาททางวัฒนธรรมมากที่สุดได้แก่คนลาว การครอบงำของวัฒนธรรมลาวเห็นได้จากประเพณีการจุดบั้งไฟ และการแพร่หลายของนิทานชาดก ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนลาว เช่นเรื่องพระมโหสถ พระรถเมรี นางสิบสอง การเกิด จำปาสี่ต้น ปลาแดกปลาสมอ ฯลฯ ชาดกได้กลายเป็นความเชื่อที่สร้างสำนึกร่วมในหมู่คนลาวในสังคมใหม่ โดยเฉพาะลาวพวนที่ถูกกวาดต้อนมาในฐานะเชลยศึก ประเพณีพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ในการสืบทอดชาดกได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนลาวอย่างแนบแน่น และเป็นสัญลักษณ์ของจิตสำนึกในเผ่าพันธุ์ของคนลาว นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความหมายและบทบาทของนิทานชาดก ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ร่วมที่มีความสำคัญต่อโลกทัศน์ บุคลิกภาพ และค่านิยมของลาวพวน ช่วยเชื่อมโยงจิตสำนึกจากอดีตกับปัจจุบันในฐานะชนกลุ่มน้อยในสังคมไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ตะวันกลาง, ปราจีนบุรี, ลาวพวน, คติชนวิทยา, การครอบงำทางวัฒนธรรม, สำนึกชาติพันธุ์, โลกทัศน์, ค่านิยม, ระบบสัญลักษณ์

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ และคณะ (2533) 'ไทพวน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิถีชีวิต พฤติกรรมการส่งเสริมจิต - พุทธพิธีและปัญหาการใช้ภาษา' วิทยานิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาวไทพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก นับถือพุทธศาสนาและมีประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ประเพณีพิธีกรรมบางอย่างของชาวไทพวนที่ยังคงอนุรักษ์อยู่จนถึงปัจจุบัน คือ การทำบุญสร้างกุศลในโอกาสต่างๆ เช่น บุญกฐิน และการละเล่น เช่น โขนและหนัง เป็นต้น ส่วนประเพณีที่ชาวไทพวนเลิกปฏิบัติแล้วแต่ยังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมของชาวไทพวน คือ พิธีอยู่กรรม การเกี่ยวพาราสี ประเพณีลงช่วง ประเพณีการสู้วัวควาย พิธีแห่

นางแมว เป็นต้น นอกจากนี้งานวิจัยยังกล่าวถึง การฝึกจิต - พุทธพิสัยให้แก่เด็กนักเรียนอนุบาล
 ชั้นปีที่ 1 และ 2 โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เกิดพฤติกรรมแบบจิต - พุทธพิสัยและใช้
 คะแนนสอบของจิต - พุทธพิสัยก่อนทดลองเป็นตัวแปรร่วม, และงานวิจัยยังกล่าวถึงการฝึกการ
 ออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 ด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, ไทยพน, ชุมชนศึกษา, การอ้างอัตลักษณ์,
 ระบบการศึกษา

สมพร ศรีพั่ง (2536) 'ประเพณีของชาวไทยพน' เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องใน
 งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพ
 สตรี.

งานศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประเพณีของไทยพวนมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงอย่างใกล้ชิดกับความ
 เชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา อย่างประเพณีกำฟ้า ซึ่งแสดงออกถึงการนับถือเทพยดาผู้
 รักษาฟ้า เพื่อให้ลดบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล โดยชาวพวนในจังหวัดลพบุรีจะจัดประเพณี
 กำฟ้าในช่วงเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ส่วนประเพณีใส่กระจาด ซึ่งเป็นการทำบุญมหาชาติครั้งใหญ่ประ
 จำปี จะจัดขึ้นในงานเทศน์มหาชาติในเทศกาลออกพรรษา นอกจากนี้ชาวพวนยังมีประเพณีที่เกี่ยว
 ข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ประเพณีลงข่วง หมายถึงการนัดหมายเพื่อนบ้านออกมาทำงานพร้อมกัน
 และเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะกันในการร่วมกันทำงาน โดยงานที่นำมาทำขณะลง
 ข่วงโดยมากจะเป็นงานพื้นบ้านทั่วไป เช่น การทอผ้า บั่นด้าย ซ้อมข้าว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, ชาติพันธุ์วรรณนา, ความเชื่อ, พิธี
 กรรม, วิถีชีวิต

อุทัยวรรณ ดันหยง (2536) 'การเปลี่ยนแปลงลักษณะและความหมายของคำในภาษาพวน'
 เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะ
 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี.

งานศึกษาชี้ให้เห็นว่า ภาษาพวนเป็นหนึ่งในเจ็ดกลุ่มภาษาที่มีการสืบทอดมาจากยูนนาน-
 เชียงแสน เป็นภาษาที่กระจายทั่วไปทั้งในประเทศไทย ลาว พม่า เวียดนาม มาเลเซีย อินเดีย และ
 บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งพบว่าภาษาพวนที่แพร่กระจายในพื้นที่

ต่างๆ มีความเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของลักษณะและความหมายของคำ ได้แก่ การมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเพิ่มมากขึ้น มีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เกิดการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะท้าย นอกจากนี้การใช้ภาษามีวัยต่างกันยังเป็นปัจจัยที่ทำให้การใช้ภาษาแตกต่างกัน โดยเฉพาะการนำศัพท์ในภาษาอื่นมาใช้ร่วมกันศัพท์เดิม ส่งผลให้ศัพท์บางคำถูกเลิกใช้ไป ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในภาษา อาจมีสาเหตุจากปัจจัยหลายประการ เช่น ปัจจัยทางบริบทสังคม ไม่ว่าจะ เป็นสภาพที่ตั้งชุมชน การประกอบอาชีพ การผสมผสานทางวัฒนธรรม และค่านิยมที่ไม่ต้องการแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคม

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, ระบบภาษา, ค่านิยม

โพธิ์ แชมล่าเจียก (2537) **ตำนานไทยพวน: เล่าเรื่องราวเก่าแก่** กรุงเทพฯ : บริษัท สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงตำนานการสร้างถิ่นฐานของชาวไทยพวนในไทย ไม่ว่าจะกลุ่มไทยพวนบ้านหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งอพยพมาจากทุ่งไหหิน แขวงเมืองเชียงขวาง ในสมัยรัชกาลที่ 3 และเป็นอำเภอที่มีคนไทยพวนมากที่สุดในประเทศ หรือชาวไทยพวนอีกจำนวนมากที่ตั้งหลักแหล่งตามภาค/จังหวัดต่างๆ ในไทย โดยสืบค้นถิ่นเดิมของชาวไทยพวนเหล่านี้ และตำนานแห่งปฐมบรรพบุรุษผู้สร้างเมืองพวน และเจ้าผู้ครองเมืองพวน ตำนานการอพยพของคนไทยพวนรุ่นแรกสู่แผ่นดินไทยในสมัยกรุงธนบุรี การอพยพครั้งที่สองในสมัยรัชกาลที่ 1 และครั้งที่ 3 ในสมัยรัชกาลที่ 2 ครั้งที่ 4-5 ในสมัยรัชกาลที่ 3 นอกจากนี้ยังกล่าวถึงประเพณีการนับวัด เดือน ปี ของไทยพวนโบราณ ประเพณีกำฟ้า และคำไทยพวนที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันอีกด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ไทยพวน, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, คติชนวิทยา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, วัฒนธรรม

ยุรี ไบตระกูล (2537) 'พิธีบุญกำฟ้าของลาวพวน : กรณีศึกษาหมู่บ้านพวน ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี' วิทยานิพนธ์หลักสูตรมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิธีบุญกำฟ้าเป็นพิธีกรรมโบราณที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของลาวพวนที่คงอยู่ สัญลักษณ์ใน

พิธีกรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นพิธีกรรมแห่งความอุดมสมบูรณ์ โดยพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างและการจัดระเบียบทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ และพิธีกรรมยังสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางเครือญาติและการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนหลังการสมรส และการให้ความสำคัญกับญาติทางฝ่ายหญิงเป็นหลัก อีกทั้งพิธีกรรมยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อ ประกอบด้วยพุทธศาสนา ลัทธิพราหมณ์ และความเชื่อดั้งเดิม นอกจากนี้พิธีกรรมยังมีบทบาทในการยึดเหนี่ยวให้ลาวพวนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สิงห์บุรี, ลาวพวน, ชุมชนศึกษา, การนับถือศาสนา, พิธีกรรม, โครงสร้างสังคม, ระบบเครือญาติ, เอกลักษณะวัฒนธรรม

อุบลทิพย์ จันทรเนตร (2537) 'ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับโลกทัศน์ของลาวพวน : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี' วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาโลกทัศน์ของลาวพวนในหมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี ผลจากการศึกษาพบว่า ความหมายในคำไทยและคำลาวในเพลงกล่อมเด็กสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกทัศน์ในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของคำร้องในเพลง จากคำร้องในเพลงกล่อมเด็กพบว่าคำที่คนลาวพวนจำเป็นต้องใช้เพื่อสื่อการแสดงออกในวิถีชีวิตของคนไทยเป็นคำไทยส่วนใหญ่ และปรากฏในบริบทที่อ้างสถานที่ การขอร้องขอห้าม และกิจวัตรประจำวัน ฯลฯ เมื่อเวลาผ่านไปคำไทยได้เข้ามาแทรกคำลาวและค่อยๆ มีบริบทที่เปลี่ยนไป คือมีคำไทยเข้ามามากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สิงห์บุรี, ลาวพวน, คติชนวิทยา, เพลงกล่อมเด็ก, โลกทัศน์, ระบบภาษา, การปรับตัว, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ปิยะพร วามะสิงห์ (2538) 'ความสำนึกในชาติพันธุ์ของลาวพวน' วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการอ้างอัตลักษณ์และสำนึกทางชาติพันธุ์ของลาวพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นกลุ่มลาวพวนที่อพยพจากเมืองเชียงขวาง เมืองพวนเข้ามา

ตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าวในสมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการศึกษาพบว่า ชาวพวนในอำเภอปากพลีมีอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ทับซ้อนกันอยู่ 2 ระดับคือ ระดับที่เป็นคนไทยและคนพวนควบคู่กันไป ความสำนึกในชาติพันธุ์ลาวพวนจะมีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะการรวมตัวของลาวพวนในท้องถิ่นและต่างถิ่น ซึ่งนำไปสู่การช่วยเหลือและร่วมมือกันระหว่างลาวพวนด้วยกันมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างลาวพวนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, ลาวพวน, ชุมชนศึกษา, สำนึกชาติพันธุ์, การดำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

ศิริพร ศรีแสง (2538) 'บวชช้าง : ภาพสะท้อนมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวพวน กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาชิ้นนี้มีเนื้อหาหลายประเด็น คือ สภาพทั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมา ประเพณีและความเชื่อ โดยมุ่งเน้นที่ประเพณีบวชช้างในฐานะที่เป็นภาพสะท้อนมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวพวน ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุโขทัย, พวน, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, บวชช้าง, โครงสร้างสังคม, วัฒนธรรม

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2539) 'วรรณกรรมไทพวน: ความสัมพันธ์กับสังคม' วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ศึกษาวรรณกรรมไทพวนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทพวนในอำเภอปากพลี จ.นครนายก ผลการศึกษาวเคราะห์วรรณกรรมนิทานไทพวนพบว่า วรรณกรรมนิทานไทพวนที่มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อนได้แก่ ตำนาน นิทานคำสอน นิทานลูกโซ่ และนิทานตลก ส่วนที่มีโครงเรื่องซับซ้อนปรากฏในนิทานชีวิตและนิทานชาดก วรรณกรรมนิทานไทพวนส่วนใหญ่มักเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบูรพกรรมที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมทางพุทธศาสนา การบำเพ็ญทานบารมี ความรัก ชนชั้น และคุณธรรม วรรณกรรมนิทานไทพวนมีบทบาทและหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสังคมไทพวนอย่างมาก ในการให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังในงานประเพณีและ

พิธีกรรมต่างๆ เป็นเครื่องมืออบรมจิตใจและปลูกฝังค่านิยม การประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ช่วยรักษาแบบแผนของสังคม และสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวไทยพวนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้ชาวไทยพวนยังสืบทอดเอกลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, ไทยพวน, คติชนวิทยา, ความเชื่อ, พิธีกรรม, ค่านิยม, การดำรงอัตลักษณ์

เกรียงศักดิ์ อ่อนละมัย (2540) 'วิถีการดำเนินชีวิตของชาวชนบทในกระแสโลกาภิวัตน์ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนไทยพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี' วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

งานวิจัยชิ้นนี้มีเนื้อหาครอบคลุมในหลายประเด็น อธิบายความเป็นมา วิถีการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ เช่น ระบบเครือญาติ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น การแต่งกาย การสร้างบ้าน อาชีพ และ ฯลฯ ของชาวพวนที่ดำรงอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์, และอธิบายปัจจัยที่วัดการยอมรับระยะความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวพวนกับคนต่างกลุ่ม ซึ่งได้แก่ การเข้ามาอาศัยในหมู่บ้าน, การมาปลูกบ้านใกล้ๆ, การคบหาเป็นเพื่อน, การเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ, การเป็นลูกเขยลูกสะใภ้ โดยแบ่งตามเชื้อชาติและศาสนา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, พวน, ชุมชนศึกษา, การดำรงชาติพันธุ์, วัฒนธรรม, พิธีกรรม, การปรับตัว, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

เชาว์วัย ศุภรตรีทิเทศ (2542) 'การรับนวัตกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา: ศึกษากรณีชุมชนไทยพวนในจังหวัดลพบุรี' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาการรับเอานวัตกรรมและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวไทยพวนหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านกล้วย จังหวัดลพบุรี โดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา อธิบายผลของนวัตกรรมที่เป็นอิทธิพลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาอันได้แก่ ศาสนาพุทธ พราหมณ์ และผี ซึ่งชาวไทยพวนนับถือสืบทอดกันมาว่านวัตกรรมส่วนใดมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพิธีกรรม ผลการศึกษาปรากฏว่า การรับเอานวัตกรรมทางวัตถุ การเป็นอุตสาหกรรม การเป็นเมือง การพัฒนาโดยหน่วยงานของรัฐ การพัฒนาระบบชลประทาน และการพัฒนาระบบคมนาคม มีผลกระทบต่อระบบพิธีกรรมทางศาสนา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, ชุมชนศึกษา, การเปลี่ยนแปลงทาง

วัฒนธรรม, การนับถือศาสนา, พิธีกรรม,ชาติพันธุ์กับรัฐ

ปรารภณา แซ่ชิง (2545) ประวัติการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวไทยพวนในประเทศไทย และลักษณะทั่วไปของชาวไทยพวน ในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพฯ: หนังสือตีพิมพ์เนื่องในโอกาสมงคลอายุครบเจ็ดรอบ นายประเสริฐเรืองสกุล 27 สิงหาคม พ.ศ. 2455.

ชาวไทยพวนเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองพวนและเมืองเชียงขวางทางตอนเหนือของประเทศลาว ต่อมาถูก "กวาดต้อน" เข้าสู่ประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวไทยพวนที่อยู่ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากลาวพวน ซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์เข้ามาอยู่ตั้งแต่สมัยเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ ครั้งแรกชาวไทยพวนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่ "บ้านเช่า" จังหวัดลพบุรี และต่อมาในปี พ.ศ. 2482 "บ้านเช่า" ก็ถูกเปลี่ยนเป็น "อำเภอบ้านหมี่" ชาวไทยพวนมีผิวขาวเหลืองและมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับลาวพวกอื่นๆ มีความขยัน รักสงบ โอบอ้อมอารี และรักพวกพ้อง พูดภาษาตระกูลไต อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เครือญาติ นับถือศาสนาพุทธ นิยมแต่งกายด้วยผ้าฝ้าย "ผ้ามัดหมี่" อยู่บ้านเป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง พื้นกระดานเป็นไม้แผ่นใหญ่ๆ หนาและแข็งแรง ใต้ถุนมีคอกวัว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อรวรรณ เขื่อน้อย (2546) 'เจดีย์ที่ปรากฏในชุมชนชาวพวน : กรณีศึกษาวัดมหาเจดีย์ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา และวัดแสงสว่าง อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน โดยมุ่งเน้นที่สถาปัตยกรรม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เจดีย์ที่ปรากฏในชุมชนไทยพวนในพื้นที่ศึกษาทั้งสองวัด มีรูปแบบทางด้านศิลปกรรมที่สัมพันธ์กับเจดีย์ลาว โดยเฉพาะในกลุ่มเมืองเชียงขวาง ทั้งลักษณะโครงสร้างโดยรวม การทำเพ็นมุมไม้ยี่สิบ ฐานที่มีลักษณะยี่ดสูง การไม่ให้ความสำคัญกับบัวหงาย การใช้เส้นลวดบัวอย่างมาก องค์ระฆังขนาดเล็ก และการไม่ใช้บัลลังก์รองรับส่วนยอด ลักษณะเหล่านี้เป็นความพ้องกันทางด้านรูปแบบของเจดีย์ในกลุ่มนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านงานศิลปกรรมที่ช่างนำเอาลักษณะเฉพาะมาสร้างสรรค์งานศิลปกรรมถ่ายทอดถึงการรำลึกถึงสถานที่ที่ตนจากมา นอกจากนี้ ผลการศึกษางานศิลปกรรมนี้ยังนำไปสู่การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการอพยพของ

คนลาวจากเมืองเชียงขวางเข้ามาในพื้นที่บริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีบทบาทอย่างมากในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ ๓

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ไทพวน, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ศิลปวัฒนธรรม, สถาปัตยกรรม, พุทธศาสนา, การอ้างชาติพันธุ์

ราตรี มฤคทัต, เสาวภา พรสิริพงษ์ (2533) "พิธีลาสิกขาของลาวพวน : วิเคราะห์ในเชิงมานุษยวิทยา" *ภาษาและวัฒนธรรม* 2: 96-110.

บทความนี้เป็นการศึกษาระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวพวน โดยมุ่งศึกษาพิธีกรรมลาสิกขาของชาวพวน อาศัยวิเคราะห์ในเชิงมานุษยวิทยาการแพทย์ ในด้านที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนสถานภาพ (rite of passage) และสาเหตุของความเจ็บป่วย (etiology) และการป้องกัน (preventive medicine) โดยผู้เขียนได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในพิธีลาสิกขาที่วัดเกาะหวาย หมู่บ้านเกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก จากการศึกษาพบว่า การสู่วัณูหลังลาสิกขา ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องขวัญ และความสำคัญของจำนวนขวัญ เช่น 32 ขวัญ หรือ 90 ขวัญ ซึ่งเป็นความเชื่อที่คนพวนมีร่วมกับชนชาติที่พูดภาษาตระกูลไต โดยเฉพาะความเชื่อที่ว่าขวัญเป็นส่วนสำคัญ และจำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ และเชื่อว่าถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งของขวัญออกจากร่างกาย อันเนื่องมาจากเปลี่ยนที่อยู่ จะทำให้เกิดความเจ็บป่วย ดังนั้นจึงต้องมีพิธีสู่วัณูเพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนสภาวะของบุคคลให้เข้ากับสถานภาพใหม่

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, ลาวพวน, การวิเคราะห์พิธีกรรม, พิธีกรรม, ความเชื่อ, การปรับเปลี่ยนสถานภาพบุคคล

จารุวรรณ พุ่มพฤษ (2536) 'ชาติพันธุ์วิทยาในจังหวัดลพบุรี' เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี.

งานศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดลพบุรี สามารถจำแนกตามถิ่นที่อยู่ดั้งเดิมได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานเดิมในประเทศลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานเดิมในรามัญประเทศทางตอนใต้ของประเทศพม่า โดยทั้งสองกลุ่มมีการประกอบอาชีพที่คล้ายกันแม้จะมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน คือ การทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทำเครื่องจักสานและทอผ้า

ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์มอญจะมีอาชีพเฉพาะกลุ่มคือ การทำอิฐ สำหรับวัดมณเฑียรประเพณี แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะของตน โดยมักจะสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2536) "การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์" **อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร** 2: 69-83.

บทความนี้ได้กล่าวถึงประวัติการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวพวนที่กระจายอยู่ในแถบภาคกลางของไทย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่จังหวัดลพบุรี และกระจายไปในอีกหลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดแพร่ พิจิตร สุโขทัย เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร อุทัยธานี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครนายก นนทบุรี เลย อุดรธานี และฉะเชิงเทรา โดยผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์ภาษาพวน ซึ่งเป็นหนึ่งในภาษตระกูลไต (Tai Family) พบว่า ภาษาพวนมีพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ไม่มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วย เสียงและสระประสม 3 หน่วยเสียง โดยรายละเอียดทั้งหมดแสดงให้เห็นในแผนภูมิ และจากการศึกษาเสียงวรรณยุกต์ พบว่า ภาษาพวนในถิ่นต่างๆ จะมีระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ต่างกันมากกว่าระบบพยัญชนะหรือสระ ผู้เขียนจึงอาศัยการศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาพวนในถิ่นต่าง ๆ ในการจัดกลุ่มและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษาพวนแต่ละกลุ่ม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, พวน, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ภาษาศาสตร์พวน

วิเชียร วงศ์วิเศษ (2536) 'ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยพวน' เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี.

งานศึกษามีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยพวนที่มีถิ่นฐานในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า "พวน" เป็นชื่อเรียกคนไทยที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว ซึ่งมีข้อสันนิษฐานว่าตั้งอยู่ใกล้ภูเขาที่ชื่อว่าภูพวน ชาวพวนอพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นส่วนหนึ่งของไทยสมัยกรุงธนบุรี และในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งชาวพวนรวมทั้ง

ชาวลาวทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ถูกกวาดต้อนมาตามฝั่งขวาแม่น้ำโขง ได้กระจัดกระจายไปทั่วภาคอีสานและภาคกลางของประเทศ สำหรับวัฒนธรรมชาวพวนนั้น ชาวพวนนับถือศาสนาพุทธ และใช้ภาษาไทย ซึ่งมีเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงภาษาภาคกลางมากกว่าสำเนียงของชาวไทยอีสาน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลพบุรี, ไทยพวน, ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, วัฒนธรรมและภาษา

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ (2536) "พวนบ้านหาดเสี้ยว ความค้ำใจถึงเมื่อสามปีให้หลัง" **เมืองโบราณ** 4: 100-111.

กล่าวถึงการทอผ้าของชาวพวนบ้านหาดเสี้ยว ว่าด้วยพันธะทางวัฒนธรรมของผู้หญิงพวน ซึ่งชีวิตผูกพันอยู่กับเส้นใยจากฝ้ายนับแต่เกิดจนถึงตาย โดยผู้หญิงพวนต้องทอผ้าขึ้นตีนจกไว้ใส่ไปวัด สำหรับคนรักจะบวช และแต่งงาน และต้องทอผ้าขาวเตรียมไว้เป็นของกำนัลหมอต้าแยมในยามคลอด ทอผ้าห่ม ผ้าอ้อมสำหรับเด็กที่กำลังกำเนิดมา หลังจากว่างจากการทำเกษตรแล้วก็ยังต้องทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือนด้วย และต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความชำนาญแก่คนรุ่นหลัง ชีวิตคนในชุมชนพวนหาดเสี้ยวจึงเชื่อมโยงกับเส้นใยจากฝ้ายและแรงงานแห่งความรักผูกพันโดยมีผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง จึงมีคำกล่าวที่ว่า "อยู่ไปก็เปลืองผ้า ตายไปไม่เปลืองเกลือ" เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุโขทัย, พวน, ผู้หญิง, ทอผ้า, ทัศนคติ, ชุมชนศึกษา, โลกทัศน์

วีระพงศ์ มีสถาน (2539) "พวนนั้นไซ้ ไทยหรือลาว" **ศิลปวัฒนธรรม** . .

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของพวน โดยแสดงให้เห็นว่า คำเรียกตนเองของชาวพวน ไม่ว่าจะ "ไท/ไทยพวน" และ "ลาวพวน" ว่ามีที่มาอย่างไร โดยอาศัยมุมมองทางภาษาศาสตร์และวัฒนธรรม กล่าวคือ คำเรียก ไทยพวน ในฐานะที่เป็นประชากรของประเทศไทย ส่วน ลาวพวน ในฐานะที่เป็นกลุ่มประชากรที่พูดภาษาตระกูลไท สาขาลาว และเป็นผู้สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่มีถิ่นฐานในลาว แต่การแบ่งดังกล่าวเป็นภาวะทางการเมืองในยุคหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ต้องการสมานความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวโดยใช้คำว่า ไทย ไปทั้งชุมชนชาติพันธุ์ในไทย ขณะที่การเรียกลาวพวนยังสะท้อนอคติทางชาติพันธุ์ต่อคนลาว ดังนั้นควรเรียก พวน โดยไม่ควรมีการเติมด้วย ไท/ไทยหรือลาว มากำกับ เพื่อคงความรู้สึกที่ดีและความถูกต้องทางวิชาการ

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, พวน, อัตลักษณ์ชาตินิยม, ภาษา, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชาตินิยมกับรัฐ

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2542) "ซังข้าวคั่วคิง และไม้ค้ำโพ : สัญลักษณ์ในพิธีกรรมการสืบชะตาของชาวไทพวนหมู่บ้านวัดเขาแดง" *ภาษาและวัฒนธรรม* 1: 41-45.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบความคิดความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมไทพวน โดยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มชนไทพวนหมู่บ้านวัดเขาแดง ตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นกลุ่มชนที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยด้วยเหตุผลเดียวกับกลุ่มชนไทพวนหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดนครนายก ปัจจุบันไทพวนยังคงยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของตนอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะพิธีกรรมการสืบชะตา หรือที่ไทพวนเรียกว่า "ซังข้าวคั่วคิงและไม้ค้ำโพ" ที่สืบทอดปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ชาวไทพวนเชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวจะช่วยต่ออายุให้ยืนยาวได้ โดยจะกระทำเมื่อมีผู้ใดเจ็บป่วย หรือกระทำให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อเป็นการต่ออายุให้ยืนยาวเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่ลูกหลาน

คำสำคัญ: ชาตินิยม, ภาคกลาง, นครนายก, ไทพวน, ชุมชนศึกษา, ความเชื่อ, พิธีกรรม, การอนุรักษ์วัฒนธรรม

ภูวดล สุวรรณดี (2544) "สายใยของชาวไทยพวน ปราจีนบุรี" *ศิลปวัฒนธรรม* 8: 108 -111.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มุ่งเน้นการศึกษาประเพณี และพิธีกรรม ศาสนา ความเชื่อของชาวไทยพวน เกี่ยวกับประเพณีบุญข้าวหลามของชาวไทยพวน แถวอำเภอศรีมโหสถ และอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี จัดในวันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 อันถือว่าเป็นวันแรกที่จะปักข้าวในยุ้งหรือเล่าข้าวออกมากินได้ ภายหลังจึงขยับเลื่อนมาจัดในวันมาฆบูชา โดยจะนำข้าวใหม่ขึ้นมาทำบุญถวายพระเสียก่อน ขั้นตอนการทำข้าวหลามสูตรไทยพวนมีความ พิถีพิถันตั้งแต่การเลือกตัดไม้ไฟ การเตรียมข้าวเหนียว และการเผาซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องอาศัยความชำนาญที่ถ่ายทอดกันมา แต่ละขั้นตอนแฝงไปด้วยวิถีคิดและการรู้จักธรรมชาติเป็นอย่างดี ปัจจุบันชาวไทยพวนยังคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและภาคภูมิใจในความ เป็นพวนของตน ทุกครั้งที่มีการบุญประเพณี ลูกหลานชาวไทยพวนจะกลับมาร่วมงานกันลั่นหลาม การแสดงออกในรูปของงานประเพณีนี้จึงถือเป็นกลไกหนึ่งของสังคมที่คอยควบคุม ประสาน สร้าง ความปรองดองและขวัญกำลังใจแก่ชุมชน

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ปราชญ์บุรี, ไทยพวน, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, อุดลักษ์ณ์ ชาติพันธุ์, โลกทัศน์, การควบคุมทางสังคม

นวลลออ ทินานนท์ (2545) "การศึกษางานหัตถกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครนายก" วารสาร สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2: 69-76.

บทความกล่าวถึงผลจากการศึกษางานหัตถกรรมพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาของชาวพวนที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครนายก เมื่อครั้งที่รัชกาลที่ 3 ยกทัพไปตีเวียงจันทน์ และโปรดเกล้าให้ชาวลาวจากเวียงจันทน์และหัวเมืองใกล้เคียงมาตั้งถิ่นฐานในหัวเมืองชั้นใน ได้แก่ สระบุรี นครชัยศรี สุพรรณบุรี ปราชญ์บุรี รวมถึงนครนายก โดยเฉพาะที่อำเภอปากพลี ผู้เขียนได้ศึกษางานหัตถกรรมที่มีการใช้งาน 3 รูปแบบคือ ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการทำมาหากิน และใช้เกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรมความเชื่อ โดยทำการศึกษาคำขวัญใน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์ จากการศึกษาพบว่า มีงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ผลิตสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 3 ประเภท คือ งานจักสาน งานตีเหล็ก และงานทอผ้า

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, ชาวพวน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน, ศิลปวัฒนธรรม, หัตถกรรม

ชุมพล บัวแย้ม (2546) "ไปเป็นบิรวารเจ้าพ่อ "การะเกด" ในงานเลี้ยง "ผีปู่ตา" ของชาวพวนที่อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก" ศิลปวัฒนธรรม 11: 82-90.

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบความคิด ความเชื่อของคนพวน บ้านกลางโสภาดำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยมุ่งเน้นศึกษาระบบความเชื่อของชาวพวนผ่านพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ตา ที่กระทำผ่านเจ้าพ่อการะเกด ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิญญาณนักรบที่อพยพมาพร้อมกับการย้ายถิ่นฐานของชาวพวน ชาวบ้านยกย่องให้เป็น "อารักษ์บ้าน" ผู้คุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนั้นเจ้าพ่อการะเกดยังเป็นชื่อของตัวละครเอกในนิทานเรื่องการะเกด วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวพวนอันเป็นนิทานเก่าแก่สองฝั่งโขงที่เล่าสืบทอดกันมาในกลุ่มชาวพวน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครนายก, พวน, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, คติชนวิทยา

ลาวโซ่ง/ไทยโซ่ง/ไทยทรงดำ

นาตยา สำราญทรัพย์ (2532) 'ระบบเครือญาติและโครงสร้างทางสังคมลาวโซ่ง' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างทางคมของลาวโซ่ง มีการจัดลำดับชั้นทางสังคมแบ่งออกเป็น ชั้นผู้ทำว และชั้นผู้น้อย ทั้งสองชนชั้นมีความแตกต่างกันในการปฏิบัติพิธีกรรม กล่าวคือ ชนชั้นผู้ทำวจะประกอบพิธีกรรมที่ใหญ่โตมหรรหกว่าผู้น้อย ในส่วนการแต่งงานไม่มีข้อห้ามใดปิดกั้นการแต่งงานข้ามชนชั้น แต่เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงจะต้องนับถือผีทางฝ่ายชาย มาอยู่อาศัยและนับถือญาติฝ่ายชายด้วย นอกจากนี้ ลาวโซ่งยังให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโสเป็นอย่างมาก โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นญาติของตน แต่ความสัมพันธ์ในเครือญาติก็มีบทบาทสำคัญต่อเรื่องต่างๆ เช่น การถือฤกษ์ในเรื่องการประกอบอาชีพ การประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวโซ่ง, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ระบบเครือญาติ, โครงสร้างสังคม, การอ้างชาติพันธุ์

สุนันท์ อุดมเดช (2534) "ไทยทรงดำ ชนเผ่าไทยในเพชรบุรี" เมืองโบราณ 4: 52-56.

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยแสดงให้เห็นว่าไทยทรงดำที่ จ.เพชรบุรี อาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะที่ อ.เขา้อย ซึ่งมีชาวไทยทรงดำมากที่สุด ในเพชรบุรี ปัจจุบันชาวไทยทรงดำจากเพชรบุรีนี้โดยเฉพาะที่หมู่บ้านหนองปรัง ซึ่งเป็นชุมชนของไทยทรงดำที่ใหญ่โตมาแต่เดิม ได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ตามจังหวัดอื่นแต่ยังไปมาหาสู่กันฉันพี่น้องอยู่ จึงมีการเรียกขานหมู่บ้านหนองปรังว่า "บ้านเก่า" กันอยู่ทั่วไป ชาวไทยทรงดำนิยมแต่งกายด้วยชุดสีดำ ซึ่งมาจากการย้อมสีครามเข้ม อาชีพหลักคือทำนา ทำไร่ และหาของป่า บ้าง ภาษาของไทยทรงดำมีลักษณะเฉพาะคือ เอกลักษณะในการออกเสียงและศัพท์เฉพาะ บางคำมีอักษรเขียนของตนเอง นอกจากนี้ยังมีประเพณีการเล่นเป็นของตนเอง เช่น ประเพณีการลงช่วง (เกี่ยวสาว) และเล่นคอน (อันคอน) ประเพณีการทำบุญเรือ (เสนเฮือน) เป็นต้น มีการจัดเทศกาลประจำปีคือ งานวันไทยทรงดำขึ้นที่ ต.หนองปรัง เพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ไทยทรงดำ, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน, การฟื้นฟูวัฒนธรรม

นำวัลย์ กิจรัชกุล (2536) "การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ประชากร เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของลาวโขงจังหวัดนครปฐม" สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของลาวโขงที่มีถิ่นฐานในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม รวมถึงการศึกษาวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวโขงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ในด้านประชากร เศรษฐกิจ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และการสาธารณสุขของชาวลาวโขง

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวโขง, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างสังคม, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

นกุล ชมภูนิช (2538) **ประเพณี ชาวไทยโขง** กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.

ไทยโขง คือกลุ่มคนที่สืบเชื้อสายจากไทดำที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ในครั้งที่ยกทัพไปตีเวียงจันทน์ ใน พ.ศ. 2321 และในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งไปตีเวียงจันทน์แตกอีก ใน พ.ศ. 2378 เมื่อสงครามสิ้นสุดลงก็ได้อพยพชาวไตในเมืองแดงกลับมาด้วย คือ ผู้ไตดำ โดยโปรดเกล้าให้คนไตไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ครั้งหนึ่งด้วยความคิดของคนไต กลุ่มนี้ก็ยังมีสำนึกรักบ้านเกิดของตนเองอยู่ จะเห็นได้จากที่เขามีความผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง จึงพยายามที่จะอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่ของตนขึ้นไป ทางเหนือเสมอ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ไทยโขง, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การอพยพ, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

วันวิสาข์ สุศลวัฒน์ (2538) 'ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีเสนเรือนกับวิถีชีวิตของชุมชนลาวโขง หมู่บ้านดอนไฮ ตำบลเข้า้อย อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพิธีเสนเรือนที่มีต่อวิถีชีวิตของลาวโขง เพราะพิธี

เสนเรื่อนหรือ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เป็นการแสดงถึงความกตัญญู และระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว พิธีเสนเรื่อนเป็นพิธีสำคัญที่ทุกคนควรต้องถือปฏิบัติ อาจเป็น 2 หรือ 3 ครั้งต่อปี ลาวโซ่งมีความเชื่อว่า ถ้าทำพิธีเสนเรื่อน เซ่นไหว้บรรพบุรุษแล้ว ครอบครัวจะอยู่เย็นเป็นสุข บรรพบุรุษให้ความคุ้มครอง แต่ถ้าหากละเลยไม่ปฏิบัติพิธี ก็อาจทำให้สมาชิกในบ้านเกิดการเจ็บป่วยหรือมีอันเป็นไปได้นอกจากนี้ พิธีเสนเรื่อนยังแสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ และความสามัคคีของชาวลาวโซ่งอีกด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ลาวโซ่ง, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, การธำรงชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม

นิยม ออไอศูรย์ (2538) 'การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี' วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..

งานชิ้นนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี และประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งเทคนิคกรรมวิธี คุณค่าทางศิลปะและประโยชน์ใช้สอยของงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม พบว่า ไทยทรงดำยังสามารถสืบทอดวัฒนธรรมในทุกด้านได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องงานศิลปะผ้าทอแบบพื้นเมือง โดยปัจจัยในการสืบทอดวัฒนธรรมในงานผ้าทอ ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องผีและขวัญ โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ผ้าในพิธีกรรมต่างๆ 2) ความมีจิตสำนึกของสตรีไทยทรงดำที่จะต้องทอผ้าเป็น 3) งานชุมนุมของชาวไทยทรงดำที่ จ.เพชรบุรี อันเป็นการฟื้นฟูการแต่งกายทำให้สตรีตื่นตัวในการทอผ้าพื้นเมืองเพิ่มขึ้น ปัจจุบันการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยมารดาเป็นผู้สอนยังใช้วิธีการทอแบบโบราณ การออกแบบและใช้สีของผ้าทออยู่บนพื้นฐานของหลักองค์ประกอบศิลป์ และผ้าทอได้มีการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่างๆ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง), ชุมชนศึกษา, ศิลปวัฒนธรรม, ทอผ้า, การสืบทอดวัฒนธรรม

วลีรัตน์ มีกุล (2540) 'ผีบ้าน : บทบาทและความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนในชุมชน กรณีศึกษา ลาวโซ่ง

บ้านสระ ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต
ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษานี้ศึกษาถึงความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีบ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนิน
วิถีชีวิตของคนในชุมชน เพราะเป็นการถือผีในระดับหมู่บ้าน ที่นอกเหนือไปจากการถือผีบรรพบุรุษ
ผลการศึกษาพบว่า การถือผีบรรพบุรุษของลาวโซ่งบ้านสระ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน
เป็นการถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นกลไกการควบคุมคนในสังคมระดับย่อยสุด และโยงใยไปถึงการถือผี
บ้านในระดับชุมชน ซึ่งเป็นการควบคุมและจัดระเบียบสังคม การถือผีบ้านนี้ มีบทบาทสำคัญทั้ง
ทางจิตวิทยา ในการช่วยสร้างกำลังใจ และผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้คนที่เผชิญกับภาวะ
วิกฤตต่างๆ และหน้าที่ทางสังคม โดยผ่านพิธีกรรมของชุมชน อันเป็นการเชื่อมโยงคนในสังคมให้
เกิดความสามัคคีและลดช่องว่างทางสังคม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวโซ่ง, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างหน้าที่, พิธี
กรรม, โครงสร้างสังคม

สุมิตร ปิติพัฒน์, เสมอชัย พูลสุวรรณ (2540) "ลาวโซ่ง: พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสอง
ศตวรรษ" โครงการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมชนชาติไทย ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่ง
ชาติ .

งานวิจัยนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนลาวโซ่งในภาคกลาง
ของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามเปรียบเทียบ ทั้งจากการสำรวจไทดำ บรรพบุรุษ
ลาวโซ่งในถิ่นเดิมที่เวียดนาม และลาวโซ่งในเขต จ.เพชรบุรี/ราชบุรี พบว่า ความเชื่อและพิธีกรรม
ทางศาสนาของกลุ่มไทดำในเวียดนาม มีพัฒนาการควบคู่กันมากับโครงสร้างสังคมที่แบ่งชนชั้น
ภายใต้ระบบศักดินา วัฒนธรรมของไทดำเป็นวัฒนธรรมของผู้ปกครอง และมีแนวโน้มจะกลืนวัฒน
ธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ต่ำกว่า เมื่อถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ภายใต้ระบบ
การปกครองแบบมุลนาย-ไพร่ของรัฐสยาม ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางวัฒนธรรม ความแตก
ต่างทางชนชั้นเลือนหายไป ขณะที่สำนึกชาติพันธุ์ของความเป็นพวกเดียวกันซึ่งร้อยรัดด้วย
ประเพณีความเชื่อ กลับเข้มแข็งมากขึ้น โดยสะท้อนผ่านการพยายามขยายเครือข่ายทางวัฒน
ธรรมให้กว้างขวางมากขึ้น นี่เป็นปัจจัยสำคัญให้ลาวโซ่งสามารถธำรงวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ภาษา
เครื่องแต่งกาย และบ้านเรือนไว้ได้ และถูกกลืนเป็นไทยช้ากว่า แต่ปัจจุบันเอกลักษณ์ทางวัฒน
ธรรมเหล่านี้เริ่มสูญหายไป ยกเว้นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางวัฒนธรรม ได้แก่ พิธีเสน
เรือนและพิธีศพ นั่นสะท้อนว่า ความเชื่อเรื่องผี ซึ่งเป็นพลังกำกับสังคม ยังฝังรากลึกในจิตสำนึก

ของชุมชน วัฒนธรรมซึ่งยังมีกลไกช่วยสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนภายในพรมแดนชาติพันธุ์ กลไกที่เข้มแข็งที่สุดคือ คติการนับถือผีบรรพบุรุษ อันเป็นแก่นแท้ของวัฒนธรรมซึ่งที่สืบสานจากรากเหง้าดั้งเดิม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ลาวโซ่ง (ลาวทรงดำ), ชาติพันธุ์วรรณนา, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, สำนักชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม, พิธีกรรม

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2541) 'การศึกษาอิทธิพลความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาหมู่บ้านแหลมกะเจา 2 ตำบลลำบัว อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม.' วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

งานชิ้นนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการสำรวจเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวไทยโซ่ง โดยชี้ให้เห็นว่าชาวไทยโซ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีการสืบทอดและสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย, การทำมาหากิน, วัฏจักรชีวิต, การแต่งกายและการประดับตกแต่ง, การป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ แต่อย่างไรก็ตาม ชาวไทยโซ่งก็มีการพัฒนา และปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยผลักดันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การปรับตัวดังกล่าว โดยทั่วไปสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวไทยโซ่งให้ดีขึ้น และด้วยการปฏิบัติตนตามความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานาน ก็ทำให้ชาวไทยโซ่งในหมู่บ้านแหลมกะเจา 2 มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นปกติสุขทั้งในระดับครอบครัวและหมู่บ้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ไทยโซ่ง, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, การสำรวจชาติพันธุ์, การปรับตัว

มานิส ปิยะสิงห์ (2541) "ไทยทรงดำ" กิณี 4: 74-78.

บทความกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนไทยทรงดำ หรือลาวโซ่งในเขตอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี โดยแสดงให้เห็นว่าลาวโซ่งมีการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย 3 ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2322 เมื่อสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปตีล้านช้างและเมืองทัน แล้วพาครอบครัวลาวเวียงและลาวทรงดำอพยพลงมากรุงเทพฯ ครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2335 เมื่อรัชกาลที่ 1 ยกทัพไป

ปราบเมืองแกง เมืองพวน และได้กวาดต้อนลาวโซ่ง ลาวพวน ลาวเวียงมาด้วย และครั้งที่สาม ในปี พ.ศ. 2371 สมัยรัชกาลที่สาม ยกทัพไปตีเมืองแกง ได้กวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งมาตั้งถิ่นฐานที่ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ชาวไทยทรงดำเพชรบุรี จะเรียกตัวเองว่า "ลาวหามเจ้า" และยังคงธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการ แต่งงาน การเซ่นผีเรือน การแต่งกาย ทรงผม และการเล่นคอน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ไทยทรงดำ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ศิลปวัฒนธรรม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, การสืบทอดวัฒนธรรม

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2542) **โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ความเชื่อเรื่องผีของไทยโซ่ง กรุงเทพฯ :** สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของไทยโซ่ง บ้านแหลมกะเจา บ้านหัวทราย ไทย อำเภอดอนตูม, บ้านเกาะแรด บ้านไผ่หูช้าง บ้านดอนทอง อำเภอบางเลน และบ้านสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งชาวไทยโซ่งกลุ่มนี้ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานกว่า 200 ปี ผู้เขียนได้ทำการศึกษาโลกทัศน์ของชาวไทยโซ่งผ่านความเชื่อเรื่องผี โดยได้ย้อนกลับไปศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยโซ่ง ความเชื่อและการนับถือศาสนาของไทยโซ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็นศาสนาพุทธ คริสต์ การนับถือผี และความเชื่อในเรื่องอื่นๆ เช่น โชคกลาง คาถาอาคม โหราศาสตร์ โดยงานศึกษามุ่งเน้นที่พิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือผีเป็นหลัก ได้แก่ พิธีเสนปาดตง พิธีเสนเรือน พิธีเสนหับมด พิธีเสนกินปาง รวมถึงพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรชีวิต นับตั้งแต่เกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ไทยโซ่ง, ชชาติพันธุ์วรรณนา, พิธีกรรม, โลกทัศน์, ความเชื่อ

ฤโสพา (2542) ""เยี่ยมเรือนเยือนเหย้าชาวไทยทรงดำ" โอมสเตย์แบบลาวโซ่งที่บ้านเขาย้อย" **อนุสาร อ.ส.ท. 7: 66-75.**

เนื้อหาของบทความเป็นการบอกเล่าถึงประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมและพักค้างคืนกับชาวบ้านในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ "โฮมสเตย์" ภายใต้ชื่อโครงการ "เยี่ยมเรือน

เยือนเหย้าชาวไทยทรงดำ" ที่ชาวไทยทรงดำบ้านเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้ร่วมกันจัดขึ้นและเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการตั้งแต่เดือนเมษายน 2541 จนถึงปัจจุบันมีชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการถึง 22 หลัง โดยมีกิจกรรมหลักที่จัดสำหรับนักท่องเที่ยวในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ก็คือการรับประทานอาหารพร้อมชมการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น พิธีเสนเรื่อน พิธีเสนแก้เคราะห์ (แม่มัด) พิธีแต่งงาน และการฟ้อนรำแคน การเล่นลูกช่วง (อินทกอน) รวมถึงการนำเที่ยวในหมู่บ้าน และบริเวณใกล้เคียง เช่น เทียวชมถ้ำเขาย้อย ล่องเรือดูการเลี้ยงหอย และวิถีชีวิตตามชายทะเลปากอ่าวบางตะนูน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, เพชรบุรี, ไทยทรงดำ, ประสบการณ์, การท่องเที่ยว, การแสดงทางวัฒนธรรม

เสมอชัย พูลสุวรรณ (2544) "ลาวโซ่งกับคริสต์ศาสนา" คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการประกาศคริสต์ศาสนาในหมู่ชาวลาวโซ่ง บ้านแหลมกระเจา ตำบลลำลูกบัว อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ลาวโซ่งที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแถบภาคกลางของประเทศไทยกว่าสองร้อยปีก่อน ยังคงรักษาคติการนับถือผีบรรพบุรุษไว้อย่างเคร่งครัด ร่วมไปกับการนับถือพุทธศาสนาตามอย่างคนไทย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคริสต์ศาสนากับชาวบ้านแหลมกระเจา เริ่มขึ้นอย่างจริงจังราวสี่สิบปีก่อน เมื่อมีมิชชันนารีเข้าไปให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ชาวบ้าน ซึ่งประสบภัยน้ำท่วมจากการสร้างอาชีพเสริมให้ชาวบ้านทำหัตถกรรม การให้เงินกู้ดอกเบี้ยถูก การให้การรักษาพยาบาล นำไปสู่การชักชวนชาวบ้านให้เข้ามาสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับองค์คริสต์ ในลักษณะประนีประนอมกับวัฒนธรรมดั้งเดิมในระดับหนึ่ง โดยยอมรับการมีอยู่จริงของผีบรรพบุรุษของลาวโซ่งว่ามีชีวิตหลังความตายอยู่ในดินแดนอันเป็นนิรันดร์ของพระเจ้า

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวโซ่ง, ชุมชนศึกษา, ความเชื่อ, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, โลกทัศน์

งามพิศ สัตย์สงวน (2545) "สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวไทยโซ่ง." ภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมและการเมืองของชุมชนไทยไซ่ง โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์และการการแต่งงานของชาวไทยไซ่ง การศึกษาชี้ให้เห็นว่าครอบครัวไทยไซ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย แต่จะมีขนาดเล็กกว่าในอดีต ในด้านจำนวนคู่ครองพบว่าทั้งหมดมีสามีหรือภรรยาเพียงคนเดียว ในด้านการสืบเชื้อสายนั้นฝ่ายชายยังคงมีความสำคัญอยู่มาก แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ในด้านที่อยู่อาศัยหลังการแต่งงานพบว่าส่วนมากจะอยู่กับญาติฝ่ายชาย ในเรื่องอำนาจของครอบครัวผู้ชายเป็นใหญ่กว่าภรรยา การสืบทอดมรดกยังใช้หลักการเดิมคือ ให้ลูกชายมากกว่าลูกสาว ลูกชายคนโตหรือคนเลี้ยงพ่อแม่จะได้มรดกมากที่สุด ในเรื่องการแต่งงานมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในรุ่นลูกหลาน เมื่อลูกหลานไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ หรือทำงานนอกชุมชนมักแต่งงานกับคนนอกกลุ่มไทยไซ่งมากขึ้น โดยเฉพาะการแต่งงานกับคนไทยในกรุงเทพมหานคร ทำให้วัฒนธรรมไทยเข้าครอบงำวัฒนธรรมไทยไซ่งมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., ไทยไซ่ง, ชาติพันธุ์วรรณนา, โครงสร้างสังคม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

แก่นวล (2539) "ดอนขมื่น ถิ่นลาวไซ่ง" *ไลฟ์ แอนด์ เดคอร์* 64: 124-129.

บทความกล่าวถึงสภาพวิถีชีวิตของลาวไซ่งในหมู่บ้านดอนขมื่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยบรรยายถึงเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของลาวไซ่งว่า เสื้อผ้าของลาวไซ่งส่วนใหญ่เป็นสีดำ การทอลวดลายแม้จะไม่โดดเด่น แต่ฝีมือลายปักประณีตงดงาม การปักใช้ไหมสีสดหลากสี โดยเฉพาะถ้าเป็นเสื้อก็ปักตามขอบหรือตะเข็บ ถ้าปักเป็นดอก ก็จะปักสองด้านให้เหมือนกัน ซึ่งเป็นวิธีปักที่ยากกว่าแบบธรรมดาตามาก นอกจากนี้ ผู้เขียนยังกล่าวถึงสภาพบ้านเรือนลาวไซ่ง และเครื่องใช้ในครัวเรือนแบบดั้งเดิมที่ยังคงใช้กันอยู่ เช่น กะเหล็บ กระติบ เขียนหมากไม้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวไซ่ง, ชุมชนศึกษา, การแต่งกาย, เครื่องใช้เครื่องเรือน

อรพันธ์ บวรรักษา (2541) "ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาผู้ไท กับภาษาลาวไซ่ง : การวิเคราะห์เสียงปฏิภาค" *ไทยคดีศึกษา* 1: 60-70.

บทความนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษาผู้ไทและภาษาลาวไซ่ง ซึ่งทั้งสองกลุ่มภาษามีความคล้ายคลึงกันในลักษณะสำคัญต่างๆ เช่น การเรียกชื่อที่ซ้ำซ้อนกัน ดัง

จะเห็นได้จากการเรียกชื่อภาษาผู้ไทและภาษาลาวโซ่งที่ซ้ำซ้อนต่างๆ กันไป เช่น ลาวไล่่ง ลาวซ่ง ลาวซ่งดำ ลาวซ่งดำดำ ลาวทรงดำ ไทดำ ไตดำ ผู้ไทดำ ไทยทรงดำ ผู้ไททรงดำ ผู้ไทซ่งดำ ภูไท ภูไทย ผู้ไท ผู้ไทย พูไท และพูไทย เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องถิ่นกำเนิด และการอพยพตั้งถิ่นฐานของทั้งชาวผู้ไทและชาวลาวโซ่ง รวมถึงลักษณะการแต่งกาย ยังพบว่ามีความคล้ายคลึงค่อนข้างมาก และผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองภาษา ก็ยังพบว่าทั้งภาษาผู้ไทและลาวโซ่ง มีเสียงปฎิภาคที่เหมือนกัน คือ มีทั้งเสียงปฎิภาคของพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และเสียงสระ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ผู้ไท, ลาวโซ่ง, ชาติพันธุ์วรรณนา, ระบบภาษา, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

มุสลิม

สมาน วีระวัฒน์ (2530) 'การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.' วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมทั้งในด้านที่ตั้ง
ขนาด การกระจายตัว ตลอดจนปัจจัยซึ่งมีผลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความ
สำคัญของศาสนาอิสลาม มัสยิด ต่อการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพฯ รวมทั้งวิเคราะห์
ถึงความสัมพันธ์ของชุมชนชาวไทยมุสลิมกับพื้นที่อื่นๆ ในกรุงเทพฯ ทั้งนี้ชาวไทยมุสลิมใน
กรุงเทพฯ มักตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันอาศัยในชุมชนเฉพาะของตนเองหรือที่เรียกว่าละแวก โดยมี
มัสยิดเป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคม การอาศัยอยู่ใน
ละแวกบ้านเดียวกัน มีวิถีชีวิตแบบเดียวกัน ทำให้ชาวไทยมุสลิมมักจะคบหาสมาคม และพึ่งพา
อาศัยระหว่างคนกลุ่มของตนมากกว่ากับกลุ่มคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวไทยมุสลิมซึ่งอาศัย
ในชุมชนแถบชานเมืองชั้นนอกมีโอกาสสัมผัสกับสังคมอื่นน้อยกว่าชาวไทยมุสลิมในเขตชั้นในซึ่งมี
โอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกมากกว่า

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, อัตลักษณ์
ชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

พงษ์พัชรินทร์ พุทธิวัฒน์ (2531) 'คติชนวิทยากับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยมุสลิม : ศึกษา
กรณีชุมชนบ้านครัวเหนือ.' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยาบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

คติชนประเภทความเชื่อต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนบ้านครัวเหนือในปัจจุบัน มีไม่มากนัก
แต่ความเชื่อที่ยังคงอยู่มีบทบาทในการอธิบายหรือชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กระทำของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ หรือเป็นเรื่องราวที่อธิบายถึงผลของการเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ที่
ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยวิธีการอื่นที่ดีกว่าได้ ในส่วนที่นำมาถ่ายทอดให้ลูกหลานฟังสืบต่อกันมา
นั้น มีทั้งในส่วนที่ใช้การอบรมสั่งสอน การชี้แนะแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบ
เกณฑ์ของการเป็นมุสลิมที่ดี โดยการนำเอาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ทั้ง
ด้านดีและด้านเลว และให้เห็นถึงผลของการกระทำที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เกิด
ความศรัทธา และเข้าใจในหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, คติชนวิทยา, ความเชื่อ, การอบรมเลี้ยงดู, การขัดเกลาทางสังคม

พรทิพย์ อุษุภรัตน์, เสาวภา พรสิริพงษ์ (2532) "ชุมชนแขกจามที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในกรุงเทพฯ" **ภาษาและวัฒนธรรม 1: 18-30.**

บทความกล่าวถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานของชาวจามในชุมชนกิ่งเพชรหรือบ้านครัวเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอพญาไทติดกับอำเภอปทุมวัน โดยชุมชนชาวจามมีการตั้งบ้านเรือนขนานไปตามลำคลองมหานาคทางฝั่งคลองด้านทิศเหนือ ตั้งแต่สะพานเจริญผลไปจนถึงด้านหลังของโรงแรมเอเชีย มีเนื้อที่ประมาณ 34 ไร่ สภาพบ้านเรือนของชาวครัวเหนือดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นบ้านใต้ถุนสูง ปลูกสร้างด้วยไม้อย่างดี ตั้งอยู่ห่างกัน บ้านหลังใหญ่จะอยู่อาศัยกันประมาณ 4-5 คน แต่เมื่อลูกๆ แต่งงานก็จะแยกครอบครัวออกไป โดยจะแบ่งที่ดินเป็นแปลงเล็กๆ ให้ลูกแต่ละคน ในอดีตชุมชนแห่งนี้เป็นหมู่บ้านชนบทห่างไกลตัวเมือง เป็นที่อยู่ของคนมุสลิมที่เคยอาศัยอยู่แถบประเทศเขมร ก่อนถูกกวาดต้อนมาเมื่อครั้งที่ไทยทำสงครามกับเขมร ใน พ.ศ.2376 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., จาม, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การธำรงชาติพันธุ์, การปรับตัว

เสาวภา พรสิริพงษ์ พรทิพย์ อุษุภรัตน์ ดวงพร คำณูรัตน์ (2532) "การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนบ้านครัวเหนือ (บ้านแขกครัว) กรณีศึกษา สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม" สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

งานวิจัยได้ศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนมุสลิมบ้านครัวเหนือ(บ้านแขกครัว) โดยศึกษาครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนบ้านครัวเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบทอดอาชีพการทอไหมของคนในชุมชน อีกทั้งยังได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปของชุมชน ภายหลังจากอาชีพการทอไหมซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชนลดความสำคัญ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

นพรัตน์ จันทร์ดี (2535) 'การสมรสภายในเครือญาติของชาวไทยมุสลิม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี : การศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยากายภาพ.' วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยาภาควิชามานุษยวิทยา .

วิถีชีวิตของชุมชนบ้านท่าอิฐ มีปัจจัยหลายประการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการสมรสในเครือญาติขึ้น ตั้งแต่สภาพภูมิประเทศที่อยู่อย่างอิสระ เป็นชุมชนมุสลิมในเขตเมืองหลวงและปริมณฑล ซึ่งไม่ได้มีประชากรมากดังเช่นทางกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่มีคู่สมรสให้เลือกมากนักนอกจากคนในชุมชนเอง อีกทั้งวัฒนธรรมอิสลามยังช่วยส่งเสริมให้ปลื้มตัวออกจากสังคมาบข้าง และให้แต่งงานกันเองในหมู่มุสลิมด้วยกันและเมื่อชายมีภรรยาได้ถึง 4 คน จึงก่อให้เกิดครอบครัวขยายสืบทอดเชื้อสายกันออกไป เมื่อสมาชิกเพิ่มมากขึ้นต่างก็แยกย้ายไปมีครอบครัวของตน และเมื่อการสมรสเป็นไปในลักษณะสุ่มโอกาสที่สมาชิกบางคนจะสมรสกันเองโดยมีบรรพบุรุษร่วมกัน จึงเกิดขึ้นได้

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มุสลิม, ชุมชนศึกษา, การแต่งงาน, พันธุกรรม

จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต, พรพิมล ตริโชติ (2539) **ไทยกับโลกมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีชาวไทยมุสลิม** กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยเล่มนี้ศึกษาที่มาของชาวมุสลิมในประเทศไทย วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของมุสลิมเหล่านี้ในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา การปกครอง และการรวมกลุ่ม โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์ของชาวมุสลิมในประเทศไทยกับประเทศมุสลิมต่างๆ ในโลก ว่ามีประเทศใดและมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใดบ้าง จากการศึกษาพบว่า ประเทศมุสลิมที่มีความสัมพันธ์กับชาวไทยมุสลิมมากคือคูเวต ลิเบีย อิรัก ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ อิหร่าน จอร์แดน มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย กาตาร์ บาห์เรน โอมาน สหรัฐอิมิเรตส์ และปากีสถาน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรไทยมุสลิมกับประเทศมุสลิมในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสังคม

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มุสลิม, ระบบวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ชชาติพันธุ์กับรัฐ

กรรณิการ์ จุฑามาศ สุมาลี (2541) **ยะวา - ชาว** ในบางกอก กรุงเทพฯ: มุลินธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

งานนี้นำเสนอเรื่องราวของชาวยะวาหรือชาวในกรุงเทพมหานคร โดยแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวยะวา ซึ่งเป็นชนมุสลิมจากเกาะชวาในอินโดนีเซีย ที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยด้วยสาเหตุทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นในเกาะชวาภายใต้การปกครองของฮอลันดาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2142 ชาวยะวาที่ตัดสินใจตั้งหลักแหล่งในกรุงเทพฯมีกระจายทั่วไป แต่ที่เป็นแหล่งใหญ่คือบริเวณแขวงยานนาวา เขตสาทร ชาวยะวาตั้งแต่วรรณกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบันได้ผ่านประสบการณ์ชีวิตทั้งด้านการทำมาหากิน การได้ครอบครองที่ดินเพื่อตั้งถิ่นฐานและมัสยิด การศึกษาเล่าเรียน การแต่งงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมสัมพันธ์กับมุสลิมกลุ่มอื่นๆ และกลุ่มชนอื่น ๆ ในสังคมไทยอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับนโยบายของรัฐไทยแต่ละสมัย จนค่อยๆ กลายเป็นคนไทยในรุ่นลูกหลาน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม (ยะวา,ชวา), ชชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชชาติพันธุ์กับรัฐ, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

เสาวนีย์ จิตต์หมวด, ดนัย มุสลา (2541) "การพัฒนาทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม." สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

งานชิ้นนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับศักยภาพชาติพันธุ์ในการพัฒนา ผลการศึกษาวิจัยปรากฏผลอย่างชัดเจนในพัฒนาการด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองที่สังคมไทยมุสลิมจำเป็นต้องพัฒนาการทำมาหากินและไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมอื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในสภาวะปัจจุบันที่รวดเร็ว ชับช้อน สังคมไทยมุสลิมจำเป็นต้องปรับตัวให้ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงให้ได้ โดยทางด้านสังคมยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ในการรักษาวิถีชีวิตตามรูปแบบอิสลาม ทางด้านเศรษฐกิจมีการทำธุรกรรมที่อยู่บนพื้นฐานและมีทางเลือกที่ไม่ขัดกับหลักการอิสลาม ทางด้านการเมืองการปกครอง ควรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้ การปรับตัวทั้งหมดต้องอาศัยแนวความคิดพื้นฐาน คือ การเห็นคุณค่าและเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่าสามารถเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, มุสลิม, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ชชาติพันธุ์กับรัฐ, การอ้าง

ชาติพันธุ์, การปรับตัว

สร้อย เพชรรักรักษ์ (2542) 'บทบาทผู้นำชุมชนมุสลิมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาชุมชนสุเหร่าบ้านดอน.' วิทยานิพนธ์สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานนี้มีเนื้อหาครอบคลุมหลายประเด็น คือ ประวัติความเป็นมาของชุมชนมุสลิมสุเหร่าบ้านดอน สภาพปัจจุบัน การคมนาคม ระบบครอบครัวเครือญาติ การแต่งกาย ชุมชนกับระบบศาสนา บทบาทของผู้นำชุมชน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, โครงสร้างสังคม

ประภัสสร เวชขประสิทธิ์ (2542) 'การปฏิรูปการสอนศาสนาในชุมชนมุสลิม กรณีศึกษา หมู่ 2 ชุมชนสุเหร่าปากคลองลำรี ตำบลละหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานนี้เป็นการศึกษาการจัดระบบการศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของโรงเรียนสอนศาสนาที่มีต่อการเกื้อหนุนให้ชาวมุสลิมสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมไทยในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า วิธีการดำเนินชีวิตของมุสลิมนั้นอยู่ในกรอบและแบบแผนข้อบัญญัติทางศาสนาอย่างไม่สามารถแยกได้ การเรียนศาสนาจึงเป็นข้อบังคับสำหรับมุสลิมทุกคน เพื่อให้สามารถอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานได้ และสามารถประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง สำหรับการจัดการเรียนการสอนศาสนาในสุเหร่าปากคลองลำรี ซึ่งเริ่มในปี พ.ศ.2483 นั้น แรกเริ่มเป็นเพียงการสอนในลักษณะปอเนาะในแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เมื่อสภาพชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวบ้านรับรู้ข่าวสาร ค่านิยม และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการสอนศาสนา โดยโรงเรียนได้นำหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน และความรู้ทักษะวิชาชีพต่างๆ เข้ามาเสริมด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นนทบุรี, มุสลิม, ชุมชนศึกษา, ระบบการศึกษา, ชาติพันธุ์กับรัฐ, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์

คณะกรรมการจัดงานเสวนา "มุสลิมมัสยิดต้นสนกับบรรพชนสามยุคสมัย" (2544) 'มุสลิมมัสยิดต้นสนกับบรรพชนสามยุคสมัย' คณะกรรมการจัดงานเสวนา "มุสลิมมัสยิดต้นสนกับบรรพชนสามยุคสมัย".

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมชุมชนมัสยิดต้นสน ปากคลองบางกอกใหญ่ฝั่งธนบุรี โดยชี้ให้เห็นว่า มัสยิดต้นสนน่าจะเริ่มสร้างในปี พ.ศ.2231 โดยพระยาราชวังสัน จางวางอสาจาม ในช่วงปลายแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งมีขุนศึกและขุนนางมุสลิมรับใช้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิดหลายท่าน ซึ่งมีเชื้อสายจากหลายประเทศ เช่น จาม ชาว มาเลย์ เปอร์เซีย และหลายท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งชุมชนมุสลิมเมืองบางกอกและการกำเนิดของมัสยิดต้นสน ปัจจุบันชุมชนมุสลิมต้นสนลดขนาดลงจากอดีตมาก เนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนและผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติต่างๆ

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์, ความเชื่อ, ชชาติพันธุ์กับรัฐ, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

วิวัฒน์ ช่างศร (2544) 'ค่านิยมในการเลือกคู่สมรสของชายไทยมุสลิมในชุมชนมัสยิดมหานาค' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยศึกษาลักษณะและค่านิยมในการเลือกคู่สมรส รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในการเลือกคู่สมรสระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ของชายไทยมุสลิมในชุมชนมัสยิดมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยา และใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง โดยจะเลือกคู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทางสังคม และรสนิยม การเลือกคู่สมรสระหว่างอดีตกับปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงไม่เด่นชัดแต่ชายไทยมุสลิมปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อความรัก ความใกล้ชิด และรูปร่างหน้าตาที่ดีของคู่สมรสมากกว่าในอดีต การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุดระหว่างอดีตกับปัจจุบันคือ บทบาทและอิทธิพลของผู้ใหญ่และครอบครัวต่อการตัดสินใจ เลือกคู่สมรสในปัจจุบันมีด้น้อยลงกว่าในอดีต

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ชชาติพันธุ์วรรณนา, ค่านิยม, โลกทัศน์, การ

แต่งงาน

สรรค์สะคราญ เชี่ยวนาวิน (2544) 'หน้าที่ของวัฒนธรรมอาหารอิสลามที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาหน้าที่ของวัฒนธรรมอาหารอิสลามที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือประชากรที่อยู่ในชุมชนมัสยิดฮารูน เขตบางรัก ซึ่งมีทั้งผู้นำศาสนาผู้นำทั่วไปในชุมชน ผู้ประกอบกิจการร้านอาหารมุสลิมและผู้บริโภคที่เป็นมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า ศาสนาอิสลามมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ชัดเจน ละเอียดย และเข้มงวด แต่ก็มีที่ยืดหยุ่นเพียงพอที่จะทำให้มุสลิมสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข มุสลิมส่วนใหญ่มีความเคร่งครัดต่อข้อกำหนดในเรื่องการบริโภค จุดมุ่งหมายหลักในการบริโภคอาหารก็เพื่อต้องการให้เกิดผลดีต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ และจุดมุ่งหมายแฝงคือเพื่อให้เกิดผลดีในด้านความสามัคคี และความเป็นปึกแผ่นของสังคม และยังพบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของมุสลิมมีผลต่อสังคมโดยรวมอย่างลึกซึ้ง ได้แก่ ความมีจิตสำนึกเคร่งครัดในศาสนา การรวมกลุ่มและดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างใกล้ชิดผูกพันเหนียวแน่น สรุปได้ว่าการบริโภคอาหารของมุสลิมมีผลต่อความเชื่อ จิตสำนึก ความเคร่งครัดในระเบียบแผนของสังคม และความเป็นปึกแผ่นของสังคมมุสลิมและสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., มุสลิม, ชุมชนศึกษา, อาหาร, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, การหน้าที่นิยม (Functionalism)

ชลธิรา สัตยาวัฒนา, นิรมล สุธรรมกิจ, แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, อำพร พัวประดิษฐ์, ชลาศัย กันมินทร์, อัญชลี แ (2547) สิทธิชุมชนท้องถิ่นบ้านครัว กรณีการสร้างทางด่วนทับชุมชน กรุงเทพฯ : นิติธรรม

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและศักยภาพชาติพันธุ์ในการพัฒนา โดยชี้ให้เห็นว่าชุมชนบ้านครัวเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพฯ มาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวบ้านครัวเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "แขกจามบ้านครัว" สืบเชื้อสายมาจากชาวจามในเขมร ในวิถีชีวิต ระบบความเชื่อและวัฒนธรรมของพวกเขาผูกพันอย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ กับศาสนสถาน 2 แห่งคือ มัสยิดและสุสาน ชาวจามยังมีความคิดเรื่องสิทธิมาแต่โบราณ อันนำมา

ซึ่งความตระหนักรู้เรื่องสิทธิชุมชน ความตื่นตัว สามัคคีพิทักษ์สิทธิชุมชนบ้านครัวเมื่อเกิดกรณีการทางพิเศษฯ สร้างทางด่วนทับชุมชน นี้เป็นกระบวนการของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีฐานรากสืบทอดมาจากอุดมการณ์สิทธิชุมชนดั้งเดิมของชาวจาม ดังนั้นความเข้มแข็งของชุมชนจึงมีที่มาจาก การตระหนักในสิทธิของตนและยืนยันถึงความชอบธรรมในการดำรงอยู่ ภายใต้พื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ชาวบ้านครัวได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ภายใต้แรงกดดันจากการพัฒนาของรัฐ ชุมชนสามารถยืนหยัดต่อสู้ได้ด้วยแนวทางสันติและชอบธรรมมาโดยตลอด โดยใช้กลยุทธ์หลากหลายและประสานแนวร่วมอย่างกว้างขวาง และสามารถดำรงความเป็นอัตลักษณ์ของจามบ้านครัวสืบต่อมาถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะด้านอาหาร บ้านเรือน การแต่งกาย ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม อาชีพทอผ้าไหมที่สืบทอดกันช้านาน เป็นต้น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กรุงเทพฯ, มุสลิม, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชชาติพันธุ์กับรัฐ, สิทธิชุมชน

ลาวครั้ง

ชนัญ วงษ์วิภาค (2533) 'ลาวครั้ง : การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม' วิทยานิพนธ์ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาแสดงให้เห็นว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง เกิดจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองเป็นสำคัญ ประวัติลาวครั้งท้องถิ่น การเปลี่ยนให้มาเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าตั้งสมัยรัชการที่ 3 การปฏิรูปการปกครองแบบเทศาภิบาล การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2504 เรื่อยมาเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้วัฒนธรรมลาว ถูกผนวกเข้ากับวัฒนธรรมของคนหมู่มาก การโฆษณาชวนเชื่อ การวางระเบียบ การกำหนดกฎเกณฑ์ และการออกกฎหมายต่างๆ อาทิ พระราชบัญญัตินามสกุล การเกณฑ์ทหาร การให้มีสัมมะโนครัว การให้เลิกถือธรรมเนียมเก่าและเอาวิถีทางการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ไปถือปฏิบัติในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้การหลีกหนีออกจากวงจรของการกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นไปได้ยาก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลาวครั้ง, ชาติพันธุ์วรรณนา, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม, ชาติพันธุ์กับรัฐ

คณิงนุช มียะบุญ (2537) 'การปรับตัวต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของลาวครั้งที่บ้านโคก จังหวัดสุพรรณบุรี' วิทยานิพนธ์สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ้านโคกซึ่งได้รับเอาสิ่งใหม่ๆ เข้ามาในชุมชนหลายอย่าง ยังผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งใหม่ๆ เหล่านี้บางสิ่งได้รับไว้อย่างถาวร บางสิ่งยกเลิกไป การเปลี่ยนแปลงของสังคมบ้านโคกเป็นไปได้ชัดเจนในทางรูปธรรม แต่ทางนามธรรมยังคงรักษารูปแบบเดิมไว้เพียงแต่เปลี่ยนแปลงเนื้อหาบางอย่าง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ทาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ตามสำนักในกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนเดียวกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นของชุมชนมีอิทธิพลต่อการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุพรรณบุรี, ลาวครั้ง, ชุมชนศึกษา, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การปรับตัว, โครงสร้างสังคม

วรรณัย พงศาชลากร (2538) 'พีชเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง: ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ้มทอง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี.' วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาพบว่า สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพีชเศรษฐกิจของชุมชนลาวครั้งบ้านโคก คือ เศรษฐกิจการค้าแบบทุนนิยม การรับนวัตกรรมทางวัตถุใหม่ๆ จากตะวันตก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเป็นเมืองของชุมชนใกล้เคียง การอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียง การพัฒนาโดยหน่วยงานรัฐและเอกชน การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้วยระบบชลประทาน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้งด้วยก็คือ การผสมผสานทางวัฒนธรรม การติดต่อทางวัฒนธรรม การเป็นชุมชนชาวนา การเพิ่มประชากร ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเร่งรัดพัฒนาชนบท การเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความทันสมัย การศึกษา

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุพรรณบุรี, ลาวครั้ง, การพัฒนาทุนนิยม, การปลูกพีชเศรษฐกิจ, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

ศิริกุล กิติธรากุล (2538) 'ความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้ศัพท์ของชุมชนลาวครั้งที่บ้านหนองกระพี้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม' วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้ศัพท์ภาษาลาวครั้งกับความใกล้ชิดชุมชนโดยพิจารณาปัจจัยทางสังคม เช่น อายุและการศึกษาของผู้พูด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า อายุและการศึกษาของผู้พูดต่างมีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดชุมชนและการเลือกใช้ศัพท์อายุเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความใกล้ชิดชุมชนมากกว่าการศึกษา ขณะที่การศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ศัพท์มากกว่าอายุ สรุปได้ว่า ผู้พูดที่ใกล้ชิดชุมชนจะเลือกใช้ศัพท์ลาวครั้งมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันมีการใช้คำศัพท์ลาวครั้งน้อยกว่าคำศัพท์ไทยมาตรฐาน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ความรู้สึกมีศักดิ์ศรีเมื่อใช้ภาษาไทยมาตรฐานและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาท้องถิ่น ซึ่งในอนาคตคำศัพท์ลาวครั้งอาจสูญหายไปในการติดต่อสื่อสารกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, นครปฐม, ลาวครั่ง, ภาษาศาสตร์สังคม, ระบบภาษา, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

แก่นวล (2538) "ผ้าลาวครั่ง รอยต่อของชุมชน" *ไลฟ์แอนด์เดคอร์* 33: 123-127.

บทความกล่าวถึงการสืบทอดศิลปการทอผ้าของหญิงชาวลาวครั่งในหมู่บ้านทับผึ้งน้อย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรีและหมู่บ้านทัพคล้าย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยแสดงให้เห็นว่า เอกลักษณะของผ้าลาวครั่งที่รู้จักกันโดยทั่วไปก็คือ ชินตีนจก ตัวชินเป็นลายทอทางตั้ง เป็นริ้วมัดหมี่สลับขีด ต่อด้วยตีนจกที่มีลายเฉพาะตัว สีที่โดดเด่น คือ สีแดง ซึ่งแต่เดิมใช้สีย้อมจากครั่ง นอกจากนี้ ก็ยังมี ชินดอกดาว ตัวชินเป็นพื้นสีเข้ม น้ำเงิน หรือดำ ทอยกตัวชินเป็นดอกดวงเชิงก็ทอเป็นตีนจก แต่ทอไปในตัวพร้อมกัน ไม่ได้นำมาต่อแบบชินตีนจก ปัจจุบันชินลายจกไม่ค่อยมีการทอกันแล้ว เนื่องจากมีวิธีการทอที่ยาก ส่วนใหญ่จึงนิยมทอผ้ามัดหมี่ธรรมดา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุพรรณบุรี, ลาวครั่ง, ชาติพันธุ์วรรณนา, ศิลปวัฒนธรรม, การทอผ้า, เอกลักษณะวัฒนธรรม, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

สิทธิชัย สมานชาติ (2540) "สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั่ง" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมลาวครั่ง ที่มีถิ่นอาศัยในจังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท และสุพรรณบุรี โดยมุ่งเน้นศึกษาสิ่งทอที่ใช้ในพิธีกรรมทางพุทธศาสนาของลาวครั่งในแต่ละพื้นที่ เช่น ผ้านุ่งโจงกระเบนนาค จีวร หมอนน้อย หรือหมอนหก ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าคลุมหัตถ์ ผ้าม่านติดธรรมมาสน์ หมอนเท้า ผ้าล้อ ผ้าหน้ามุ้ง เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า สิ่งทอในพระพุทธศาสนาของลาวครั่งทั้ง 8 หมู่บ้านที่ศึกษา มีรูปแบบสีลันและลวดลายใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่งห่มหรือสิ่งทอในพิธีกรรมทางศาสนา โดยนิยมใช้สีวรรณะร้อนเป็นหลัก อย่างสีแดงที่ย้อมจากครั่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งดังกล่าว น่าจะอพยพมาจากถิ่นฐานเดียวกัน และอพยพเข้ามาตั้งรกรากในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลาวครั่ง, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, พิธีกรรม

อรรถ เอกภาพสากล (2541) "เส้นทางลายผ้าลาวครึ่ง" เมืองโบราณ 4: 112-116.

บทความนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นศึกษาศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่ง โดยแสดงให้เห็นว่า เส้นทางทอผ้าลาวครึ่ง เริ่มต้นจากบ้านทับผึ้งน้อย ต.วังคัน อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี เข้าสู่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี ซึ่งเป็นเส้นทางตัดผ่านชุมชนชาวลาวกครึ่ง ที่ยังคงพบช่างทอเก่าแก่หลายคน ความแตกต่างของผ้าทอทั้งสองแห่งที่เห็นได้ชัดคือ การให้สีของลวดลายในผ้าแต่ละผืน เนื่องจากชาวทอคล้ายยังคงปั่นฝ้ายไว้ใช้เองและยังยึดมรดกภูมิปัญญา โดยภาพรวมแล้ว ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวลาวกครึ่งคือ ผ้าชิ้นมัดหมี่ต่อตีนจก ถือกันว่าเป็นผ้าชิ้นเอกของช่างทอลาวกครึ่ง นอกจากนี้ยังมีนิทานปรัมปราเล่าสืบกันมาเกี่ยวกับลวดลายผ้า เช่น ลายชิ้นดอกดาว ลายดอกทอด ลายอ้อแอ้ ซึ่งสะท้อนความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของช่างทอ ยิ่งกว่านั้นงานทอในแต่ละแหล่ง แม้จะมีแบบแผนเดียวกัน แต่ในท้องถิ่นกลับมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด อันมาจากพื้นฐานภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม ผสมผสานกับความคิดใหม่ๆ ตลอดเวลา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุพรรณบุรี, ลาวครึ่ง, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ศิลปวัฒนธรรม, ทัศนกรรม, การธำรงอัตลักษณ์

นารฤดี วิวัตติกุล (2542) 'การดำรงอยู่ร่วมกันของกลุ่มความเชื่อผีเจ้านายและกลุ่มความเชื่อผีเทวดา กรณีศึกษา : ชาวลาวกครึ่ง หมู่บ้านโคก ตำบลอุ้มถ้อง อำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษานี้เป็นการศึกษาระบบความคิด ความเชื่อ และพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวกครึ่ง โดยแสดงให้เห็นว่า การแบ่งแยกกลุ่มความเชื่อในหมู่ลาวกครึ่งบ้านโคก ได้ส่งอิทธิพลต่อโครงสร้างความสัมพันธ์และการจัดระเบียบทางสังคมของสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นในรูปธรรมความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออก ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และประเพณีพิธีกรรมต่างๆ โดยสมาชิกในชุมชนจะมีการแบ่งกลุ่มกันไปตามระบบความเชื่อ แต่การแบ่งกลุ่มดังกล่าวก็มิได้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง เนื่องจากสมาชิกทั้งสองกลุ่มความเชื่อยังคงมีความสัมพันธ์ผ่านการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในบางด้าน อันเป็นผลมาจากปัจจัยด้านระบบเครือญาติ การพึ่งพากันด้านเศรษฐกิจ สังคม การนับถือพุทธศาสนาร่วมกัน และความสำนึกในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สุพรรณบุรี, ลาวครั่ง, ชุมชนศึกษา, ความเชื่อ, พิธีกรรม, อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม

เอมอร เชาวน์สวณ (2546) "คำว่า "ตั้ง" ในภาษาลาวครั่ง" *ภาษาและวัฒนธรรม* 1: 64-77.

บทความนี้เป็นการศึกษาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างภาษาไทยมาตรฐานและภาษาลาวครั่ง โดยการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางเสียงและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายทางภาษาของคำว่า "ตั้ง" และ "ช่าง" ในภาษาลาวครั่ง จากการศึกษาพบว่า คำว่า "ตั้ง" ที่มีความหมายเหมือน "ตั้ง" ในภาษาไทย ที่เป็นกริยาวิเศษณ์หมายถึง "มาก" นั้น ก็ยังใช้กันอยู่ในภาษาลาวครั่ง โดยมีความหมายว่ามาก, นาน, ช้า, บ่อย และอาจสันนิษฐานได้ว่าคำว่า "ตั้ง" ในภาษาลาวครั่ง กับคำว่า "ช่าง" ที่เป็นคำวิเศษณ์ในภาษาไทย น่าจะแปรเสียงกัน และอาจแปรเสียงมาจากคำว่า "ตั้ง" ในภาษาลาวโขงก็ได้ เพราะยังมีความหมายว่า มาก ปรากฏอยู่ด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลาวครั่ง, การวิเคราะห์ความหมายทางภาษา, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ไทยยวน

วรรณภา วุฒชะกุล (2531) 'ผ้าจากกับวิถีชีวิตชาวไทยยวน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.' วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การทอผ้าจาก เป็นมรดกทางศิลปหัตถกรรมที่ชาวไทยยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวเมืองเชียงแสน อาณาจักรล้านนาไทย ซึ่งกรรมวิธีการทอผ้าด้วยจกต้องอาศัยความประณีต ละเอียดอ่อน และความอดทนของผู้ทอ อันก่อให้เกิดลวดลายต่างๆ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยยวนได้เป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันเนื่องจากความเจริญทางวัตถุ ได้ทำให้กรรมวิธีและเทคนิคการทอผ้าจากกำลังจะสูญหายไป ดังนั้นลูกหลานของชาวไทยยวนที่เห็นความสำคัญของการทอผ้าจากจึงได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าจากไว้ให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, ไทยยวน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ศิลปวัฒนธรรม, ทอผ้า, การดำรงอัตลักษณ์

สมพงษ์ แสงอร่ามรุ่งโรจน์ (2537) "เรือนไทยยวน ที่บ้านห้วย" *ไฮ-คลาส* 128: 136-140.

บทความกล่าวถึงลักษณะเรือนของชาวไทยยวน ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อพยพลงมาจากทางตอนเหนือของไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายในบางส่วนของภาคกลาง โดยยังคงดำเนินแบบแผนทางวัฒนธรรมเดิมจากบรรพบุรุษ เกิดเป็นลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมล้านนาที่ปรากฏในภาคกลาง โดยผู้เขียนได้ศึกษาลักษณะการปลูกบ้านเรือนของชาวยวนในหมู่บ้านห้วย ตำบลดอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่โอบล้อมด้วยภูเขาทั้ง 3 ด้าน มีลำห้วยสาขาแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า การเลือกทำเลตั้งหมู่บ้านของชาวไทยยวน มักจะตั้งบ้านเรือนต่อกันไปเรื่อยๆ ตามริมห้วย และสร้างซ้อนถัดกันขึ้นมาจนถึงหน้าถนน มีทางเดินเชื่อมกันทุกครัวเรือน การวางเรือนในครัวเรือนหนึ่งมักจะจัดวางเป็นเรือนหมู่ประมาณ 3-4 หลัง แต่มีพื้นที่เรือนเชื่อมกันโดยตลอด ประกอบด้วยเรือนนอน เรือนเอนกประสงค์ (หอยืน) เรือนครัว (เรือนไฟ) และยุ้งข้าว (ปอมข้าว) ซึ่งมีการยกพื้นใต้ถุนเรือนสำหรับใช้ประโยชน์ทุกหลัง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, ไทยยวน, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, สถาปัตยกรรม, ศิลปกรรม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

วิรัตน์ พงษ์ทอง (2538) 'การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการค้าขายอยู่ และการเสื่อมสลายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้านไทยวน ตำบลคอนแร่ จังหวัดราชบุรี' วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..

งานศึกษานี้ศึกษาเรื่องศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย โดยใช้วิธีทางมานุษยวิทยา อธิบายบทบาทหน้าที่ ประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าต่างๆ ที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยของบ้านคอนแร่ จ.ราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเสื่อมสลายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเนื่องจาก การพัฒนาจากส่วนกลาง การเข้ามาแทนที่ของสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม การขาดแคลนวัตถุดิบจากธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่วนเหตุที่ทำให้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านยังคงดำรงอยู่เนื่องมาจาก การส่งเสริมการผลิตเป็นสินค้าโดยโครงการพัฒนาต่างๆ จากส่วนกลาง ค่านิยมของสังคมเมือง และการผลิตเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, ไทยวน, ชุมชนศึกษา, โครงสร้างหน้าที่, การพัฒนาไปสู่ความทันสมัย, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, หัตถกรรม

วนิดา ตรีสวัสดิ์ (2546) "วัฒนธรรมท้องถิ่น : อีกหนึ่งชนเผ่า "ชาวไท-ยวน" วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงในกระแสวัฒนธรรมโลก" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 5: 57-69.

บทความกล่าวถึงวิถีชีวิตไทยวนในแถบจังหวัดราชบุรีในด้านต่างๆ โดยชี้ให้เห็นว่าครอบครัวและครัวเรือนของไทยวนมีลักษณะครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 ชั่วคน คือ พ่อแม่ของคู่สมรส คู่สมรส และลูกของคู่สมรส การสร้างบ้านมีไม้ไขว้บนหัวจั่วเรียกว่า เรือนกาแล การหาอาหารทำมาหากิน ยังคงมีแบบแผนการเก็บอาหารจากป่า ทำการเกษตร ความเชื่อและพิธีกรรมการเกิด ยังคงมีการทำพิธีเรียกขวัญโดยนำเด็กเกิดใหม่ใส่กระดิ่งใช้ผ้าสีขาวผูกสะดือ นำมาล่อนที่หัวบันไดบ้าน เมื่อเด็กอายุครบหนึ่งเดือนก็จะโกนผมไฟ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการบวช การแต่งงาน การตาย การถือผี เลี้ยงผี รวมถึงการแต่งกาย การละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ปัจจุบันพบว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และระบบสื่อสารมวลชนทำให้วิถีชีวิตวัฒนธรรมเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, ไทยวน, ชุมชนศึกษา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, โครงสร้างสังคม, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การปรับตัว

ซอง

กาญจนา (2541) "สมุก เครื่องจักสานชาวซอง" ศิลปวัฒนธรรม 9: 40-43.

บทความมีสาระสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นศึกษาด้านศิลปหัตถกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ซอง โดยชี้ให้เห็นว่า งานหัตถกรรมประเภทจักสานของชาวซองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่น ทั้งในด้านวัสดุธรรมชาติที่นำมาใช้ ประโยชน์ใช้สอย ความเชื่อ และลวดลายที่สวยงาม "สมุก" เป็นเครื่องจักสานที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย มีเอกลักษณ์เด่นชัด สะท้อนภูมิปัญญาที่เรียบง่ายและมีศิลปะ เป็นภาชนะที่ทำได้ทุกครัวเรือนโดยเฉพาะในชุมชนชาวซองที่ จ.ตราด เนื่องจากเป็นเครื่องใช้จำเป็นสำหรับใส่ข้าวปลาอาหาร หรือใช้เป็นที่อยู่ของผีเรือนตามความเชื่อของชาวซอง สมุกของชาวซองจะใช้ต้นคลุ้มซึ่งเป็นวัสดุจากธรรมชาติมาจักเป็นตอกและสานเป็นรูปเกือบทรงกลมมีก้น 4 มุมทำเป็นลวดลาย การรู้จักทำเครื่องมือเครื่องใช้ไม่ว่าสมุก เสื่อ ชนาง เสวียนหม้อ ฯลฯ ซึ่งเป็นงานฝีมือที่แฝงด้วยศิลปะนี้เองที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นและภูมิปัญญาของชาวซอง

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ตราด, ซอง, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ศิลปวัฒนธรรม, หัตถกรรม

ฤโสพา (2542) "บนเส้นทางต่างสายในเมืองจันทน์" อนุสาร อ.ส.ท. 10: 56-70.

บทความกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวซองว่า ชาวซองเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองจันทน์มาช้านาน ปัจจุบันเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย มีการรวมตัวเป็นชุมชนที่หนาแน่นอยู่ในบริเวณกิ่งอำเภอเขาชีเมื้อง บ้านตะเคียนทอง บ้านคลองพลู และบ้านจันทรมุข ปัจจุบันวิถีชีวิตบางอย่างของชาวซองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสร้างบ้านเรือนของชาวซองเริ่มมีสังกะสีเข้ามาเสริมแทนไม้ไผ่ที่สับฟากและใบระกำ แต่วิถีวัฒนธรรมหลายอย่างก็ยังคงสืบสานกันอยู่อย่างเคร่งครัด เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการตาย ที่มีการสร้างบ้านจำลอง หรือปราสาทที่ทำจากไม้ระกำ ตกแต่งด้วยกระดาษตัดแบบมอญ จัดข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อทำพิธีส่งมอบให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้การดำรงชีวิตก็ยังคงเดิมตามความถนัด คือ ผู้ชายซองจะเข้าป่าล่าสัตว์เพื่อยังชีพ หาของป่าเช่นน้ำมันยางไปขาย ส่วนผู้หญิงทอเสื่อ เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จันทบุรี, ซอง, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนศึกษา, อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์, พิธีกรรม, โครงสร้างสังคม

กาญจนา จินตกานนท์ (2542) "ดั่ง เครื่องดักสัตว์ของชาวซอง" เทคโนโลยีชาวบ้าน 222: 7-8.

บทความกล่าวถึงเครื่องมือดักสัตว์ของชาวซองที่เรียกว่า ดั่ง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวซอง ที่มีบ้านเรือนอยู่ในแถบป่าเขา หากินด้วยการล่าสัตว์ เก็บของป่า ดั่งเป็นเครื่องมือใช้ดักสัตว์เล็กๆ เช่น แย้ หนูนา กระต๊าก กระรอก ตุ่น ใช้ดักในช่วงฤดูแล้งในบริเวณป่าโปร่ง ส่วนใหญ่ชาวซองในแถบจังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ยังคงนิยมทำดั่งเพื่อใช้ดักสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้บทความยังกล่าวถึงรายละเอียดวิธีการทำดั่งอีกด้วย

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จันทบุรี, ซอง, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ศิลปวัฒนธรรม, ทัศนกรรม, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อิสระ ชูศรี (2546) "ซอง: พื้นความหลัง แลไปข้างหน้า

" เมืองโบราณ 3: 60-67.

กล่าวถึงคนซองในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่หนาแน่นในเขตกิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ ในอดีตเขตที่อยู่ของชาวซองเป็นป่าทึบเป็นแหล่งพันธุ์ไม้ เครื่องเทศมีราคา และเป็นแหล่งผลิตน้ำมันยาง แต่หลังจากรัฐบาลอนุญาตให้มีสัมปทานป่าไม้และบุกเบิกที่ทำกิน ทำให้ชุมชนซองกลายเป็นสวนผลไม้ สวนยางพารา นาไร่ และมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองมากยิ่งขึ้น เป็นแหล่งปลูกข้าว ทำน้ำมันยางและปลูกไม้ผลมีราคา ซองนับถือศาสนาพุทธมีวัดเป็นศูนย์กลาง ส่วนพิธีกรรมอื่นๆ เช่น กาดัก ซึ่งเป็นการจัดพิธีแต่งงานแบบซอง และการเล่นผีหิ้งและผีโรง ซึ่งเป็นการสนทนากับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับผ่านคนทรง พิธีกรรมทั้งสองนี้ยังเป็นกระบวนการควบคุมพฤติกรรมของลูกหลาน ปัจจุบันชาวซองพยายามบันทึกข้อมูลภาษาซองไว้เพื่อชะลอการเปลี่ยนแปลงและการตายของภาษา มีการจัดโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาซองขึ้นโดยการสนับสนุนของ สกว. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาซอง และช่วยให้เยาวชนเกิดสำนึกรักท้องถิ่นของตน

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, จันทบุรี, ซอง, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, การควบคุมทางสังคม, ระบบเศรษฐกิจ

ลาวเวียง

เพ็ญศรี ดูก,นารี สาริเกะภูติ (2529) "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา" รายงานการวิจัย โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

งานวิจัยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงและลาวพวน โดยมุ่งเน้นการศึกษาสาเหตุการอพยพ การตั้งถิ่นฐาน การปกครอง การเสียภาษีและชนบประเพณีของชาวลาวพวนและลาวเวียงในอำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ชาวพวนและลาวเวียงจันทน์ อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการกวาดต้อนลาวและเขมรเข้ามาเป็นเชลยศึกและกำหนดพื้นที่เป็นหลักแหล่ง ในเขตอำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต ซึ่งมีสถานะเป็นไพร่ ทาสและเลกลาว อยู่ภายใต้การปกครองระดับต้นของชาวลาวด้วยกัน ชุมชนลาวได้รับการยกฐานะเป็นเมืองพนมสารคามและเมืองสนามชัยเขต มีเจ้าเมืองเป็นชาวลาวและปกครองแบบแผนดาญาสี เช่นเดียวกับหัวเมืองลาวตะวันออก ต้องทำส่วยและเลี้ยงโคหลวงโดยแยกทำส่วยต่างหากจากเลกเมืองฉะเชิงเทราส่วยที่สำคัญได้แก่ ส่วยทองคำ ส่วยเร็ว ส่วยหมากพอก และไม้รางปิ่นและส่วยโค

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ฉะเชิงเทรา, ลาวเวียง, ลาวพวน, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การปกครอง

นิภาพร โชติสุดเสนต์ (2541) 'พระราหู : ภาพสะท้อนการผสมกลมกลืนทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง' สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานศึกษาแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวลาวเวียงชุมชนวัดศิระทองที่อพยพมาจากเวียงจันทน์สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย โดยการศึกษามุ่งเน้นที่เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับพระราหูว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผู้คนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวลาวเวียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันความเชื่อพระราหูของชุมชนวัดศิระทองได้มีการปรับเปลี่ยนอย่างมาก โดยเป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อพระราหูที่แพร่หลายในสังคมไทย ซึ่งมีลักษณะผูกพันกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเน้นพิธีกรรมการบวงสรวง กับความเชื่อพระราหู

แบบพื้นบ้าน การปรับเปลี่ยนนี้เป็นผลสืบเนื่องจากความต้องการของผู้คนในชุมชนบางกลุ่ม บทบาทของสื่อมวลชนและกระแสการเรียกร้องของผู้คนภายนอกชุมชน เช่นการเพิ่มเติมพิธีกรรมการกราบไหว้พระราหู สวดนพเคราะห์เสริมดวงชะตาตามความต้องการของคนนอกชุมชน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลาวเวียง, ชุมชนศึกษา, พิธีกรรม, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม, การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ลัวะ/ละว้า/อุก๋อง

นุศิษย์ จินดาศรี (2536) "การปฏิบัติงานกับชาวลัวะ" ข่าวสารสถาบันศูนย์วิจัยชาวเขา 3: 54-72.

บทความเสนอว่า การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชาวลัวะในชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ จะต้องศึกษาหาความรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทั้งธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ชนบทรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณี ชาวเผ่าลัวะในชุมชนนั้น ๆ ให้ต้องแท้เสียก่อน โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลสำคัญในบ้าน กลุ่มเครือญาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้าน ในหมู่บ้าน มารยาทสังคม ข้อห้ามที่สำคัญ ปฏิทินกิจกรรมการเกษตรและสังคมในรอบปี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ลัวะ, ภาคกลาง, ชุมชนศึกษา, การพัฒนา, เครือญาติ

มยุรี ถาวรพิพัฒน์ (2539) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง (อุก๋อง) กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

หนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง หรืออุก๋อง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแถบภาคกลางและตะวันตกของไทย ชาวบ้านกลุ่มนี้จะเรียกตัวเองว่า "ก๋องหรืออุก๋อง" ส่วนทางราชการมักเรียกว่า "ลัวะ" แต่คนไทยส่วนใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า "ละว้า" จะเห็นได้ว่าบริเวณที่มีกลุ่มชาติพันธุ์นี้อาศัยอยู่จะประกวค้ำว่า "ละว้า" นำหน้าหมู่บ้านเสมอ เช่น บ้านละว้ากกเชียง บ้านละว้าวังควาย อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และบ้านละว้าคอกควาย อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งแยกตัวมาจากก๋องที่บ้านละว้า อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมก๋องในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากวัฒนธรรมภายนอกที่ส่งผลให้ชาวบ้านต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ เช่น การเข้าโรงเรียนทำให้เด็กหันพูดภาษาไทยมากขึ้น การติดต่อสื่อสารค้าขายกับภายนอกทำให้ชาวก๋องพูดภาษาของตนเองน้อยลง เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, อุก๋อง (ลัวะ), ชาติพันธุ์วรรณนา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, วัฒนธรรมชาติพันธุ์, การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ศรีศักร วัลลิโภดม (2529) "ลัวะ ละว่า และกะเหรี่ยง : ของเผ่าในที่สูงกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ - การเมืองกับรัฐในที่ราบ" เมืองโบราณ 1: 20.

การเกิดรัฐ เกิดอาณาจักรมักเกิดขึ้นในพื้นที่ราบ เพราะมีความสามารถในการตั้งถิ่นฐานได้ถาวร เพราะปลูกได้ผลผลิตดี เลี้ยงคนได้มากกว่าที่สูง มีการติดต่อแลกเปลี่ยนและรับเทคโนโลยีสูงกว่า ทำให้พัฒนาเป็นรัฐได้ แต่ทั้งนี้การพัฒนาเป็นรัฐของกลุ่มคนในที่ราบนั้น กลุ่มคนบนที่สูงก็มีความสำคัญ เพราะทั้งกลุ่มคนบนที่สูงและในที่ราบมีความสัมพันธ์ที่แลกเปลี่ยนสินค้าต่อกัน สินค้าจากกลุ่มคนบนที่สูงเป็นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจของกลุ่มคนในที่ราบเติบโตรุ่งเรือง จนถึงขั้นพัฒนาเป็นรัฐ เช่น ความสัมพันธ์ของลัวะ ละว่า กะเหรี่ยงกับรัฐในที่ราบ ลัวะ ละว่า กะเหรี่ยงมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรซึ่งเป็นที่ต้องการของกลุ่มที่ราบ ดังนั้นโบราณสถานต่างๆ จึงพบหลักฐานโบราณคดีที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่เชื่อมโยงกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ลัวะ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์, ระบบเศรษฐกิจ, โครงสร้างสังคม, ชาติพันธุ์กับรัฐ

อินเดีย

กาญจนา สุวรรณวงศ์ (2539) 'วิถีชีวิต พิธีกรรม และการดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มพราหมณ์ราชสำนักในสังคมไทย: ศึกษากรณีเทวสถานโบสถ์พราหมณ์พระนคร' วิทยานิพนธ์ มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..

ศึกษาชีวิตวัฒนธรรมของพราหมณ์ราชสำนักในเชิงชาติพันธุ์วรรณา และการเปลี่ยนแปลงสำนักทางชาติพันธุ์ของชนกลุ่มนี้โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ผลการศึกษาพบว่าพราหมณ์ราชสำนักมีประวัติความเป็นมาควบคู่กับราชสำนักไทยมาโดยตลอด มีบทบาทสร้างความชอบธรรมแก่พระมหากษัตริย์และถือเป็นข้าราชการประจำ ปัจจุบันพวกเขายังมีหน้าที่ต่อสังคมไทยโดยอยู่ในฐานะผู้ประกอบพิธีกรรมให้กับสังคมทุกระดับชั้น นับแต่พระราชพิธีในวัง รัฐพิธี และพิธีราษฎร์ ขณะเดียวกันพวกเขาก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีการจัดรูปองค์กร การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ฯลฯ พราหมณ์ราชสำนักในปัจจุบันไม่ได้มีจิตสำนึกทางชาติพันธุ์อินเดียเหลืออยู่ แต่พวกเขาก็ยังสามารถดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มผ่านพิธีกรรมอยู่ได้ โดยเฉพาะพระราชพิธีตรียัมพวายซึ่งเป็นเสมือนเวทีพบปะกัน และเปิดโอกาสให้มีกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกใหม่ผ่านพิธีกรรมการบวชพราหมณ์ การใช้ภาษาคุณถ์ในการสวด ก่อเกิด "จิตสำนึกร่วมทางวัฒนธรรม" ของกลุ่ม พิธีกรรมจึงมีส่วนต่อยุ่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสำนึกในความเป็นกลุ่มวัฒนธรรมพราหมณ์ราชสำนักของตน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กทม., พราหมณ์, ชุมชนศึกษา, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, พิธีกรรม, จิตสำนึกชาติพันธุ์

ลาวดี

อาภรณ์ สุนทโรวาท (2541) "งานเทศน์มหาชาติของชาวราชบุรี ไทยเชื้อสายลาวดีที่วัดโสดาประดิษฐาราม ตำบลเขาแร้ง" ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 2: 72-89.

บทความได้กล่าวถึงที่มาของงานเทศน์มหาชาติว่า เป็นงานกุศลประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่นิยมจัดกันทั่วไปแทบทุกภาค สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ โดยจะจัดขึ้นในระหว่างเดือน 11-12 เป็นประจำทุกปี ประเพณีการฟังเทศน์มหาชาติเชื่อว่าจะเกิดกุศลอันยิ่งใหญ่แก่ผู้ฟัง โดยต้องฟังให้ครบ 13 กัณฑ์ ในเวลา 1 วัน 1 คืน เพราะถือว่าได้ฟังเรื่องราวสมัยพุทธกาลที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพระบารมีเกิดเป็นพระโพธิสัตว์อยู่หลายชาติ สำหรับชาวไทยเชื้อสายลาวดี ตำบลเขาแร้ง จังหวัดราชบุรี ยังคงทำนุบำรุงฟื้นฟูประเพณีการเทศน์มหาชาติเป็นประจำทุกปี จากแรกเริ่มที่เป็นเพียงการจัดเทศน์แบบธรรมดา ก็มีกรรือพื้นชั้นตอนและรูปแบบการจัดเทศน์มหาชาติแบบโบราณอย่างยิ่งใหญ่

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ราชบุรี, ลาวดี, ชาติพันธุ์วรรณนา, พิธีกรรม, ความเชื่อ, การฟื้นฟูวัฒนธรรม

ไทยเบ็ง/ไทยเต็ง/ไทยโคราช

ภูธร ภูมะธน (2542) มรดกวัฒนธรรมไทยเบ็งลุ่มแม่น้ำป่าสัก ในเขตที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนป่าสัก กรุงเทพฯ: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยเบ็งที่มีถิ่นฐานในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นเขตรอยต่อระหว่างภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนไทยเบ็ง หรือในบางครั้งเรียกว่า ไทยเต็ง หรือ ไทยโคราช มีชุมชนใหญ่อยู่ที่บ้านมะนาวหวาน บ้านโคกสูง อำเภอพนัสนิคม และบ้านชัยบาดาล อำเภอชัยบาดาล ซึ่งตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มาแต่ครั้งสมัยอยุธยา ราวพุทธศตวรรษที่ 22-23 และด้วยเหตุที่เป็นเส้นทางผ่านทั้งทางบกและทางน้ำ ไปยังหัวเมืองอื่นๆ ส่งผลให้ชุมชนแถบนี้มีความหนาแน่นขึ้นจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ของกลุ่มชนอื่นๆ ในเวลาต่อมา เช่น กลุ่มไทยลาว ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านมะกอกหวาน บ้านท่ากรวด บ้านแก่งผักกูด เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยเบ็งบางอย่างมีลักษณะผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและวัฒนธรรมไทยโคราช

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ไทยเบ็ง, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ลาวแง้ว

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, รุจิรา เชาว์ธรรม, สมปอง บุญเต็ม (2536) "ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวแง้ว" เมืองโบราณ 3: 68-72

ชุมชนลาวแง้วแม้จะไม่มีลักษณะเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่น แต่ยังคงมีจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ที่แสดงออกอย่างชัดเจนชัดเจน โดยเฉพาะการนับถือผีอันเป็นระบบความเชื่อที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการเกษตรและการควบคุมทางสังคม และการเป็นชาวนาสืบมาหลายชั่วคน ประวัติศาสตร์การอพยพและตั้งถิ่นฐานของชุมชนลาวแง้ว ยังคงความสับสนคลุมเครืออยู่ระหว่างเรื่องเล่าจากความทรงจำของชาวบ้านด้วยตนเองกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่คำบอกเล่าของชุมชนลาวแง้วที่ยังคงจดจำร่วมกันคือ ความยากลำบากในการเดินทางและการถูกกวาดต้อนเข้ามาช่วงที่ลาวตกเป็นประเทศราชของสยาม ถึงแม้ลาวแง้วจะเป็นชนกลุ่มใหญ่กระจายอยู่หลายพื้นที่ แต่ก็มีลักษณะทางวัฒนธรรมร่วมกันคือ สำเนียงภาษา การเรียกชื่อกลุ่ม และประเพณีพิธีกรรมความเชื่อบางประการ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, ลาวแง้ว, ชาติพันธุ์วรรณนา, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, สำนึกทางชาติพันธุ์, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์

ญวน

งามพิศ สัตย์สงวน (2545) สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวญวน กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานวิจัยเล่มนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ญวนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ญวน รวมถึงการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อครอบครัวญวนและชุมชนญวนเขตสามเสนในปัจจุบัน โดยใช้กรอบทฤษฎีสถาบันทางสังคม การหน้าที่ของสถาบันครอบครัว กรอบแนวคิดโครงสร้างครอบครัว ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคม วัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมรอง กลุ่มชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายญวนที่มีภูมำตายายอพยพมาจากประเทศเวียดนามตั้งแต่สมัยรัชการที่ 3 เป็นต้นมา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, กรุงเทพฯ, ญวนอพยพ, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, โครงสร้างสังคม, สถาบันครอบครัว, การขัดเกลาทางสังคม, การธำรงชาติพันธุ์

ญ้อ

ศิริกมล สายสร้อย (2547) "ชุมชนชาวญ้อในอรัญประเทศ" เมืองโบราณ 4: 53-60

ชาวญ้อ นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในเขต อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว ชาวญ้อเริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านอรัญทุ่งแค หรือเมืองอรัญประเทศปัจจุบัน ประมาณ 20 ครั้วเรือนโดยการนำของพระภิกษุอาจารย์สาระบุตร ผู้เป็นที่นับถือสักการะในหมู่ชาวญ้อ ชาวญ้อมีศรัทธาในพุทธศาสนา มาก และยังนับถือผี โดยประกอบพิธีกรรมปะปะไปทั้งผีและพุทธ ผีประจำหมู่บ้านมีความสำคัญที่สุดสำหรับชาวญ้อ นอกจากนั้นก็มีผีบรรพบุรุษ ผีเทวดาหรือผีฟ้า ผีในท้องถิ่น ประเพณีความเชื่อของชาวญ้อ ได้แก่ ประเพณีขึ้นเขาเพื่อนมัสการเจ้าพ่อเขาน้อย ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวญ้อ และถือเป็นพิธีกรรมที่โดดเด่นที่สุดในรอบปี นอกจากนี้ยังมีพิธีเลี้ยงผีเทวดา พิธีสืบชะตาบ้าน ฯลฯ ทั้งยังกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวญ้อ ต.คลองน้ำใส ที่เป็นผลจากการได้รับการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อต่างๆ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคกลาง, สระแก้ว, ญ้อ, ชุมชนศึกษา, ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน, การนับถือศาสนา, พิธีกรรม, ลัทธิพิธี, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

Chinese

Thamolwan Tungwongcharoen, (1999) 'Ethnic identity of Chinese - Thai in Omyai Community' Thesis (M.A. (Anthropology)) Chulalongkorn University.

เป็นการศึกษาเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชาวจีนรุ่นแรกมีสำนึกความเป็นจีนอยู่มากและเลือกดำรงวัฒนธรรมจีนไว้ ส่งผลให้สมาชิกทั้งสองของครอบครัวยังสามารถรักษาวัฒนธรรมจีนที่พ่อแม่ถ่ายทอดไว้ให้ แต่ก็เริ่มมีการปรับตัวบางอย่าง เช่น การพูดภาษาไทยเป็นหลัก เรียนรู้วัฒนธรรมไทยจากโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน การปรับตัวดังกล่าวปรากฏชัดในรุ่นที่สาม เมื่อสมาชิกของครอบครัวมีเป้าหมายที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทย ประกอบกับรัฐบาลไทยในช่วงนั้นมีนโยบายพยายามกดดันให้ชาวจีนในประเทศไทยกลายเป็นไทยด้วยเหตุผลทางการเมือง ด้วยเหตุนี้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่สองและสาม จึงมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกเป็นไทยและเลือกดำรงเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนไว้ในฐานะสมาชิกของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนตามแนวทางการเลือกอย่างมีเหตุผล

Keywords: ethnicity, Bangkok, Chinese, ethnography, ethnic identity, ethnic maintenance, assimilation, adaptation

Rataporn Patamajorn, (2001) 'Roles of Chinese shrine in maintaining Chinese identity : a study in Amphoe Muang Nakhon Pathom Province' Thesis (M.A. (Anthropology)) Chulalongkorn University.

ศึกษาสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนผ่านศาลเจ้าในบริบทสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า ศาลเจ้ามีบทบาทเป็นอย่างมากในการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน อย่างเช่น การพยายามรื้อฟื้นโรงเรียนสอนภาษาจีนขึ้นมาอีกครั้ง นอกจากนี้ ศาลเจ้าจีนยังช่วยธำรงประเพณีความเชื่อของชาวจีนให้คงอยู่ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อที่สำคัญ ได้แก่ พิธีกรรมการกินเจ ทั้งนี้ในองค์การของชาวไทยเชื้อสายจีนผู้นำชุมชน ที่เป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานของศาลเจ้าและโรงเรียนจีน เป็นผู้มียุทธศาสตร์ในการชี้นำและก่อให้เกิดการสืบเนื่องของการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

Keywords: ethnicity, Nakornpathom, Chinese, ethnography, ritual, symbolic

Em-orn Cholpilaiponk, (2002) 'Communication for cultural transmission of Chinese people in China Town' Thesis (M.A.(Communication Arts)) Chulalongkorn University.

ศึกษาการสื่อสารของชาวจีนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่นต่อรุ่น และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม โดยการเก็บข้อมูลจากครอบครัวชาวจีนที่มีสมาชิก 3 รุ่น จำนวน 10 ครอบครัวในย่านเยาวราช ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบในการสื่อสารของชาวจีนในเยาวราช มี 2 รูปแบบคือ การสื่อสารแบบเป็นกิจจะลักษณะ (การสื่อสารทางตรง) โดยชาวจีนรุ่นแรกจะใช้วิธีการพูด บอก หรือสอนโดยตรง เพื่อให้ลูกหลานได้รับรู้วัฒนธรรมจีนด้านต่างๆ อีกรูปแบบที่ชาวจีนรุ่นแรกใช้คือ การสื่อสารแบบไม่เป็นกิจจะลักษณะ (การสื่อสารโดยอ้อม) เป็นการสื่อสารโดยไม่ได้ตั้งใจจะสื่อสาร เป็นการทำซ้ำบ่อยๆ หรือบางครั้งก็ไม่มี การสื่อสารใดๆ แต่ลูกหลานเกิดกระบวนการเรียนรู้จนสามารถรับรู้วัฒนธรรมจีนต่างๆ ได้เอง ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน คือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ลักษณะนิสัยของสมาชิกภายในครอบครัว และเวลาในการสื่อสาร ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ เพื่อนหรือโรงเรียน สื่อมวลชน สมาคมต่างๆ และนโยบายของรัฐ

Keywords: ethnicity, Bangkok, community study, communication study, cultural heritage

Karen

Anna Marie Haglund, (1987) "Saving Souls in Thailand " National Research Council.

เป็นการศึกษาบทบาทของมิชชันนารีในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาแก่ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่มิชชันนารีประสบความสำเร็จในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาแก่กะเหรี่ยงมากกว่าคนไทย เนื่องจากกะเหรี่ยงมีวิธีการดำเนินชีวิตและจัดการปัญหาต่างๆ ด้วยโลกทัศน์ทางศาสนาเป็นหลัก จึงง่ายต่อการรับเอาแนวทางออกแบบคริสต์ศาสนามาปรับใช้ ผสมกับความเชื่อมต่อกันได้ระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับคริสต์ศาสนา ส่งผลให้การเปลี่ยนศาสนาเป็นไปได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การที่คริสต์ศาสนาเสนอทางออกที่สนองต่อความต้องการในด้านต่างๆ ของกะเหรี่ยงที่อยู่ในฐานะชนกลุ่มน้อยของรัฐ ในขณะที่การเปลี่ยนศาสนาของคนไทยเป็นไปได้ยากก็เนื่องจาก คนไทยมีความผูกติดอยู่กับรัฐมากกว่า โดยรัฐได้สร้างเอกลักษณ์และศาสนาประจำชาติ ซึ่งทำให้คนไทยไม่รู้สึกว่าตนขาดแคลนสิ่งใด

Keywords: ethnicity, central, karen, community study, beliefs, religious change

Kanchana Kaeothenp, (1987) *Cultural and Religious Heritage : Creative Power in Rural community* Bangkok: Office of Secretariat, Catholic Council of Thailand for Development..

เป็นการศึกษา "มรดกทางวัฒนธรรมและพลังคุณค่าทางศาสนา" ในชุมชนชนบทในพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยกรอบการวิเคราะห์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ ผู้เขียนได้อาศัยกรอบความสัมพันธ์ระหว่างมิติ 3 มิติของมนุษย์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งอื่น ๆ ที่มีชีวมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง จากการศึกษาภาคสนามในชุมชนต่างๆ พบว่า สังคมแบบชุมชนหมู่บ้านของกะเหรี่ยง มีความเจริญจากภายนอกเข้าไปถึงเพียงเล็กน้อย ในชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าดั้งเดิมไว้ได้เป็นส่วนมาก ส่วนสังคมแบบกิ่งหมู่บ้าน มีความเจริญจากภายนอกเข้าไปมากพอสมควร บางแห่งถึงขั้นสูญเสียการพึ่งตนเองไป ปัจจุบันอยู่ในกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อแสวงหาหนทางใหม่ๆ ในการหันกลับมาพึ่งตนเองอีกครั้ง โดยชุมชนทั้งหมดยังคงมีความสัมพันธ์โยงใยระหว่างคนกับมิติทั้งสามอย่างลึกซึ้ง โดยการศึกษาพบว่า หากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ "สิ่งสูงสุด" แตกสลายไป ก็จะมีผลสะท้อนไปถึงความสัมพันธ์ในมิติอื่นๆ เช่นกัน

Keywords: ethnicity, central, karen, community study, cultural change

Pinkaew Leungaramsri , (2001) *Redefining Nature*. เชียงใหม่: ศูนย์ภูมิภาคด้านสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (RCSD) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หน้า iv).

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์กับรัฐ(ethnic groups and state) โดยเสนอบทวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในประเด็นการเมืองว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมสมัยในประเทศไทย โดยสำรวจพัฒนาการของอุดมการณ์กระแสหลักในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติในไทย และการตอบโต้โดยชาวกะเหรี่ยง ต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการควบคุมทางสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ สองประเด็น ประเด็นแรกคือ ประวัติศาสตร์ป่าไม้ในไทย และบทบาทของวิทยาศาสตร์ป่าไม้ในการสร้างวาทกรรมและปฏิบัติการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเด็นที่สอง เป็นการศึกษาความรู้ทางนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยงและการตอบโต้ต่อกระบวนการทัศน์อนุรักษ์ธรรมชาติกระแสหลัก

Keywords: ethnicity, karen, political ecology, development discourse, natural conservation, community forest ,ethnoecology

Reiner Buergin , (2001) "Contested Heritages: Disputes on People, Forests, and a World Heritage Site in Globalizing Thailand" คณะทำงานการใช้ป่าในทางสังคม-เศรษฐกิจในเขตร้อนและกึ่งเขตร้อนมหาวิทยาลัย Freiburg.

งานศึกษาในบทความนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดอนุรักษ์ธรรมชาติที่เข้ามาในไทยราวกลางศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย เป็นวิธีคิดที่แยกมนุษย์และธรรมชาติออกจากกันอย่างเด็ดขาด แนวคิดดังกล่าวแตกต่างจากแนวคิดและค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นอย่างชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวรอย่างตรงกันข้าม คนเหล่านั้นมองว่ามนุษย์สามารถอยู่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ เพราะธรรมชาติเป็นบ้านและพื้นที่แห่งชีวิต นอกจากนี้ งานศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 20 นี้ เป็นผลลัพธ์จากความพยายามเข้าไปกำหนดกรอบคิดทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นจากระดับสากลมากขึ้นส่งผลให้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ของสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย

Keywords: ethnicity , central, karen, ethnoecology, development discourse, forest conservation, ideological hegemony

Phuan

Snit Smuckarn, (1988) A Culture in Search of Survival : The Phuan of Thailand and Laos. New Haven : Yale University Press.

งานศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชาวพวนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่มีการอพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยในระหว่าง 4-8 ชั่วอายุคน โดยมากเข้ามาในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันมีชุมชนชาวพวนกระจายอยู่ในพื้นที่กว่า 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางของไทย จนถึงปัจจุบัน ชุมชนชาวพวนในพื้นที่ต่างๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระบบตลาด ส่งผลให้คุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวบ้านในชนบทเสื่อมคลายลง วัฒนธรรมพวนเปิดรับคุณค่าและแบบแผนพฤติกรรมสมัยใหม่มากขึ้น อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ชาวพวนรุ่นใหม่หันเหวิถีชีวิตจากชาวนาไปเป็นพ่อค้า นักธุรกิจ ข้าราชการ หรือแม้แต่นักการเมือง ทั้งนี้สาเหตุหลักของความเปลี่ยนแปลงมาจากความต้องการของคนพวนรุ่นใหม่ที่ต้องการให้ลูกของตนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีที่สุด มีสถานะทางสังคม มีรายได้สูงและมีชีวิตที่ดีกว่าคนรุ่นพ่อแม่

Keywords: ethnicity, central, phuan, ethnography, ethnic maintenance, cultural change, cultural heritage

Muslim

Raymon Scupin, (1988) "Cham Muslim in Thailand" *The Muslim of Thailand Vol.1* (105 -109) Ranchi: The Catholic Press.

บทความกล่าวถึงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวจามในประเทศไทย และบทบาททางเศรษฐกิจสังคม การเมือง และประวัติศาสตร์ของประชากรมุสลิมจามในไทย โดยชี้ให้เห็นว่า แม้ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์ในทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมกับชาวมลายูมุสลิม แต่ก็ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมกลุ่มอื่นๆ ที่เข้ามาตั้งรกรากในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันไป โดยมีหลักฐานบ่งชี้ว่าชาวจามมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนมากเป็นกลุ่มพ่อค้าและทหารอาสาในระบบศักดินาสมัยพระนารายณ์ ส่วนในสมัยต้นรัตนโกสินทร์นั้น ชาวจามที่อพยพเข้ามาในไทยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัจจัยทางการเมืองภายในและภายนอกกัมพูชา ชาวจามส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะเขตชุมชนบ้านครัว ชาวจามกลุ่มแรกประกอบอาชีพเกษตรกรรม และบางส่วนมีอาชีพต่อเรือ ซึ่งเป็นทักษะที่สืบทอดกันมายาวนาน แต่ในภายหลังเมื่อสภาพเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนแปลงไปก็ส่งผลให้ชาวจามบ้านครัวต้องปรับเปลี่ยนอาชีพและวิถีชีวิตไป

Keywords: ethnicity, central, muslim, ethnography, cultural heritage, adaptation

Indian/Sikh

Manjit S.Sidhu, (1993) *Sikhs in Thailand Bangkok: Chulalongkorn University Press* .

เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวซิกข์ในประเทศไทย โดยศึกษาชุมชนซิกข์ Sri Guru Singh Sabha Gurudwara ซึ่งอยู่บนถนนจักรพรรดิ และ Namdhari Sabha ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ และเมืองต่างๆ เช่น หาดใหญ่ ภูเก็ต พัทยา ขอนแก่น และอุบลราชธานี โดยงานศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชาวซิกข์อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่สิบเก้าตอนปลาย โดยชาว

ซิกข์ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าที่เดินทางมาจากทางทิศตะวันตกของแค้วนปันจาบ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศปากีสถาน) โดยเฉพาะจากจังหวัด Gujranwala และ Sheikupura กว่าร้อยละ 90 ของชาวซิกข์อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยจะเป็นกลุ่มที่มีทักษะความชำนาญในด้านการค้า (Aroras) ในขณะที่กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียและพม่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาวนาและเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลัก โดยชาวซิกข์กลุ่มแรกอพยพมาในปี 1884 หลังจากมหาราชาแห่ง Kashmir ทรงเจริญสัมพันธไมตรีทางการค้ากับกษัตริย์ไทย

Keywords: ethnicity, central, sikhs, ethnography, ethnic history, cultural heritage, adaptation

Vietnamese

Somsak Rattanawadi, (1987) "Guidelines for the Treatment of the Vietnamese Refugees" Institute of Army Academics, Ministry of Defence..

เป็นการศึกษาการอพยพของชาวนวณ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการหลบหนีเข้าเมืองเพื่อลี้ภัยการเมืองภายในประเทศเวียดนาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชาวนวณได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลายช่วงนับตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวคือ กลุ่มชาวนวณอพยพเก่า เดินทางเข้ามาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2326 เพื่อลี้ภัยการเมืองในเวียดนาม ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบริเวณวัดสัมมานามวิหาร หรือวัดญวน สะพานขาว กรุงเทพฯ ชาวนวณกลุ่มที่สองได้อพยพเข้ามาในปี 2378 เนื่องจากการกบฏในสมัยพระเจ้ามุนหม่างของญวน โดยตั้งถิ่นฐานบริเวณเขตสามเสน บางโพ กรุงเทพฯ และกระจายไปยังจังหวัดนนทบุรี นครนายก พระนครศรีอยุธยา และสกลนคร และกลุ่มที่สามเข้ามาในปี 2458 เป็นชาวนวณที่ต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งทั้งสามกลุ่มนี้ปัจจุบันได้ผสมกลมกลืนเป็นคนไทยเกือบหมดแล้ว ส่วนชาวนวณต่างดาว อพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ตามนโยบายของโฮจิมินห์เพื่อรวมตัวตั้งหลักส่นับสนุนการต่อสู้กอบกู้เอกราชจากฝรั่งเศส หรือขบวนการเวียดนามห์ เคลื่อนไหวประสานกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยมีศูนย์การดำเนินงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร

Keywords: ethnicity, central, Vietnamese refugee , ethnography, international politics, ethnic groups and state

Cambodian

Thassanai Prachanronnarong, (1990) "Kampuchean Refugees and the Thai security"
Bangkok. National Defense College..

รายงานการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การที่กัมพูชามีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยยาวถึง 725 กิโลเมตร ส่งผลให้สงครามและความขัดแย้งทางการเมืองภายในกัมพูชามีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง การศึกษาพบว่า นับแต่ปี 2522 เป็นต้นมามีชาวกัมพูชาจำนวนหลายแสนคนอพยพเข้ามาลี้ภัยในเขตประเทศไทยโดยเฉพาะพรมแดนด้านตะวันออกในแถบจังหวัดสระแก้ว จันทบุรีและตราด การหลบหนีเข้ามาในเขตไทยของชาวกัมพูชา มีสาเหตุสำคัญสืบเนื่องมาจากการที่ทหารเวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชา และดำเนินการปราบปรามกลุ่มต่อต้านอย่างรุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดสถานการณ์สู้รบขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ส่วนใหญ่หลบหนีเข้ามาเพื่อรับการช่วยเหลือด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคจากองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การอพยพในฐานะผู้ลี้ภัยยังทำให้ชาวกัมพูชามีโอกาสในการประกอบอาชีพในฐานะแรงงานต่างด้าวในกิจการต่างๆ ของคนไทย เช่น เรือประมง โรงงาน รับจ้าง เป็นต้น

Keywords: ethnicity, central, Cambodian, ethnic relations, migration, ethnic groups and state, international politics

บรรณานุกรมตั้งแต่ พ.ศ. 2530
ที่ยังไม่ได้จัดทำบรรณานิทัศน์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ที่ยังไม่ได้ทำบรรณานิต์สน์

นุกูล ชมภูนิช. *วัฒนธรรมไทยในหมู่บ้านเกาะแรด ต.บางปลา อ.บางเลน จ.นครปฐม. นครปฐม.*

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครุนครปฐม. 2530

สมบุญ สุธงษา. *ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน. กรุงเทพฯ. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530*

ไหมสาเหรา. *บิณฑบาต. การศึกษาความเชื่อทางศาสนาอิสลามกับพฤติกรรมการวางแผน*

ครอบครัวของชาวไทยมุสลิม (ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2530). กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (สค.ม.)

(สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)--มหาวิทยาลัยมหิดล. 2530

อาคม ว่องเทียม. *จิตสำนึกแห่งวิญญาณไทยทรงดำ. กรุงเทพฯ. ศิลปนิพนธ์ (ศ.บ. (ประยุกต์*

ศิลปศึกษา)--มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2530

วิทยาลัยครูเทพสตรี. *สมบัติไทย 30. ลพบุรี. วิทยาลัยครูเทพสตรี. 2530*

สุรพงษ์ กองจันทิก. *ประเพณีการผูกข้อมือ-การกินน้ำสุกและพระพุทธศาสนา : ศึกษากฎ*

กะเหรี่ยงไปภาคกลาง. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ. 2530

เดือนพิศ ชัยพรหมประสิทธิ์. *สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวจีนในสังคมไทยปัจจุบัน*

กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษนิยมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและ

มานุษยวิทยา (สค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531

วนิดา สารพร. *วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยยวน ตำบล*

ดอนแร่ และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ. สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชา

ภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2531

พระยาสุฤติการบรรจง. *ประวัติมอญในสยาม. กรุงเทพฯ. ชวนพิมพ์. 2531*

สमान วีระวัฒน์. *การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร / Thai Muslim settlement*

in the Bangkok Metropolis. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ (อ.ม.)-- จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. 2531

สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. *อาหารแสดงโรคและบริโภคนิสัยของชาวกะเหรี่ยงสะกอ. กรุงเทพฯ.*

มหาวิทยาลัยมหิดล. 2531

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *กลุ่มชาติพันธุ์ : ชาวไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ. กองทุนสง่ารัจระอัมพร. 2531*

- ชนัญ วงษ์วิภาค.การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม : ศึกษา
เฉพาะลาวครั้งอุ่ทอง จ.สุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2532
- ปิยชาติ หอวัฒนกุล.ค่านิยมทางประชากรของชนกลุ่มน้อย : ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวมอญ เขตบาง
ขุนเทียน กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม. (ประชากรศึกษา))-- มหาวิทยาลัย
มหิดล.2532
- อำพร หวังใจธรรม.การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพสตรีในพุทธศาสนาและอิสลาม : ศึกษา
เฉพาะ กรณีสตรีชาวไทยพุทธและสตรีชาวไทยมุสลิม ณ ชุมชนบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา.
กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ))--มหาวิทยาลัยมหิดล.2532
- ชวลิตธำรง โกฏิตระกูล.ผู้นำศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษา เฉพาะกรณี
เขตหนองจอก มีนบุรี บางกะปิ พระโขนง.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการปกครอง (ร.ม.)-- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2533
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.สังคมและวัฒนธรรมกะเหรี่ยงกาญจนบุรี.นครปฐม.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2533
- กันทิมา วัฒนประเสริฐ.กระบวนการพัฒนา และธำรงเอกลักษณ์ การแต่งกายแบบฮิญาบของ
นักศึกษาสตรีมุสลิมในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (สม.ม.)--
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2534
- ชลลดา สังกวาททรัพย์.การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี
จังหวัดนครนายก.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (จารึกภาษาไทย))--มหาวิทยาลัย ศิล
ปากร.2534
- ทองโต.เสียงเพรียกจากคนมอญ.กรุงเทพฯ.เท็คโพรโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิง.2534
- ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล.ความสัมพันธ์และทัศนคติของเด็กไทยมุสลิมต่อผู้ใหญ่หนุ่มสาวและ สูงอายุ
(ญาติ-ไม่ใช่ญาติ) .กรุงเทพฯ.สภาวิจัยแห่งชาติ.2534
- ศรีศักร วัลลิโภดม.ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม.กรุงเทพฯ.มติชน.2534
- สมิหรา จิตตลดากร.การประเมินผลกระทบของนโยบายญวนอพยพ.กรุงเทพฯ.คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.2534
- จินตนา กาญจนถวัลย์.การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง : ศึกษาเปรียบเทียบ
กรณีบ้านไร่ป่า อำเภอทองผาภูมิ กับบ้านสะเนพ่อง อำเภอสังขละบุรี จังหวัด กาญจนบุรี.
กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา—จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.2535

- ประภา เสียงเสนาะ.อิสลามกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม : ศึกษาผลกระทบทางศาสนาจากการขยายตัวของเมืองในชุมชนมุสลิม แขวงทรายกองดินใต้ เขตมีนบุรี.วิทยานิพนธ์ (อ.ม.)--มหาวิทยาลัยมหิดล.2535
- พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล.พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน (พ.ศ.2485-2535).กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (ส.ม.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2536
- สารณีย์ ไทยานันท์.รายงานการวิจัยบทบาทและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรีกะเหรี่ยงในโครงการพัฒนา.2536
- คณิงนุช มียะบุญ.การปรับตัวต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของลาวครั้งที่บ้านโคก จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัย ศิลปากร.2537
- เงาศิลป์ คงแก้ว.ชีวิตบนเส้นด้ายของ 13 แม่ไทย.กรุงเทพฯ.สามัคคีสาร.2537
- ชนิกา วัฒนะศิริ.จากสังคมชาวนาสู่สังคมอุตสาหกรรม : การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนไทยเบ็ง บ้านดิลัง จังหวัดลพบุรี.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัย ศิลปากร.2537
- ชาญวิทย์ สรรพศิริ.รายงานเรื่อง เรือนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้าน เสน่ห์พ่อง ตำบลไผ่ไร่ อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.กรุงเทพฯ.สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.2537
- บดินทร์ ธรรมสังวาล.การศึกษานิทานกะเหรี่ยงบ้านน้ำพุ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี.ปริญญาานิพนธ์ (กศ.ม. (ภาษาไทย))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาภาษาไทย.2537
- พัชรี วราศรัย.นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ (อ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2537
- สถาบันวัฒนธรรมภูมิภาคตะวันตก. กะเหรี่ยง : การแต่งกาย ประเพณีและความเชื่อ.นครปฐม.มหาวิทยาลัยศิลปากร.2537
- สถาพร ชุมอุปการ.ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวไทยมุสลิมในการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดอ่างทอง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (พัฒนาสังคม))-- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2537
- สมเกียรติ สิกขารักษ์สกุล.บทบาทของสมาคมไหหลำกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมไทย : กรณีศึกษาโรงเรียนไหหลำ.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (ศศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2537

- สมจินตนา รัตตสาร. นั้มัดารี : กลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร.2537
- เสาวภา เชาว์ศิลป์. รายงานการวิจัยการศึกษาพิธีบุญกลางบ้านและพิธีทรงเจ้าของชาวมอญ : ศึกษากรณี ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี. นนทบุรี. โรงเรียนวัดมาตุภูมิจันทร์ ต. บางพูด อ.ปากเกร็ด.จ.นนทบุรี.2537
- สุนีย์ ศรณรงค์. การวิจัยเรื่องคติชาวบ้านชนชาวไทยรามัญ. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยสวนสุนันทา.2537
- สายหยุด เกิดผล. ไทยพวนและข้อคิดเขียน พุด ทำ เล่ม 2. กรุงเทพฯ. พชรกานต์พับลิเคชั่น.2537
- ศักดิ์ดา ประจักษ์ศิลป. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมของชาวมอญ ในจังหวัดปทุมธานีเพื่ออนุรักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ. ทบวงมหาวิทยาลัย.2537
- กรแก้ว อัจฉรวัจน์. รายงานการศึกษา โครงการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเงินศึกษาในประเทศไทย (พ.ศ.2537). กรุงเทพฯ. ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.2538
- บดี พงษ์ทอง. การเข้าสู่ชุมชนชนบทของกระบวนการโลกาภิวัตน์ ศึกษากรณีชุมชนไทพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ (พ.บ.ม.)—สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2538
- ประวิตร โพธิอาศน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย. นครปฐม. มหาวิทยาลัยมหิดล.2538
- ประยงค์ อนันทวงศ์. หล่นบนโต๊ะจีน. กรุงเทพฯ. มติชน.2538
- วรรณัย พงศาชลากร. พิษเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง : ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ้มถอง อำเภอยะโฮง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2538
- ศรีปาน รัตติกาลชลากร. บทบาทของสื่อพื้นบ้านในวัฒนธรรมมอญในอำเภอพระประแดง. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ (นศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2538
- ส.พลายน้อย. นิทานมอญ. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.2538
- สมภพ ลาขโรจน์. กะเหรี่ยงกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีเฉพาะกะเหรี่ยงโป ต. ไต่ไ่ว้ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี. เชียงใหม่. สถาบันวิจัยชาวเขา.2538
- สุธี ศรสวรรค์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (พ.บ.ม.)--สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2538

สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง.สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : กะเหรี่ยงสะกอ = *Encyclopedia of ethnic groups in Thailand : Sgaw Karen*.นครปฐม.สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.2538

มณฑล คงแถวทอง.กาญจนบุรีศึกษา : ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี.

กาญจนบุรี. สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.2538

รัชพล ปัจพิบูลย์.กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ.เชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ)) --

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.2538

กนกอร เหลืองขมิ้น.ประเพณีไทยรามัญในจังหวัดสมุทรสาคร.ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ.2539

มหาวิทยาลัย ศิลปากร.2539

จันทบูรณ์ สุทธิ และคณะ.วัน เดือน ปี เล่มที่ 1 กะเหรี่ยงไป ชม เย้า ลัวะ และอีก้อ.2539

ณัฐวิ ทศรส.นิทานพื้นบ้านละว้า.กรุงเทพฯ.สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล.2539

ทิวา เมื่อนปฐม.เรือนลาวโซ่งบ้านหนองหมู- หนองเทียม.กรุงเทพฯ.สาขาวิชาประวัติศาสตร์

สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.2539

ธิดา ชมภูนิช.การศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยโซ่งในจังหวัดนครปฐม.นครปฐม.สำนักศิลปวัฒนธรรม

สถาบันราชภัฏนครปฐม.2539

นิยม ออไอศูรย์.การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ ในจังหวัดเพชรบุรี.

วิทยานิพนธ์ ภาควิชาศิลปศึกษา (ค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2539

บัณฑิต อินทร์คง.ประเพณีการทำศพมอญอย่างโบราณสู่วัฒนธรรมปัจจุบัน.กรุงเทพฯ.คณะ

สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.2539

ปัทมา วิจิตจรรยา.รายงานเรื่องเรือนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านกล้วย หมู่ที่ 1 ตำบลวังยาว อำเภอ

ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร.2539

ปัทมา วิจิตจรรยา.พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถือผีบรรพบุรุษของชาวมอญ : กรณีศึกษา ต.บ้าน

ม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี.กรุงเทพฯ.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิล

ปากร.2539

ภาณุทัต ยอดแก้ว.ผลกระทบอุดมการณ์ชาตินิยมมอญข้ามชาติต่อประเทศไทย .กรุงเทพฯ.

วิทยานิพนธ์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ร.ม.)—จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.2539

- ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. *วรรณกรรมไทพวน : ความสัมพันธ์กับสังคม. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (อ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539*
- มนตรี เตชะมนินดม. *เชียงใหม่ : การก่อตั้งขององค์กรนำชาวจีนในสังคมไทย (พ.ศ. 2452-2460). กรุงเทพฯ. วิทยาลัยนานาชาติ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สม.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2539*
- รณรงค์ ศิริพันธุ์. *การยอมรับภาวะโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาชุมชนไทพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วิทยาลัยนานาชาติ (พบ.ม.)--สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2539*
- วีระพงศ์ มีสถาน. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : พวน. นครปฐม. สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539*
- สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. *เพลงกะเหรี่ยง. นครปฐม. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539*
- สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. *ภาษาและวัฒนธรรมลัวะ : ศึกษาจากบทสนทนา 30 บท. นครปฐม. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539*
- เอี่ยมพร เนาว์เย็นผล. *พจนานุกรมไทยทรงดำ. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (ศศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539*
- การุณนันทน์ ชิดชาญกิจ. *วรรณกรรมกาพย์เซิ้งบั้งไฟของชาวไทยพวนบ้านม่วงขาว ตำบลโคกปี่บ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยาลัยนานาชาติ (กศ.ม.)--มหาวิทยาลัยบูรพา. 2539*
- ศุภนิศิต ปวิฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. *ลพบุรีศึกษา : ไทยพวน. ลพบุรี. ศุภนิศิต ปวิฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. 2539*
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. *ตำนานและพงศาวดารพวน : อุดมการณ์สมานฉันท์ระหว่างเผ่าพันธุ์. มหาสารคาม. ภาควิชาวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540*
- ชะลอ กาเรียนทอง. *รายงานเรื่อง เรือนลาวโซ่ง รุ่นที่ 2 ตำบลห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ. สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2540*
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า-กะเหรี่ยง. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 2540*
- โชติมา จตุรวงศ์. *เรือนไทดำ : กรณีศึกษาเพชรบุรี. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยนานาชาติ (ศศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540*

- วลีรัตน์ มีกุล.ผีบ้าน : บทบาทและความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนในชุมชน กรณีศึกษา : ลาวโซ่งบ้าน
สระ ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์ (ศ.บ.
(มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2540
- ศุภวรรณ ขวรัตน์วงศ์.บทบาทของชาวจีนในไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยรัชกาลที่ 3
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2172-2394.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ (อ.
ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2540
- สมทรง บุรุษพัฒน์.สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ไทยโซ่ง = *Encyclopedia of ethnic groups in
Thailand : Thai Song Dam*.นครปฐม.สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.2540
- อุดม สมพร.ผ้าจากไท-ยวน ราชบุรี : [รายงานการศึกษาเชิงวิเคราะห์].กรุงเทพฯ.ภาพพิมพ์.2540
- เอกชัย เครืออินตะ.วัฒนธรรมชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.2540
- พีระชัย ลีสมบุญผล.งานวิจัยเรื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.ราชบุรี.
สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.2540
- สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม.มอญบางชั้นหมาก.ลพบุรี.กรุงเทพฯการพิมพ์.2540
- จิรัชณา วานิช.การทดลองใช้เรื่องเล่าจากโครงเรื่องวรรณกรรมตะวันตกเพื่อวัดทัศนคติที่มีต่อการ
แก้ปัญหาคอขวดของชาวบ้านลาวโซ่ง ต.หนองปรัง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี.กรุงเทพฯ.
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2541
- ชโลมใจ กลั่นรอด.ทะเลมอญ : วัฒนธรรมการดนตรีของชาวมอญชุมชนวัดบางกระดี.กรุงเทพฯ.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.2541
- นิภาพร โชติสุดเสन्ह.พระราหู : ภาพสะท้อนการผสมกลมกลืนทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์
ลาวเวียง.สารนิพนธ์ (ศ.บ. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2541
- ศรีมหาโพธิ์.ประเพณีธรรมเนียมนจีน : พิธีแต่งงาน เทศกาลตรุษจีน วันสารทจีน วันเซ็งเม้ง เทศกาล
กินเจ งานทิ้งกระจาด พิธีงานศพจีน ความเชื่อโชคลาง.กรุงเทพฯ.เคล็ดไทย.2541
- สมศรี ศิริขวัญชัย.การวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ :
กรณีศึกษาชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.นครปฐม.มหาวิทยาลัยมหิดล.2541
- สมัย สุทธิธรรม.กะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ.2020 เวิลด์มีเดีย.2541
- สองขา.ดอกไม้บ้านภูเขา : เรื่องเล่าจากหมู่บ้านกะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ.สุวีรียาสาส์น.2541
- สารณีย์ ไทยนันทน์.รายงานการวิจัยชาวเขากับการใช้แรงงาน : ปัญหาและความต้องการในการ
เข้าสู่อาชีพนอกการเกษตรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.2541
- สุรินทร์ ทับรอด.พิธีรำผีเมืองในงานศพของชาวมอญพระประแดง.กรุงเทพฯ.บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.2541

- สุวัฒน์ คุ้มวงศ์.ภาวะความทันสมัยในระบบครอบครัวและเครือญาติกับวัฒนธรรมการนับถือผีของ
ชาวกะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2541
- แอนิต้า มามะ.ความคิดเห็นของชาวมุสลิมเกี่ยวกับการทำพิธีฮัจญ์ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน.
กรุงเทพฯ.คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.2541
- กมลลาศ สาลี.อิทธิพลของค่านิยมของครอบครัวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ทางการศึกษาของบุตร :
กรณีศึกษาครอบครัวไทยเชื้อสายจีน เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (ศศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2542
- จินตนา งามสว่าง.การอบรมเลี้ยงดูบุตรของสตรีไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร.กรุงเทพฯ.
วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2542
- เชาว์วิทย์ ศุภรตรีทิเพศ.การรับนวัตกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา : ศึกษากรณีชุมชนไทยพวนใน
จังหวัดลพบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (ศศ.ม.)--
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2542
- นารถฤดี วิวัฒน์กุล.การดำรงอยู่ร่วมกันของกลุ่มความเชื่อผีเจ้านายและกลุ่มความเชื่อ ผีเทวดา
กรณีศึกษา : ชาวลาวครึ่งหมู่บ้านโคก ตำบลอุ้มถอง อำเภออุ้มถอง จังหวัดสุพรรณบุรี.
กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์ (ศศ.บ. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2542
- นิสาพร วัฒนศัพท์.วัดกับการดำรงอยู่ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (สิ่ง
แวดล้อม))-- มหาวิทยาลัยมหิดล.2542
- มานี ชูไทย.การรับรู้บทบาทตนเองของอิมามต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิม ในประเทศไทย
: รายงานการวิจัย.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2542
- วิบูลย์ ตระกูลฐาน.ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์ : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัด
อุทัยธานี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (ดนตรี))--มหาวิทยาลัยมหิดล.2542
- ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร.สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.
ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร.2542
- วิทยา ประทุมธรรารัตน์.คนภูเขา ชาวกะเหรี่ยง = Hill Tribe-Karen.นนทบุรี.ธรรมาบรรณ.2542
- สุปราณี โคตรจรัส.อิทธิพลของสถาบันทางสังคมต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทดำ (The influence of
social institutious on Thai Dam child rearing practices).กรุงเทพฯ.ภาควิชาจิตวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์.2542
- ภาษาและวัฒนธรรมจากชีวิตชาวมอญในสังคมไทย : เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการวัน
จันทร์ที่ 22 มีนาคม 2542 ณ หอสมุดดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หอสมุด แห่ง
ชาติ ท่าอากาศยาน.กรุงเทพฯ.สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2542
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.มอญในอุทัยธานี-ระบบศักดินา..2542

- โรงเรียนชุมชนวัดดอนคลังมิตรภาพที่ 178.ไทยทรงดำดอนคลัง.ราชบุรี.โรงเรียนชุมชนวัดดอนคลัง
มิตรภาพที่ 178.2542
- มานิตา เชื้อนขันธุ์.ภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นชาวลาวโซ่ง บ้านดอนมะเกลือ ตำบล
ดอนมะเกลือ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.2542
- บุปผา ทิพย์สถาพกุล.รายงานการวิจัยเรื่อง ทรงผมและเครื่องแต่งกาย : กรณีศึกษาชาวไทยรามัญ
(มอญ) ตำบลบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี.ลพบุรี.สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัด
ลพบุรี.2542
- พุทธะ ณ บางช้าง.การวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ.กรุงเทพฯ.ปริญญาานิพนธ์ (ศศ.ม.มานุษยดุริ
ยางควิทยา)--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.2542
- เจริญสุข จิระศักดิ์วิทยา. การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรื่องเรือนกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านห้วย น้ำ
หนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.กรุงเทพฯ.สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ไทย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2543
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และ วรานันท์ วรวิศว์.ชีวิตลาวโซ่งเมื่อวันวาน.กรุงเทพฯ.สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ.2543
- บุญยิ่ง ไร่สุขสิริ.ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.คณะกรรมการ
ศาสนาเพื่อการพัฒนา.2543
- ธรรมรัตน์ ทองเรือง.กะเหรี่ยง : ฉนวนหรือชนวนสงครามไทย-พม่า ยุคใหม่.กรุงเทพฯ.
ธารบัวแก้ว.2543
- บุญยง ชื่นสุวิมล.สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร : ระบบครอบครัว
และความสัมพันธ์ทางสังคม ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊ : รายงานผลการวิจัย.
กรุงเทพฯ.ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2543
- พิสัณห์ ปลัดสิงห์.คนมอญ.นนทบุรี.ธารบัวแก้ว.2543
- ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง.จากอาสาร่างถึงหย้าฉ่า : ดำเนินคนกวางตั้งกรุงสยาม.กรุงเทพฯ.ร้านนาย
อินทร์.2543
- ศศิวิมล ศรีวิโรจน์มณี.บทบาทของครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร : กระบวนการ
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชุมชนคลองคูเมืองเดิมสามแพร่ง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (มน.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2543
- อดิศร เกิดมงคล.จากย่างกุ้งสู่ราชบุรี : บทเรียนเพื่อสันติภาพ.คณะกรรมการรณรงค์เพื่อ
ประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.).2543

- อภิชนา ไตคำ. การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทย
ภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการศึกษานอก โรงเรียน
เรียน (ค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543
- อรศิริ ปาณินท์. เรือนพื้นบ้านไทย-มอญ. นครปฐม. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย ศิล
ปากร. 2543
- วิชา ทรวงแสง. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบความสัมพันธ์ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทย
มุสลิม : กรณีบ้านคลองตะลุงพลี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ. สำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2543
- เกษม ปราณียาศัย. ผู้ชายในครอบครัวจีนกรณีศึกษา : ครอบครัวคนจีนแต่จิวใน ตำบลมหาชัย
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (มานุษยวิทยา))--
มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544
- จริยาพร รัศมีแพทย์. รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนมอญบ้านบางกระดี
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง (ผ.ม.)-- จุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544
- ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาว
มอญ. ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ. 2544
- มะอบ นะมาตร์. รายงานการวิจัยเรื่องผ้าและการสืบทอดความรู้เรื่องผ้า : กรณีศึกษากะเหรี่ยงปาร์
ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี. นครปฐม. สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544
- พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร. สำเภาสยาม : ตำนานแจ็กบางกอก. กรุงเทพฯ. นานมีบุ๊คส์. 2544
- พิรมลลย์ บุญธรรม. ความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในพิธีกรรม :
กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดนครปฐม. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (คหกรรม
ศาสตร์ศึกษา))--มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2544
- ภาวนีย์ บุญวรรณ. การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อพระพุทธศาสนาและฤกษ์ของชาวกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่
นครสวรรค์ กรณีศึกษา หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.)--มหาวิทยาลัยมหิดล. 2544
- รตพร บัณฑเจริญ. บทบาทของศาลเจ้าจีนในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ : ศึกษากรณีในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ (ร.ม.) - จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2544

- รุ่งนภา พรหมณวงศ์.การดำรงชาติพันธุ์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกผ่านพิธีศพ : กรณีศึกษาชุมชนคาทอลิกบ้านบางนกแขวก ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2544
- วิวัฒน์ ช่างศร.ค่านิยมในการเลือกคู่สมรสของชาวไทยมุสลิมในชุมชนมัสยิดมหานาค.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ สาขาวิชามานุษยวิทยา (มน.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2544
- วิริยา ชันธสิทธิ์.ศึกษาการบำเพ็ญฮัจญ์ของชาวมุสลิมในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ))--มหาวิทยาลัยมหิดล.2544
- นพดล ฐิตพงษ์พานิช.รูปแบบการอยู่อาศัยชุมชนไทยเชื้อสายมอญบางกระบือ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาเคหการ (สถ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2545
- พจนีย์ กงตาล.นาฏการบนลานขวาง : การฟ้อนแคนของชาวไทยไซ่งในจังหวัดนครปฐม.นครปฐม.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา))--สถาบันราชภัฏนครปฐม.2545
- โสภาค หลิมพาพันธ์.ประเพณีอั้งมีถ้อง.กรุงเทพฯ.กรมวิชาการ.2545
- รัฐชดา พัดเย็นชื่น.ประเพณีไทยพวน.กรุงเทพฯ.กรมวิชาการ.2545
- วัลยลิกา สรรเสริญชูโชติ.การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในวิถีการผลิต และระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในมิติหญิงชายของชุมชนกะเหรี่ยง : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านทิพย์ หมู่ที่ 3 ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (พช.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2545
- सानิตย์ รัศมี.พิธีเสนตั้งบั้ง : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีกรรมของลาวไซ่งหมู่บ้านเกาะแรด จังหวัดนครปฐม.กรุงเทพฯ.ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2545
- อังคณา จิวประไพพงศ์.เตี้ยแล้วให้ฟัง คนจีนสร้างตัวอย่างไร.กรุงเทพฯ.บริษัท สารสาร มาร์เก็ตติ้ง.2545
- อัมรินทร์ แรงเพชร.วงปีไม้แมน : ดนตรีในพิธีเสนของชาวลาวไซ่ง ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา))--มหาวิทยาลัยมหิดล.2545
- เรวัต สหัสปริษา.การศึกษาทัศนคติของสตรีมุสลิมต่อการแต่งกายตามบทบัญญัติของศาสนา อิสลาม : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร.ชลบุรี.ปัญหาพิเศษ (รป.ม.)--มหาวิทยาลัยบูรพา.2545
- ธวัช ยะภา.ความรู้ของชาวไทยมุสลิมต่อเครื่องหมายฮาลาล : ศึกษากรณีชาวไทยมุสลิมในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร.ชลบุรี.วิทยานิพนธ์ (รป.ม.)--มหาวิทยาลัยบูรพา.2545

- สุรัชย์ รักษาชาติ.ความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนของคนชายขอบ : รูปแบบการบริโภค และแหล่งที่มาของอาหารของครัวเรือนกะเหรี่ยง ภาคตะวันตก ประเทศไทย.กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (วท.ม) มหาวิทยาลัยมหิดล.2545
- พระมหาสรณา อนุสรณ์ทรงกูร.รายงานการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตและความเชื่อของชาวไทยโซ่ง : กรณีศึกษาหมู่บ้านตลาดควาย ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.กรุงเทพฯ. โครงการบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏธนบุรี.2545
- สุดารา สุขฉายา.ลูกจีนหลานมอญในกรุงสยาม.กรุงเทพฯ.สารคดี.2545
- พรสุข เกิดสว่าง.คนทอตะวันออก : สืบบทสนทนากับผู้ลี้ภัยและแรงงานอพยพจากประเทศพม่า. กรุงเทพฯ.เพื่อนไร่พรมแดน.2545
- เกศสิรินทร์ แพทอง.การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และวิธีการดำรงรักษาอัตลักษณ์สำคัญของชาวมอญ อำเภอพระประแดง.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)--สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2546
- วาริน สิมะวัฒนา.เกียรติประวัติชาวไทยเชื้อสายจีน.กรุงเทพฯ.info media & publication.2546
- เที่ยงทอง.กิจกรรมทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย (ค.ศ. 1906-1939).กรุงเทพฯ. ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2546
- บุญมี ปาวิชาตินกุล.ความเชื่อเรื่องผีในพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (ไทยศึกษา))--มหาวิทยาลัย รามคำแหง.2546
- ประธาน เขียวขำ.การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในพิธีกรรมชุมชน และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต : ศึกษากรณีชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ (ศศ.ม.) -- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2546
- พจนีย์ สุทธิรัตน์.แผ่นดินทองนุรุลามชุมชนและเครือญาติ ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษามุสลิมชานเมืองกรุงเทพฯ.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (สม.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2546
- พัชรินทร์ คงคาสूरียฉาย.วิเคราะห์บทบาทขวัญของชาวไทยโซ่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ.ปริญญาโท (ศศ.ม. (ภาษาไทย))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2546
- ศรัทธา ลากวัฒนา.คนมอญ บนลุ่มน้ำภาคกลาง.กรุงเทพฯ.วันชนะ.2546
- ศิริพร เค้าภูไทย.ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับการสูญเสียที่ดินของคนกะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร.2546
- อำพร ขุนเนียม.พิธีกรรม และประเพณีของชาวไทยวนบ้านท่าเสา อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)--สถาบันราชภัฏนครปฐม.2546
- จิตรา ก่อนนท์เกียรติ.ธรรมเนียมจีนมีเหมือน มีต่าง มีแปลก.กรุงเทพฯ.จิตรา.2546

พรพรรณ จันทโรนานนท์.วิถีจีน.กรุงเทพ.ประพันธ์สาสน์.2546

พัชราณี วัฒนชัย.การศึกษาวิเคราะห์ลวดลายผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย.กรุงเทพ.ปริญญาานิพนธ์ (กศ.ม.ศิลปศึกษา)--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2546

จุฑามาส เทพเรณู. การศึกษาเพลงพื้นบ้านไทยเบิ่ง อำเภอพัฒนานาคม จังหวัดลพบุรี.ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2547

เปรมทิพย์ พงษ์นิล.เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษาชาวพวน จังหวัดลพบุรี.ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยวิทยา))--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2547

เพ็ญพิสุทธิ์ อินทรภิรมย์.เชียวสุดแสง สิบญ่เรื่อง : ทัศนยะและบทบาทของจีนสยามในสังคมไทย.กรุงเทพ.ศูนย์ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยกับประเทศในเอเชีย คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2547

รังสรรค์ บัวทอง.วัฒนธรรมการสืบทอดวงปี่พาทย์มอญในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี.กรุงเทพ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา))--มหาวิทยาลัยมหิดล.2547

อัญญาพร ทองบริสุทธิ์.ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตผ้าจากพื้นเมืองของชุมชนลาวซี และลาวครั้งอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพ.วิทยานิพนธ์ (วท.ม. (เกษตรศาสตร์))--มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2547

ปราณี กุลละวณิชย์.ชนเผ่าไท-กะได : ภาษาและเครื่องแต่งกายสตรี.กรุงเทพ.คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระครูสมุทรวิสุทธิวงศ์ (ชูป คุรุณีโม).ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ พระครูสมุทรวิสุทธิวงศ์ วัดศรีท่าธรรม

พลศักดิ์ จิระไกรศิริ.บูรณาการของเขาวงกตจีนในประเทศไทย : การเมือง การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา.กรุงเทพ.ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พินทร น้อยพุทธา.ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพพระครูโกศลวิหารกิจ (สุวรรณกุศลจิตโต)

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษตั้งแต่ปี ค.ศ.1987 ที่ยังไม่ได้ทำบรรณานิตส์

- Anderson, Kirsten Ewers. *Elements of Pwo Karen Buddhism*. Lampang Report. Copenhagen. Scandinavian Institute of Asian Studies. 1987
- Ganjanapan, Anan. *Land Tenure in Thailand*. Bangkok. Hai Khadi Research Institute, Thammasart University. 1987
- Keyes, Charles F. *Thailand : Buddhist kingdom as Modern Nation-State*. Colorado. Westview press. 1987
- Sermma, Pairoj. *Sgaw Karen Hymn and Tune Book (In Karen)*. nsein. OMF Publishers. 1988
- Orapin Maneewong. *A comparative phonological study of Lao Song in Petchaburi and Nakorn Patom provinces*. Bangkok. Master's thesis, Graduate studies, Mahidol University. 1989
- Hayami, Yoko. *Karen Traditions According to Christ or Buddha : Implications of Multiple Reinterpretations*. Chicago.. 1990
- Placzek, James A. *Phii Miang : Black Thai symbols of state and leadership*. Kunming. Institute of Southeast Asian Studies. 1990
- Rueng Ngam, Pipat. *Karen People and their culture in Tambon Lai Wo, Amphoe Sangklaburi, Kanchanaburi and Nakorn Pathom*. Bangkok. Silapakorn University Press. 1990
- Sintunawa, Pornprapa. *The Study of Self-Reliance Through the Community's Traditional Culture : Case Study of Ban Tapoen Khi Village Number 11, Tambon Ong Phra, Amphoe Dan Chang, Changwat Suphanburi*. Bangkok. Master Thesis, Faculty of Social Welfare, Thammasart University. 1990
- Suree Pengsombat. *A study of pronominal usage in spoken Tai Song*. Bangkok. M.A. Thesis, Mahidol University.. 1990
- Yodrbum, Kalaya. *Pa-ka-yor (The modest people : the Skaw)*. Bangkok. Parpim Publishing House. 1990
- Tanabe, Shigeharu. *Religious traditions among Tai ethnic groups : selected bibliography*. Ayutthaya. Ayutthaya Historical Study Centre. 1991

- Sangsid Piriyanangsan. *Conflicts Between State and Karen Minority Group: Cultural Dimension*. Bangkok. Chulalongkorn University. 1992
- Wirachai Naewbunnian. *Policy for Granting the Thai Nationality to the Third-Generation Vietnamese Refugees*. Bangkok. National Defence College. 1992
- Hovmeyr, Anders, P. *Personal Archive*. Chiang Mai. Payap University Archives. 1993
- Thailand Information Center. *Karen*. Bangkok. Thailand Information Center Academic Resources, Chulalongkorn University. 1993
- He, Ping. *Research on the ancient customs of marriage and reproduction among the Tai-speaking people*. Chiang Mai. Thai Studies 6th International Conference. 1996
- Onozawa, Nitaya. *Marriage and transaction of the Black Tai in Petchaburi : tradition and change*. Chiang Mai. Thai Studies 6th International Conference. 1996
- Walter E.J. Tips, translation. *Khmer heritage in Thailand : with special emphasis on temples, inscriptions, and etymology*. Bangkok, Thailand. White Lotus Press. 1999
- Halliday, Robert. *The Mons of Burma and Thailand*. Bangkok. White Lotus Press. 2000
- Nontaporn Prompitukporn. *The daily use of Mandarin among the Chinese-Thais in Bangkok*. Bangkok. Thesis (M.A. (Linguistics))--Mahidol University. 2002
- Hayami, Yoko. *Between hills and plains : power and practice in socio-religious dynamics among Karen*. Rosanna, Vic.. Kyoto University Press and Trans Pacific Press. 2004
- Fairoz Yupensuk. *The concept of Bid'ah : a case study of the marital customs in the Thai Muslim communities of Bangkok*. Bangkok. Thesis (M.A. (Comparative Religion))--Mahidol University. 2004
- Phillips, Audra. *West-Central Thailand Pwo Karen folktale collection*. Dallas. Summer Institute of Linguistics (SIL) International. 2004.

บรรณานุกรมก่อน พ.ศ. 2530

บรรณานุกรมภาษาไทยก่อน พ.ศ. 2530

กมล จันทรรสร. อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของคนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน.

พระนคร.โอเดียนสโตร์.2506

ลิวส์ มิทธิสัน.อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล.พระนคร.โอเดียนสโตร์.2506

นิสาพร วัฒนศัพท์.การสำรวจจคมภีร์โบราณภาษาไทยยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี.สระบุรี.

ม.ป.ท..2508

ยุพเรศ มิลลิแกน."บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย" .กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (ร.ม.) –

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2510

พระครูคณานันท์สมณาจารย์ (โผเรียน เป้า).ประวัติพระสงฆ์อนัมนิกาย ในราชอาณาจักรไทยและ

ประวัติ ความเป็นมาของชนเชื้อชาติยวนในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งเกี่ยวกับประเทศไทย.

พระนคร.ประยูรวงศ์.2511

สงวน โชติสุขรัตน์.ไทยยวน-คนเมือง.กรุงเทพฯ.โอเดียนสโตร์.2512

สุด แสงวิเชียร.มอญในอดีตและปัจจุบัน (การศึกษาโครงกระดูกและเครื่องใช้ในสมัยทวารวดี).

พระนคร.อักษรสัมพันธ์.2513

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ."บทบาทโทรทัศน์ในท้องถิ่น : กรณีศึกษาชาวไทยยวน บ้านท่าช้าง ตำบลท่า

ช้าง อำเภอเส้าให้ จังหวัดลพบุรี".กรุงเทพฯ. ศิลปศาสตร์บัณฑิต (มานุษยวิทยา)

มหาวิทยาลัยศิลปากร.2514

ฉัตรแก้ว สิมารักษ์.ประเพณีการทำศพของชาวไทยอิสลาม.สารนิพนธ์ (ศ.บ. (โบราณคดี))—

มหาวิทยาลัยศิลปากร.2514

ปราณีต สุขอุดม.การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยและคน.

วิทยานิพนธ์แผนกวิชาจิตวิทยา (ค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2514

พัชรินทร์ บุญนิยม.ระบบความเชื่อของคนจีนในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี.กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์

(ศศ.บ. (โบราณคดี))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2514

วิจิตร ชุมทรัพย์.นิทานชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ.ธรรมบรรณาการ.2514

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์.ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.พระนคร.แพร์พิทยา.2515

ฉลวย คำนิ่งเนตร.พฤติกรรมการวางแผนครอบครัวของสตรีชาวจีน ในเขตเทศบาลนครหลวง

กรุงเทพธนบุรี.วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาสังคม (ส.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2515

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์.ลัทธิธรรมนิยมต่างๆ เล่มที่ 2 ภาคที่ 22..2515

พลกุล อังกินันท์.บทความชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว.พระนคร.ประจักษ์การพิมพ์.2515

- พหลยุทธ รุณภัย.การศึกษาความเชื่อถือของชาวจีนกับการพัฒนาชุมชนที่หมู่บ้านเชียงงา ตำบล
เชียงงา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (พัฒนาชุมชน)) -
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2515
- กรรชิ่ง โชติกเสถียร.ชาวจีนในประเทศไทยหรือชนสองสัญชาติ.กรุงเทพฯ.ไทยเซชม.2516
- จิรพร เจริญสุข.พิธีศพของลาวไซ่ง หมู่ที่ 1 ต.บ้านดอน อ.คูทอง จ.สุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.2516
- ถนอม อานามวัฒน์.ความสัมพันธ์ระหว่างไทย เขมรและญวนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.
กรุงเทพฯ.คุรุสภา.2516
- ทวี ธีระวงศ์เสรี.สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย .วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาการ
ปกครอง (ร.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2516
- มาลินี อัครชัย.การตั้งตัวและการทำการค้าของพ่อค้าชาวจีนในไทย.กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์ (ศศ.บ.
(โบราณคดี))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2516
- วีระวัชร สำราญจิตต์.ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง.กรุงเทพฯ.หน่วย
ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.2516
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ชาวจีนในประเทศไทย.พระนคร.แพร่พิทยา.2517
- อวยพร ชื่นกลิ่นธูป.ประเพณีการทำศพของลาวไซ่ง.กรุงเทพฯ.แผนกสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ม.ธรรมศาสตร์.2517
- จเด็จ อินสว่าง.กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ชาวจีนกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ใน
เมืองไทย ศึกษาเฉพาะกรณีชนชั้นกลางสัญชาติจีนบางกลุ่มกับการมีส่วนร่วมในทาง การ
เมือง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ร.ม.)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2518
- ฤทธิ์ อิทธิประชา.ญวนย่าเหล.กรุงเทพฯ.วิทยายุทธ.2518
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ.ชาวเขา.กรุงเทพฯ.สำนักงาน
เลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ.2518
- กรมยุทธการทหาร.ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.กรุงเทพฯ.กรมแผนที่ทหาร.2519
- มานิจ ชุมสาย, ม.ล..ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างญวนกับไทย.กรุงเทพฯ.ตีรณสาร.2519
- วิชาญ จำปีศรี, ร.ต.อ..ญวนอพยพกับความมั่นคงของชาติ.กรุงเทพฯ.โอเดียนสโตร์.2519
- สมชาย นิลอาธิ.บ้านลาวเวียง "อาชีพำนา" ต.หนองเมือง อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี.กรุงเทพฯ.สาขา
สถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.2519
- สุภรณ์ ไฉเจริญ.ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัย
อยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หน้า 1-310.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (อ.ม.
(ประวัติศาสตร์))--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2519

- มุสดี ลิมพะสุต.ปัญหาเกี่ยวกับชาวญวนในประเทศไทยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาประวัติศาสตร์ (อ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2520
- มานพ คณะโต.ปัญหาการให้บริการทางการแพทย์แก่ชาวไทยมุสลิมในทัศนะของผู้ให้บริการพยาบาลและสาธารณสุข ในเขตกรุงเทพมหานคร (อัคราณา).กรุงเทพฯ.ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.2520
- โมหัมมัด อับดุลกาเดร์.ความเข้าใจเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมเบื้องต้น.กรุงเทพฯ.อักษรบัณฑิต.2520
- สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ.การแก้ไขปัญหาผู้อพยพจากลาว กัมพูชาและเวียดนามได้ในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.อักษรสมัย.2520
- สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ.การดำเนินการต่อผู้อพยพ จาก ลาว เขมร เวียดนามในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ.2520
- สุเรชา สุพรรณไพบูลย์.การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวของ.กรุงเทพฯ.สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.2520
- กระทรวงการต่างประเทศ.ชาวไทยมุสลิม.กรุงเทพฯ.กระทรวงการต่างประเทศ.2521
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์.ญวนอพยพ.กรุงเทพฯ.ดวงกมล.2521
- กรมประชาสัมพันธ์.ทำเนียบหมู่บ้านชาวเขาในประเทศไทย จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี.หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ฝ่ายสิ่งพิมพ์.2521
- ลิขิต ธีรเวคิน, บรรณาธิการ.ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.แพรวพิทยา.2521
- ทัศน์ไช อารมณีสุข.การศึกษาเปรียบเทียบของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน.กรุงเทพฯ.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.2521
- นิพนธ์ เสนาพิทักษ์.ประวัติผู้ไทยไซ่ง่า.กรุงเทพฯ..2521
- ประจักษ์ เข็มมุกต์.การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวพวนกับวัฒนธรรมไทย ศึกษากรณีชาวพวนในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)) - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2521
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.แผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.รายงานการศึกษา ชุมชนชาวพวน-หมู่บ้านโพธิ์ศรี ตำบลบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2521
- เพ็ญศรี กาญจนมัย.บทบาทมุสลิมในปลายอยุธยา-ธนบุรี พ.ศ. 2300-2325 : รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2521

- มยุรี วัดแก้ว.การศึกษาโครงสร้างสังคมของลาวไซ่ง.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2521
- วิจัยชาวเขา, ศูนย์.รายงานการสำรวจภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ ข้อมูลและข้อเสนอเบื้องต้น
ของ เขตพื้นที่ท่าลำไย ต.เขาใจดี อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี. (อัดสำเนา).2521
- สิริวัฒน์ คำวันสา.โครงการลุ่มน้ำท่าจีน : ภาษาและวรรณกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี.กรุงเทพฯ.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2521
- สุเทพ สุนทรภัสช.คู่มือปฏิบัติการสนามในหมู่ชนชาติกะเหรี่ยง. (อัดสำเนา).2521
- สุมิตร ปิติพัฒน์.ลาวไซ่ง : รายงานวิจัย.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2521
- กระทรวงการต่างประเทศ.ชาวไทยมุสลิม.กรุงเทพฯ.พระจันทร์.2521
- กรรณิการ์ เกนิกันนท.ชอง.กรุงเทพฯ.บรรณกิจ.2522
- มนตรี ศรีบุษรา.ไทยดำรำพัน.กรุงเทพฯ.บรรณกิจ.2522
- มานิจ ชุมสาย, ม.ล..ญวน-ไทย กับ เขมรและลาว (รวบรวมจากเอกสารกระทรวงการต่างประเทศ
ของรัฐบาลฝรั่งเศส).กรุงเทพฯ.เจริญผล.2522
- วิไลพร ชะมะผลิน.บทบาททางสังคมและเศรษฐกิจของสตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ). (อัด
สำเนา).เชียงใหม่.ศูนย์วิจัยชาวเขาเชียงใหม่.2522
- ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี.ทำเนียบหมู่บ้านชาวเขาในประเทศไทย
จังหวัดกาญจนบุรี (03).2522
- ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี.ทำเนียบหมู่บ้านชาวเขาในประเทศไทย
จังหวัดสุพรรณบุรี (64).2522
- ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี.ทำเนียบหมู่บ้านชาวเขาในประเทศไทย
จังหวัดอุทัยธานี (71).2522
- อาภรณ์ พุ่มนิคม.ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ร.ม.)— จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2522
- อุดร จารุรัตน์.กะเหรี่ยงระดับโลก. ชุดที่ 2.กรุงเทพฯ.ประเสริฐวาทีน.2522
- ไทยไซ่ง, ชมรม. .ศาสน์ผู้ไทย.กรุงเทพฯ.อักษรพิทยา.2523
- ถนอม อานามวัฒน์.ภูมิหลังความสัมพันธ์ระหว่างไทย เขมร ญวน.กรุงเทพฯ.แสงรุ่งการพิมพ์.2523
- คณะเพื่อน.วิถีแห่งชีวิต (วิถีชีวิตมุสลิม).กรุงเทพฯ.อัล-อะฮาบ (เพื่อน).2524
- ดุนยา บิน อาคีเราะห์.มุสลิมไทย.กรุงเทพฯ.น้ำหยาด.2524
- บำรุง สุขพรรณ.บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2524

ดวงกมล สุคนธ์ทรัพย์, รัต.หญิง.กระบวนการยุติธรรมและสวัสดิการของชนกลุ่มน้อย :

กรณีศึกษาชาวมอญ สัญชาติไทย บ.ทุ่งก้างย่าง ต.ไทยโยค อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี
หน้า 1-88.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (สส.ม.(สังคมสงเคราะห์ศาสตร์))--
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2524

วันชัย วิบูลย์ศักดิ์สกุล.การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขมรกับชาวไทยที่บ้านหมูดอน ต.เสม็ด
เหนือ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา.กรุงเทพฯ.สารนิพนธ์ (ศศ.บ. (โบราณคดี))--มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.2524

วิศรุต สุวรรณวิเวก.ระบบการเขียนของภาษาโซ่ง (Song's paleography).กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาจารึก มหาวิทยาลัย ศิล
ปากร.2524

สมทรง บุรุษพัฒน์.การเล่นคอนของลาวโซ่งที่บางกุ่ม.นครปฐม.กรุงเทพฯ.สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท ม.มหิดล.2524

สมบุญ สุธำรง.ชาวกัมพูชาอพยพกับบูรณาการของชาติ.กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.2524

สุรัตน์ วรศิริรัตน์.การศึกษาเชิงเปรียบเทียบประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทย-ลาวโซ่ง.สกลนคร.
วิทยาลัยครูสกลนคร (อัครา).2524

สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม.บรรณานิตศน์หนังสือ งานวิจัย และบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวมุสลิมใน
ประเทศไทย.กรุงเทพฯ.สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2524

วิทยาลัยครูเทพสตรี.สมบัติไทย.กรุงเทพฯ.เจริญวิทย์การพิมพ์.2524

มานพ จิตต์ภูษา.ประเพณีที่ช่วยส่งเสริมการผสมผสานทางสังคมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทย
มุสลิม.กรุงเทพฯ.สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2525

เทวี สวรรยาธิปัต.แบบแผนชีวิตชุมชนที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยง ที่กิ่ง
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา (สค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2525

นเรศร์ มุลาลี.โครงสร้างทางพันธุกรรมของประชากรย่อยในประเทศไทยภาค 1 ไทยดำ.ขอนแก่น.
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2525

ประวิตร โพธิอาศน์.ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอในประเทศไทย (อัครา).2525

พรรณนพจน์ ปานทองคำ.ชาวมอญ ต.บางขันหมาก จังหวัดลพบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.
ม. (จารึกภาษาตะวันออก))--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2525

พิสนธ์ ปลัดสิงห์.มอญ ชนชาติไร้แผ่นดิน.กรุงเทพฯ.อาทิตย์.2525

วิเชียร วงศ์วิเศษ.ไทยพวน.กรุงเทพฯ.ไทยวัฒนาพานิช.2525

- วีระวัชร ปิ่นเขียน.วรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.ราชบุรี.
ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอม
บึง.2525
- อมรา พงศาพิชญ์.การศึกษาเปรียบเทียบผู้อพยพทางบกในค่ายอพยพคนลาว คนเขมร และคน
เวียดนาม.กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2525
- ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ .ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ.กรุงเทพฯ.แพรวพิทยา.2526
- รัชนี เสนีย์ศรีสันต์.การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้า ของ
ผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ (อ.ม.)-- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2526
- ศิลป์ ไกรพิชัย.คนจีน 200 ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร.กรุงเทพฯ.เส้นทางเศรษฐกิจ.2526
- สมพร เกษมสุขจรัสแสง.การผสมผสานทางวัฒนธรรมของลาวไซ่งในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัด
เพชรบุรี.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และ การ
ศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย ม.ศิลปากร.2526
- สารภี มณีโชติ (ศิลา).การทอผ้าของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (อัตลำนานา)..2526
- อุทัยวรรณ ต้นหยง.วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน.
กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาภาษาตะวันออก (สาขาวิชาจารึกภาษาไทย) (ศศ.ม.)--
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2526
- นงนุช ปิ่งเผ่าพันธุ์.ลักษณะของภาษาลาวแวงที่ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.
กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (จารึกภาษาตะวันออก)--มหาวิทยาลัยศิลปากร.2527
- นพวรรณ จงวัฒนา.ผู้อพยพลี้ภัยชาวจีนในในประเทศไทย พ.ศ. 2526 : ลักษณะทางเศรษฐกิจ
สังคม ประชากร และการวางแผนครอบครัว : รายงานการวิจัย.กรุงเทพฯ.สถาบัน
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2527
- พนมวรรณ ยามัสเสถียร.กฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวจีนในในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชานิติศาสตร์ (น.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2527
- พูนเกศ จันกานนท์.ประวัติความเป็นมาและการขยายตัวการค้าของชาวจีนในกรุงเทพมหานคร
ระหว่าง พ.ศ.2398-2475.กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์--จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.2527
- วิภา กงกะนันท์.สรุปผลการวิจัย โครงการรวบรวมและศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของชาว
กะเหรี่ยงจอมบึงกับเขมร, ราชบุรี (a collection and Comparative Study Of Tolklales
Told in I Karen & Khamer Village in Rajburi).นครปฐม.คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.2527

- สมบุญ สุธำราญ. ผู้ลี้ภัยอินโดจีน : ความคาดหวังในชีวิต. กรุงเทพฯ. ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ. 2527
- สมภพ ลาขโรจน์. บทบาทของนักวิจัยในการปฏิบัติงานกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโป (อัตลำนานา). 2527
- สมภพ ลาขโรจน์. บ้านกะเหรี่ยงโป (อัตลำนานา). 2527
- สมภพ ลาขโรจน์. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง. (อัตลำนานา). 2527
- สารณีย์ ไทยนันท. ลักษณะประชากรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง. (อัตลำนานา). 2527
- สาวิตรี ทัพพะสุด. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2398-2453 . กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ (อ.ม.)—จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527
- สุวคนธ์ สมวัชรจิต. วิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานลาวยวน ราชบุรีกับลาวพวนเพชรบุรีในแง่คติชน. นครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2527
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. หน้าที่ของมัชยิตต่อสังคมมุสลิมในภาคกลาง. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยา (สค.ม.)—จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527
- วรชัย เยาวภาณี. รายงานการวิจัยเรื่องความก้าวหน้าทันสมัยของชาวไทยชนบทและชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง . เพชรบุรี. วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. 2527
- สุวัฒน์ เลี่ยมประวัติ. ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัย ศิลปากร. 2528
- ประเชิญ คนเทศ. ภาษามอญ ตำบลเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (จารึกภาษาตะวันออก))--มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2528
- วรรณภา รัตน์ประเสริฐ. คำและลักษณะคำในภาษาลาวเวียงในจังหวัดฉะเชิงเทรา. นครปฐม. สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร. 2528
- สมภพ ลาขโรจน์. รายงานการประเมินผลโครงการการศึกษาเพื่อการพัฒนา. 2528
- สุนันท์ อุดมเดช. วรรณกรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาชัย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูเพชรบุรี. 2528
- พินิตร น้อยพุทธา. วัฒนธรรมคนยวนเส้าให้. สระบุรี. โรงเรียนเส้าให้ "วิมลวิทยานุกูล". 2528
- อนุสรณ์มอญรำลึก. กรุงเทพฯ. มณีวิทยาการพิมพ์. 2528
- กอบกุล อุทัยรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติด้วยความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมในอำเภอธนบุรี กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2528

- วิทยาลัยครูเทพสตรี. *สมบัติไทย 28*. กรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานครพิมพ์. 2528
- วิโรจน์ คงมา. *ระบบหน่วยเสียงภาษากะเหรี่ยง ตำบลคอกควาย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี*.
พิษณุโลก. ปรินญาณินทร์ (กศ.ม.)--มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. 2528
- พิสดังห์ ปลัดสิงห์. *มอญวังก๊ะ*. กรุงเทพฯ. สมาพันธ์. 2528?
- จินดา ซาติวงศ์. *การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้งที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (จารึกภาษาไทย))--มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2529*
- ดารุพัศตร์ สำราญวงศ์. *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน*. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (ศศ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529
- ประวิตร โพธิธาศน์. *คติชนของกะเหรี่ยง*. (อัดสำเนา).. 2529
- พจนีย์ ทรัพย์สมาน. *อิทธิพลของวัฒนธรรมอิสลามที่มีต่อนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม ใน สถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาอุดมศึกษา (ศ.ม.)—จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2529
- เพ็ญศรี ด้ก. *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวน ในอำเภอนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต ฉะเชิงเทรา : รายงานผลการวิจัย*. กรุงเทพฯ. โครงการไทยศึกษา
 จุฬาฯ. 2529
- วาสนา อรุณกิจ. *พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง (Lao Song ritual and social structure)*. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. 2529
- วิไลลักษณ์ เดชะ. *ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดใน อ.ท่าตะโก จ. นครสวรรค์*. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. 2529
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. *วิวัฒนาการพิธีทำขวัญของคนไทย*. กรุงเทพฯ. สถาบันไทยคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2529
- G. William Skinner. *สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ = Chinese society in Thailand : an analytical history*. กรุงเทพฯ. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
 มนุษยศาสตร์. 2529

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษก่อนปี 1987

Armstrong, W.F. *Karen Folk-lore*.Edinburgh.Morrison.1931

Brambilla, Gerardo.*Toungoo e Kentung*.Milano.PIME Tipo delle missioni.1942

Fridell, Elmer A.*Baptists in Thailand and the Philipines*.Mimeo.1956

Ansuchote, Chan Thammasat University.*The Vietnamese refugees in Thailand : A case study in decision making*.Bangkok.Thesis (M.P.A.)--Thammasart University.1960

Harris, George L. and others. Attitudes and Reaction of the People, from *Area Handbook for Thailand*.1963

Harris, George L. and others. Ethnic Group, from *Area Handbook for Thailand*.1963

Brother Amado.*The Non-thai Peoples of Thailand*.1964

Lebar, Frank M. and other. "Mons", from *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. Human Relations Area Files Press.1964

Hickey, Gerald C.."Karen", from *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*.Human Relations Area Files Press.1964

Hickey, Gerald C.."So". from *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*.Human Relations Area Files Press.1964

Lebar, Frank M. and other. "Khmu", from *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*.Human Relations Area Files Press.1964

Lebar, Frank M. and other.."Lawa", from *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*.Human Relations Area Files Press.1964

Hamilton James William ; University of Michigan.*Ban Hong : Social Structure and Economy of a Pwo Karen Village*.Michigan.Thesis (Ph.D.)--University of Michigan.1965

Manndorff, Hans.*The Hill tribe Program of the Public Welfare Department*.Bangkok.Ministry of Interior, Hill Tribe Welfare Division.1965

Department of public Welfare.*Somes Facts About Hill Tribes in Thailand*.Bangkok.Department of public Welfare, Ministry of Interior.1966

Kauffmann, H.F..*Das Karen-Problem in Burma and Thailand* (ภาษาเยอรมัน).Bulletin of the International Committee on Urgent Anthrope.1966

- Kirsch, A. Thomas. *Phu Thai religious syncretism : a case study of Thai religion and society*. England. Ph.D. thesis, Harvard University. 1967
- Guskin, Alan Edward. *Changing identity : the assimilation of Chinese in Thailand*. Michigan. Thesis - University of Michigan : (Ann Arbor), 179 P.. 1968
- Hinton, Peter. *The Pwo Karen of Thailand : A Preliminary Report*. Chiang Mai. Tribal Research Center. 1969
- Bailey, Dorothy C. *Bibliography on the Karen*. Bangkok. Thailand Information Center- Battle Memorial Institute Research and Development Center. 1970
- Poole, Peter A. *The Vietnamese in Thailand : A Historical Perspective*. Ithaca. Cornell University Press. 1970
- Robert Burton Jones, Jr. *The Karen Language : Descriptive and Comparative Studies*. California. Thesis (Ph.D.)--University of California, . Ann Arbor : University Microfilms International. 1970
- United States Dept. of the Army. *Minority groups in Thailand*. Washington D.C.. Cultural Information Analysis Center. 1970
- Boonsanong Punyodyana. *Chinese-Thai differential assimilation in Bangkok: an exploratory study*. Ithaca, N.Y.. Southeast Asia Program, Cornell University,. 1971
- Bixler, Norma. *The Karen*. New York. Praeger. 1971
- Keyes, Charles F. *The Karen in Thai History and the History of Karens in Thailand*, from a symposium from a Pivotal or marginal people : The place of the Karens in Southeast Asia. Washington D.C.. University of Washington. 1971
- Purnell, Herbert C. Jr. *Major Phonetic Differences between Thai and some minority languages of Thailand*. Bangkok. Thai Phonetics Conference, May 17-21. 1971
- Phadet Bunnun. *History of Phuan : ประวัติศาสตร์พวน*. Lopburi. Banmi Witaya School. 1972
- Phahonyut Runnaphai. *A Study on Beliefs of the Puans with Relations to Their Community Development at Muban Chiengnga, Tumbol Chiengnga, Aumphur Banmee, Changwad Lopburi*. Bangkok. Thesis (M.A.)--Kasetsart University, Dept. of Community Development. 1972
- Landon, Kenneth Perry. *The Chinese in Thailand*. London. Oxford University Press. 1973
- Deyo, Frederic C. *Ethnicity, organization, and work values : a comparative study of Thai and Chinese industry*. Chicago. University of Chicago. 1974

- Hearn, Robert M. *A Brief Review and Analysis of Thai Government Budgets for Hill Tribe Welfare, Development and Research, 1960-1974*. Mimeo..1974
- Hinton, Peter. *A Summary of Peter Hinton's Thesis on Karen Subsistence*. Mimeo. Presented to the Tribal Research Center. 1975
- Kantatabumrung, Manas. *The Hill Tribes in Thailand*. Bangkok. Thammasart University. 1975
- Seesaveoui Souvanne. *phithi thang sasana Khong phao thai dam*. Vientiane. Asia Foundation. In Lao. 1975
- Students of Academy of Psychological Warfare Class 78. *Karen Hill Tribes*. Bangkok. The Secretary, Office of National Psychological Operation Committee. 1975
- Sumitr Pitiphat. *Khouam seuu theu rabop sangkhom le setthakit khong thai dam*. Vientiane. Ministry of Interior and Social Welfare, (Ethnic groups development project paper, no.2) In Lao. 1975
- Walker, Anthony (ed.). *Farmers in the Hills*. Penang. University Saints Malaysia. 1975
- Richard J. Coughlin. *Double identity : the Chinese in modern Thailand*. Westport, Conn. Greenwood Press. 1976
- Jorgensen, Anders Baltzer. *swidden cultivation Among Pwo Karens in Western Thailand*. Papers of the Scandinavian Institute of Asian Studies. 1976
- Niwat Im - Ong . *Karen Swidden Project*..1976
- Suhrke, Astri. *In Search of a Strategy : The Thai Muslims*. Toronto. Paper presented at the annual meeting of the Association for Asian Studies. 1976
- Report on Community Study of the Puans-Pho Si Village, Tambon Bang Pla Ma, Changwat Suphan Buri* . Bangkok. Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University. 1978
- Pailin Supakitvilekagarn. *A Study on the Impact of the Islam on the Economic Behavior of the Muslims : A Case study in Muban Ku, Tampol Kuphung-nua, Ket Nongchok, Bangkok* . Bangkok. Thesis Department of Community development (M.A.)--Kasetsart University. 1978
- Scupin, Raymond. *Thai Muslims in Bangkok : Islam and Modernization in a Buddhist Society*. santa Barbara. Unpublished Ph.D., University of California at santa Barbara. 1978

- Lehman, F.K..*Who are the Karen, and If So Why?..*1979
- Dehn-Niesen, Henning. *Davong Guu : en karen landsby i Thailand* (davong Guu : A Karen rural settlement in Thailand)..Kopenhagen.National Museet.1979
- Hinton, Peter. *The karen Millenialism, and the Politics of Accomodation to Lowland States.*1979
- Keyes, Charles F.*Ethnic Adaptation and identity : the Karen on the Thai Frontier with Burma.*Philadephia.Institute for the Study of Human Issues.1979
- Stern, Dr. Theodore. *A People Between : The Pwo Karen of Western Thailand.*1979
- Jorgensen, Anders Baltzer. *Forest People in a World of Expansion.*England.FAO.1980
Kasertsart University/FAO/UNFIDA.Proceeding of National Workshop on
Population in Forest Communities Practising Shifting Cultivation in Thailand.1980
- Renard, Ronald D. *Kariang : History of Karen-T'ai Relations from the beginning to 1923.*Honolulu.Ph.D.Thesis, University of Hawaii.1980
- Conklin, Nancy Faires. *The semantics and syntax of numeral classicfication in Tai and Austronesian volume 1.*Michigan.Ph.D.thesis, University of Michigan.1981
- Somphob Larchrojna.*Pwo Karen Costume.*1981
- Foster, Brian L.*Commerce and ethnic differences : the case of the Mons in Thailand.*
Athens, Ohio.Center for International Studies, Ohio University.1982
- Malik, G.J.*Indians in Thailand.*Bangkok.Sterling Publishers Private Ltd.1982
- Kirsten Ewers Anderson.*Final Report on Pwo Karen Research in Changwat Uthai Thani, Amphur Ban Rai, January-February 1980.*Bangkok.National Research, Min. of
Science, Technology and Energy.1982
- Tapa, Kennedy.*Bibliography of the Karen People in Burma and Thailand.*Singapore.Project paper as part of Training at the National Library of
Singapore.1982
- Chulalongkorn University.*The Chinese in Thailand : an Annoated Bibliography.*Bangkok.Chulalongkorn University.1983
- Keyes, Charles F.*The Proposed World of the School : Thai Villagers Entry into a Bureaucratic State System.*Malaysia.Paper prepared for a Conference in
Malaysia, July.1983
- Mckinnon, John. *Highlanders of Thailand.*Singapore.Oxford University Press.1983

- Szanton, Christina Blanc. *People in Movement : Social Mobility and Leadership in a Central Thai Town*.Columbia.Ph.D.Dissertation, Columbia University.1983
- Bauer, Christian. *A guide to Mon studies*.Clayton [Vic.].Centre Southeast Asian Studies, Monash University.1984
- Rastorfer , Jean-Marc. *Karenni : une courte Bibliographie avec des commentaires*.Lausanne.Cedok.1984
- Chamoraman, Chusiri. *How the Recent Immigrants of the Kanchanaburi, Thai-Ramans (Mons), Observe some Buddhist Ceremonies* (from Regional Workshop on "Minorities in Buddhist Plities : Sri Lanka, Burma and Thailand 25-28 June 1985
- Foster, Brian L.*Ethnicity and economy : The case of the Mons in Thailand*.Michigan.Thesis (Ph.D.)--University of Michigan.1985
- Sirivongs, Abha (ed.).*Bibliography of Karen Materials*.Ithaca.Dept.of Rural Sociology, Cornell University.1985
- The Mons : collected articles from *the Journal of the Siam Society* / introduction by Michael Smithies..Bangkok.Siam Society.1986
- Church of Christ in Thailand*. Activities of the Social Development and Service Department.Bangkok..1986
- Hoare, Peter. *Change in Thailand Management of forest Resources: a Study of Thailand's Karen Hill People*.1986
- International Labour Organization.*Vocational Rehabilitation and Social Reintegration of Drug Dependent Persons Thailand*.Geneva.International Labour Organization.1986
- Netnaphit Nakwatchara.*Indian Community in Thailand*.Bangkok.Thai Studies Program, Chulalongkorn University.1986
- Pusit Rujjanavet.*The phonology of Ugong in Uthaithani province*.Bangkok.Thesis (M.A. (Linguistics))--Mahidol University.1986
- Rajah, Ananda.*Remaining Karen : A Study of Cutural Reproduction and the Maintenance of Identity*.Sydney.Ph.D.dissertation, The Australian National University.1986

Rajah, Ananda. *Records of Thailand Baptist Missionary Fellowship (1920-1979)*. Chiang
Mai. Payap University Archives. 1986